

มาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

จรภวัน หลีศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2563

Alternative Measures Instead of Short Term Imprisonment

Jonpawan Leesiri

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law
Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakih Pundit University**

2020

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น
เสนอ โดย นางสาวจรรยาวัน หลีศิริ
สาขาวิชา นิติศาสตร์
หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณก๊ำ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฌ นกร)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณก๊ำ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตน์ชื่อสกุล)
วันที่ ๑๐ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น
ชื่อผู้เขียน	นางสาวจรรยาวัน หลีศิริ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์
สาขาวิชา	กระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการนำตัวผู้ที่กระทำ ความผิดมาลงโทษเพื่อให้เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิดอันบุคคลผู้นั้นได้กระทำขึ้น ซึ่งเป็นการปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายเนื่องมาจากการที่บุคคลผู้นั้น ได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยที่รัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายนั้น ๆ ตามบทบัญญัติที่ได้กำหนดโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญาว่าเป็น ความผิดจึงจะมีสภาพบังคับได้ การลงโทษจึงเป็นหน้าที่หลักของกฎหมายอาญา

ผลจากการศึกษาพบว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทยนั้น จะมุ่งเน้น บังคับไปในด้านของการลงโทษจำคุกเป็นสำคัญ ส่วนการนำมาตรการทางเลือกมาใช้จะเป็น ผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับแต่เป็น โทษสำหรับความผิดที่ได้ กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งเป็นการใช้เพื่อกำหนดเงื่อนไขของการคุมประพฤติ ในกรณีที่ศาลรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ ในประมวลกฎหมายอาญา หรือในพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา ส่วนใหญ่มีโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ไม่ได้มีมาตรการที่จะให้ศาลใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ศาลจะพิพากษาจำคุกเป็นหลัก จึงส่งผลให้มีผู้กระทำความผิด ต้องถูกควบคุมตัวเป็นจำนวนมาก จนเกิดสถานะอาญาเพื่อ (over-criminilization) ซึ่งศาลไม่มีอำนาจในการเปลี่ยนโทษจำคุกมาเป็นโทษอย่างอื่นเช่น การคุมประพฤติ หรือการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือการทำกิจกรรมบริการสังคม ทำให้เกิดภาวะนักโทษล้นคุก โทษจำคุกนั้นไม่ใช่เป็นเป้าหมายของการลงโทษและไม่ได้เหมาะกับผู้กระทำความผิดทุกประเภท แต่เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการลงโทษผู้กระทำความผิด ในทางตรงกันข้ามกัน การลงโทษจำคุกควรเป็นโทษที่สำคัญที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างร้ายแรง และต้องควบคุมตัวเพื่อมิให้ออกไปก่อความเดือดร้อนอันทำให้สังคมไม่สงบสุข ซึ่งหากเป็นผู้กระทำความผิดในคดีไม่ร้ายแรงหรือกระทำโดยพลั้งพลาด โดยมีได้มี สันดานเป็นผู้ร้ายหรือเป็นอาชญากร บุคคลเหล่านี้ก็ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการจำคุก เพราะเมื่อ

ผู้กระทำความผิดต้องถูกจำคุกกักขังอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม เกิดความเคยชินต่อคุกตาราง ไม่เกรงกลัวคุกตาราง และยังถูกตีตราจากสังคมยากต่อการยอมรับและกลับเข้าสู่สังคมโดยปกติได้ จากปัญหาดังกล่าว หากนำมาตรการทางเลือกอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้สัดส่วนกับความผิดนั้น ซึ่งการใช้มาตรการทางเลือกนี้ต้องไม่เกินจากโทษจำคุกที่ได้รับ และใช้ได้ในความผิดทุกประเภทที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี

ด้วยเหตุนี้จากการศึกษาผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การใช้มาตรการทางเลือกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 โดยให้การคุมประพฤติแบบเข้มข้น การทำงานบริการสังคม และการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีของผู้กระทำความผิดที่ไม่เข้าเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง และผู้นั้นถูกศาลลงโทษจำคุกในระยะสั้น ซึ่งศาลมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจกำหนดระยะเวลา หรือมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยระยะเวลาต้องเท่ากับโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับ และต้องพิจารณาถึงพฤติกรรม สภาพแวดล้อมหรือเจตนาของผู้กระทำความผิดที่จะใช้มาตรการนี้เป็นสำคัญ อันจะทำให้กระบวนการยุติธรรมของไทยสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษได้อย่างเหมาะสมและยุติธรรม ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสงบสุขในบริบทของสังคมต่อไป

Thesis Title	Alternative Measures Instead of Short Term Imprisonment
Author	Jonpawan Leesiri
Thesis Advisor	Asst.Prof.Dr.Thanee Vorapatr
Department	Law
Academic Year	2019

ABSTRACT

The significant objective of the criminal justice process is to punish the offenders in proportionate to the offences they committed. The punishment is to give them serious consequences due to their acts against social rules in which the government will be responsible for regulating the punishments of the offenders in accordance with the provision of the Criminal Code to be illegal and enforced so that the punishments are the main duty of Criminal Law.

The study shows that the criminal justice process in Thailand is tremendously emphasized on imprisonment as a punishment. The implementation of alternative measures is for the offenders, who have never been imprisoned before, or the offence committed by negligence, or petty offence under Section 56 of the Criminal Code. The measures are used for setting the conditions of probation in case of the suspension of punishment or the suspension of the determination of punishment as stated in Criminal Code or other Acts which have criminal penalties only resulted in imprisonment or fine or both and there are no other alternative measures instead of imprisonment. Accordingly, when a person commits an offence, the court mainly sentence to imprisonment so that many of offenders are incarcerated and resulted in an over-criminalization in which the court has no authority to change to other alternative measures such as probations, compensations, or social service activities. Thus, the over-crowded prison occurred. Incarceration is not a primary purpose of the punishment and does not suitable for all offences but it is one of the measures of the punishments. On the other hand, the imprisonment should be used for a serious danger act to the society and the offenders should be retained in order to prevent persons from causing a trouble that leads to social unrest. When persons who do not intend to be a culprit cause unserious cases, or unintentional acts, the measure of imprisonment is not necessary for these persons due to the possibility that the imprisonment may change their

behaviors including getting familiar with a prison, unafraid of prison, and causing social stigma and result in difficulty to get back to and get accepted by the society. As mentioned above, alternative measures can be used instead of a short-term imprisonment under a proper criteria, conditions, and appropriate period of time in order to reflect the proportionate offences. The use of these measures shall not exceed the received imprisonment and shall be used to all offences having the sentence of imprisonment not exceeding 3 years.

Hence, from the study, the author suggests that the rules for alternative measures under Section 56 of the Penal Code should be amended using intensive probation. Social service work and the use of electronic tools in the case of the offender who does not meet the conditions under paragraph one and that person was sentenced to a short term in prison which the court has the power to use discretion, determine the duration or alternative measures in place of short-term imprisonment, with the duration equal to the penalty received by the offender. And must consider the behavior, environment or intention of the offender to take this measure is important. Thai judicial system can appropriately and fairly respond to the objective of infliction which can efficiently create judicial system and continue to generate peaceful society.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ก็ด้วยความกรุณา เมตตาและความเอาใจใส่จากบุคคลหลายท่าน โดยได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์ ที่ท่านได้กรุณา รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และสละเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำ วิเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ทำให้ผู้เขียนสามารถเข้าใจและเกิดความรู้ขึ้นมากมายในการ จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งท่านยังสละเวลาอันมีค่าในการตรวจแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ที่ท่านได้กรุณาสละเวลา อันมีค่ารับเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำ ข้อคิดที่ทรงคุณค่า พร้อมชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา พร้อมกันนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งช่วยวางแนวทางในการศึกษาและให้คำชี้แนะ อันมีประโยชน์ต่อผู้เขียนอย่างยิ่ง จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ ที่ช่วยเหลือ และให้ความ อนุเคราะห์ในทุก ๆ ด้าน ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาที่ผู้เขียนเคารพรักที่คอยให้กำลังใจผู้เขียน เสมอมา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคนของผู้เขียนที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนตลอด ขอขอบคุณน้อง ๆ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่เรียนมาด้วยกันและ เป็นกำลังใจให้แก่นักเสมอ

และสิ่งที่เป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดคือบิดา มารดา พี่สาว ของผู้เขียน ที่เป็นกำลังใจ ในทุก ๆ เรื่อง ตลอดชีวิตที่ผู้เขียนเติบโตมา ทำให้ผู้เขียนได้ทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากมาย คอยอยู่เคียงข้าง คอยให้กำลังใจตลอด

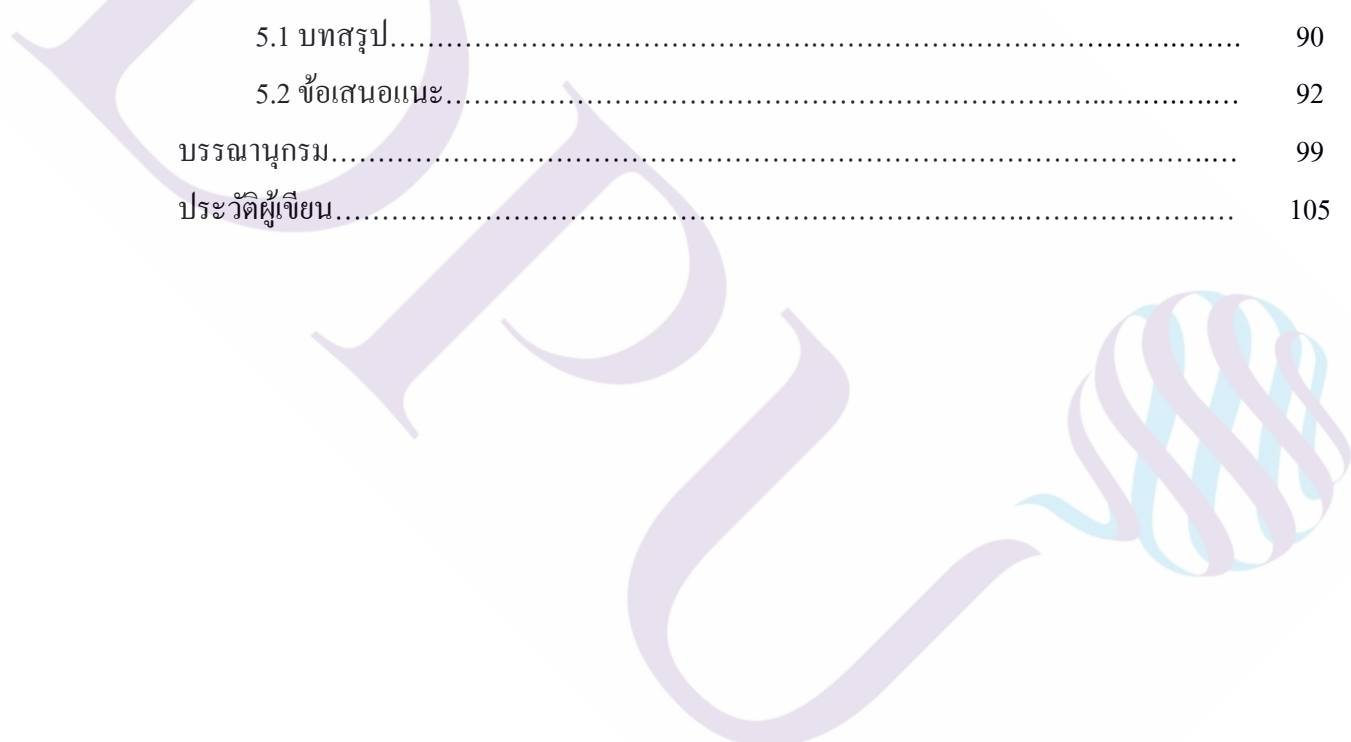
ท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถก่อให้เกิดความรู้และมีประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาต่อไป หากมี ข้อผิดพลาดประการใดผู้เขียนขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	8
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	9
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2. หลักการและแนวคิดของการใช้โทษทางอาญา.....	11
2.1 แนวคิดและวิวัฒนาการของการลงโทษทางอาญา.....	11
2.2 ความหมายของโทษอาญา.....	13
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ.....	16
2.4 ประวัติความเป็นมาของการลงโทษจำคุก.....	21
2.5 รูปแบบและวิธีการลงโทษในประเทศไทย.....	26
2.6 การตีตรา.....	33
2.7 การบังคับโทษจำคุก.....	35
2.8 ข้อดีและข้อเสียของการลงโทษจำคุก.....	38
2.9 แนวคิดเรื่องหลักความได้สัดส่วนของการลงโทษ.....	39
2.10 หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล.....	42
2.11 การนำ Day Fine มาใช้การลงโทษ.....	48
2.12 มาตรการทางเลือกที่ใช้ในปัจจุบันของประเทศไทย.....	49
2.13 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษในประเทศไทย...	51

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3. การนำมาตรการอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นในต่างประเทศ	54
3.1 ประเทศอังกฤษ	54
3.2 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	68
4. บทวิเคราะห์มาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น.....	78
4.1 การคุมประพฤติแบบเข้มข้น.....	79
4.2 การทำงานบริการสังคม.....	81
4.3 การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์.....	83
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	90
5.1 บทสรุป.....	90
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	99
ประวัติผู้เขียน.....	105

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในความเป็นมนุษย์ชน (Human Right) เป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนย่อมมีด้วยความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองความคิด และการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิดได้ โดยได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ เพื่อให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญในความเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิตในสังคม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมมีความสำคัญต่อพฤติกรรม จิตใจ สิทธิ เสรีภาพ อันพึงมีต่อมนุษย์ทุกคน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องได้รับความคุ้มครองและได้รับความยุติธรรมจากรัฐ หากเกิดการกระทำอันก่อโดยมนุษย์ซึ่งการกระทำนั้นมีบทบัญญัติไว้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิด ซึ่งมีบทลงโทษตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ในสังคม รัฐจะต้องคุ้มครอง ให้ความเป็นธรรม และมีความยุติธรรมโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันในสังคม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ประกอบด้วยกฎหมายอาญาสารบัญญัติหรือกฎหมายอาญา กฎหมายอาญาวิธีสารบัญญัติหรือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายบังคับโทษหรือกฎหมายราชทัณฑ์ ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ล้วนมีระบบขั้นตอนวิธีการและวัตถุประสงค์เพื่อนำตัวผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับความผิดอันบุคคลผู้นั้นได้กระทำขึ้น ในโครงสร้างของกฎหมายอาญาโดยทั่วไปนั้นประกอบด้วย องค์ประกอบ อำนาจกระทำ และเหตุยกเว้นโทษ ส่วนโครงสร้างของความรับผิดชอบทางอาญานั้นต้องประกอบด้วยสาระสำคัญสามประการ คือ ประการแรกเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ ประการที่สองเป็นการกระทำที่เป็นความผิด และประการสุดท้ายเป็นการกระทำที่มีความชั่วกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายซึ่งว่าด้วยความผิดและโทษ ไม่ว่าจะป็นระบบกฎหมายใด จะพบว่าความคิดในเรื่องการกระทำความผิดของบุคคลและการลงโทษนั้นเป็นสิ่งที่มีความมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิม ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดจึงเกิดแนวคิดในเรื่องของการลงโทษ เพื่อเป็นการควบคุมสังคม ควบคุมความประพฤติของแต่ละบุคคล ตลอดจนรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี

ของสังคมให้สงบสุข บทบัญญัติที่ได้กำหนดโทษไว้ในกฎหมายอาญาว่าเป็นความผิดจึงจะมีสภาพบังคับได้ การลงโทษจึงเป็นหน้าที่หลักของกฎหมายอาญาจะเห็นได้ว่ากฎหมายต้องการลงโทษผู้ที่มีเจตนากระทำความผิดต่อผู้อื่น โดยต้องมีผลเกิดขึ้น ส่วนผลจากการกระทำอาจจะไม่ถึงตายหรือเพียงแค่ได้รับอันตรายก็ต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงเป็นราย ๆ ไป องค์กรประกอบของความผิดจึงเป็นแค่เพียงเงื่อนไขทางภาวะวิสัยที่จะนำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิด การกระทำเป็นจุดเริ่มแรกในการพิจารณาความผิดของบุคคล หากไม่มีการกระทำของบุคคลเลยก็คงเป็นเพียงเหตุการณ์ซึ่งไม่ใช่เรื่องของกฎหมายที่จะเข้าไปจัดการหรือยุ่งเกี่ยวได้ การลงโทษถือเป็นการปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ได้รับการปฏิบัตินั้นต้องได้รับผลร้ายเนื่องมาจากการที่บุคคลผู้นั้นได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยที่รัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายนั้น ๆ เมื่อพิจารณาถึงโทษทางอาญาที่บังคับใช้ตามกฎหมายไทยแล้ว พบว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ได้กำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ 5 ลักษณะ ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน การลงโทษจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิด เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคล บุคคลผู้นั้นจึงต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย มาตรา 2 ความว่า “บุคคลจักต้องได้รับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย” เฉกเช่นเดียวกับในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่ว่า อำนาจตามกฎหมายที่ทำให้รัฐสามารถที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้นั้น เริ่มมาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 บทบัญญัตินี้คือหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” หรือหลักนี้ในทางวิชาการเรียกว่า “หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” อันเป็น “หลักประกันในกฎหมายอาญา” และเป็นหลักกฎหมายในรัฐธรรมนูญ โทษ “จำคุก” เป็นโทษชนิดหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาดังนั้น อำนาจในการที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้อันเป็นผลให้บุคคลคนหนึ่งจะต้องถูกบังคับโทษจำคุกในเรือนจำ จะต้องเอามาจากหลักการพื้นฐานของหลักรัฐธรรมนูญและหลักประกันในทางกฎหมายอาญา เมื่อมีบทบัญญัติของกฎหมายอาญากำหนดฐานความผิดและโทษไว้อย่างชัดเจน ศาลก็มีอำนาจพิพากษาลงโทษได้ การลงโทษจึงเป็นสิ่งที่พิจารณาถึงการกระทำในอดีตและมุ่งหมายที่จะตอบแทนผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นเป็นสำคัญจึงเป็นการมุ่งที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพื่อให้เจ็บหลาบหรือไม่คิดที่จะกลับไปกระทำความผิดอีกสำหรับของประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนีปรากฏในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976 แก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด ค.ศ.2001 และใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า กฎหมายอาญาเป็นลักษณะของกฎหมายที่คุ้มครองสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่าง

สงบสุข อันเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการดำรงอยู่เพื่อให้สังคมมีความเป็นระเบียบ มีการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดหากมีขึ้น การลงโทษหรือการใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องใช้ลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกสำนึกในการกระทำของตน เช็ดถู และไม่กล้ามากระทำความผิดอีก และเป็นแบบอย่างเพื่อป้องกันมิให้บุคคลอื่นกระทำความผิดในทางเดียวกันด้วย ผู้ที่ได้รับการลงโทษจำคุกตามกฎหมายที่วางไว้ของสังคมต้องเข้าสู่ “คุก” หรือกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมมนุษย์ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นให้หมดไป วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการบังคับโทษจำคุกจะมุ่งที่จะลงโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาล เพื่อปรับปรุง ปรับเปลี่ยน บำบัด พื้นฟู ซ่อมแซมหรือแก้ไขพฤติกรรมของผู้ที่กระทำความผิดให้มีการยกระดับทางด้านจิตใจและความรู้สึกนึกคิดเพื่อให้ดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดเช่นที่ได้กระทำอีก และเพื่อเป็นการกั้นผู้กระทำให้อยู่ห่างจากสังคมระยะหนึ่งตามโทษที่ได้รับเพื่อให้สังคมถูกคุ้มครองจากผู้กระทำ การบังคับโทษเกี่ยวกับอิสรภาพ โดยเฉพาะ “จำคุก” มีความหมายมากต่อการเปลี่ยนแปลงของบุคคลผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้ได้ รับโทษจำคุกและมีผลโดยตรงต่อสภาพสังคมในอนาคตอย่างมาก เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการลงโทษ ชีวิตหลังปล่อยตัวออกมาส่วนใหญ่หาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายบังคับโทษ ไม่ เพราะสังคมจะไม่อาจยอมรับบุคคลเหล่านี้ได้ เพราะคำว่า “ผู้ต้องขัง” จึงเป็นบริบทในตัวของผู้ต้องขังที่สังคมส่วนใหญ่ในปัจจุบันยังไม่ยอมรับ และถูกปฏิเสธในการดำรงชีวิตหลังกลับคืนสู่สังคมพ้นโทษ กฎหมายบังคับโทษจำคุกที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะที่เป็นไปเช่นเดียวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีด้วยการบังคับโทษเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือ ต้องมีความ “เป็นเสรีนิยม” มีความ “เป็นประชาธิปไตย” และต้อง “กระทำเพื่อสังคม” กล่าวคือ ความเป็น “เสรีนิยม” นั้นจะต้องยกระดับผู้ต้องโทษให้เป็น “ประชาชน” ของการบังคับโทษ มีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องโทษ¹ การลงโทษจำคุกนั้นจะต้องไม่นำไปสู่การทำลายลักษณะ บุคลิกภาพของผู้กระทำความผิด ใครก็ตามที่เข้ามาในฐานะเป็นผู้ต้องหาและจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว เมื่อบุคคลผู้ซึ่งได้กระทำความผิดและมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ “จำคุก” นั้นย่อมหมายถึงบุคคลที่รัฐจำเป็นต้องใช้อำนาจรัฐในการจำกัดอิสรภาพของผู้นั้น เหตุผลมาจากพฤติกรรมของการกระทำความผิดอาญาของเขานั้น ซึ่งมีกระบวนการตรวจสอบค้นหาความจริงอย่างถูกต้องตามพยานหลักฐานในคดีแล้ว เมื่อต้องคำพิพากษาให้รับโทษจำคุก ความเป็นจริงในอีกมิติหนึ่งเขาเหล่านั้นต้องถูกอำนาจรัฐ “ตีตรา” ว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาและผ่านการติดคุกมาแล้ว ซึ่งเป็นประวัติติดตัวไปตลอดชีวิต แม้ว่าภายหลังบุคคลนั้นจะ

¹ ธาณี วรภัทร์, “การบังคับโทษในประเทศไทย: การบังคับโทษจำคุก,” (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552).

พันโทและกลับมาสู่สังคมแล้วก็ตาม² จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่า แม้ผู้ต้องโทษจำคุก จะได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในวิธีการบังคับโทษเพียงใดก็ตาม แต่หากออกมาสู่โลกแห่งความเป็นจริงสังคมก็ไม่อาจยอมรับผู้ถูกตีตราเหล่านี้ได้ ทำให้บุคคลเหล่านี้อาจกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกเพื่อให้ตนเองได้กลับเข้ามาสู่เรือนจำอีก ฉะนั้น ในการลงโทษจำคุกควรคำนึงถึงลักษณะโทษ พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมของบุคคลแต่ละรายไป บุคคลผู้กระทำความผิดบางราย มิใช่เป็นอาชญากรโดยอาชีพ แต่กระทำความผิดที่กำหนดให้ต้องลงโทษจำคุกซึ่งอาจเป็นเพียงเล็กน้อยการลงโทษจำคุกทำให้มนุษย์คนหนึ่งซึ่งเรียกว่า “จำเลย” ได้เข้าสู่กระบวนการของกรม

บังคับโทษ ต้องเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่ถูกคุมขังและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ เรียกว่า “คุก” ไม่ว่าจะอยู่ในระยะเวลาเท่าใด ผลลัพธ์ที่ได้เท่ากัน คือ ข้อมลเสื่อมเสียฐานะและชื่อเสียงในสายตาของสังคม ทำให้โอกาสในการกลับมาเป็นพลเมืองดีลดน้อยลง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ลดลงจากการถูกสังคมตีตรา หากแต่จะสามารถเป็นไป ได้ใหม่ในการเลี้ยงใช้โทษจำคุกที่ไม่ จำเป็น โดยเฉพาะการลงโทษจำคุกระยะสั้น เพราะหากผู้ที่กระทำความผิดเพียงเล็กน้อยหรือเป็น ความผิดที่ได้มีบทกำหนดโทษให้จำคุกเมื่อถูกลงโทษจำคุกและต้องเข้าไปอยู่ปะปนกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรอาชีพอาจถูกรอบงาและซึมซับสิ่งที่ไม่ดีได้ ทำให้เมื่อต้องเข้าไปสู่ กระบวนการในเรือนจำอาจมีพฤติกรรมชั่วได้ ซึ่งเมื่อบุคคลเหล่านี้ได้รับอิสรภาพาก็ไม่สามารถมี หน่วยงานใดที่จะสามารถให้การรับรองได้ว่าบุคคลเหล่านี้จะมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ สังคมจะยอมรับและให้โอกาสกับบุคคลเหล่านี้หรือไม่เป็นส่วนใหญ่ที่สังคมมักไม่ค่อยให้โอกาส คนพวกนี้ โดยคิดเสมือนบุคคลเหล่านี้ถูกตีตราว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือคนคุก มนุษย์ทุก ๆ คน เกิดมาบนพื้นฐานที่เป็นศูนย์ในจุดเดียวกัน เราต้องยอมรับถึงความเป็นผู้บริสุทธิ์ตั้งแต่เกิดจนเติบโต มาในสังคมความต่าง ความเปลี่ยนแปลงอาจขึ้นอยู่กับสภาวะทางจิตใจ สภาพแวดล้อม การอบรม เลี้ยงดู และสิ่งเร้าต่าง ๆ หากแต่เป็นการกระทำที่เปลว พลังพลาด หรือมิได้มีเจตนาที่จะกระทำการ โดยจิตใจที่สื่อถึงการเป็นอาชญากรรมหรืออาชญากรแต่แรก น่าจะให้โอกาสในการให้บุคคลเหล่านี้ กลับตัวกลับใจในการกระทำที่ก่อให้เกิดผลต่อบุคคลอื่นสำหรับความผิดที่เป็นโทษจำคุกในระยะ สั้น เพราะการลงโทษจำคุกเพียงระยะสั้นนั้นก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมมากกว่าผลดี เนื่องจากผู้ที่ ได้รับโทษดังกล่าวต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำก่อให้เกิดความแปรเปลี่ยนในจิตใจและพฤติกรรมเมื่อ ต้องไปอยู่ร่วมกับนักโทษคนอื่น ๆ ที่เป็นอาชญากรโดยอาชีพ ซึ่งในปัจจุบันเรือนจำมีนักโทษเป็น ปริมาณมาก วิกฤตสำหรับปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำในสภาวะปัจจุบันมีจำนวนสูงชันซึ่งไม่ เพียงพอต่อการรองรับปริมาณผู้ต้องขัง สะท้อนให้เห็นถึงผู้ต้องขังในเรือนจำซึ่งเป็นปัญหาอันส่งผล กระทบต่อสังคมไทยในปัจจุบันและในอนาคต หากแต่ผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษจำคุกเพียงระยะเวลาไม่

² “โครงการวารสารกำลังใจ,” ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

นานแต่ต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำเราไม่อาจประเมินหรือรับรองพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้ได้ว่า เมื่อครบและถูกปล่อยตัวออกสู่สังคมจะมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร คุณจะเปลี่ยนพฤติกรรมหรือแก้ไขความบกพร่องในการกระทำของบุคคลเหล่านี้ได้หรือไม่ หรือเป็นการปล่อยอาชญากรหรือผู้ที่แทรกซึมพฤติกรรมการอยู่ในคุกเข้ามาอยู่ในสังคมโดยอาจมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกครั้งก็เป็นได้ เพราะความต้องการและมูลเหตุจูงใจของแต่ละบุคคลมีความประพจน์ที่แตกต่างกัน

การที่จะให้สังคมดำรงอยู่อย่างสงบสุขได้ รัฐจึงต้องสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อควบคุมบุคคลในสังคมของตนให้อยู่ในขอบเขตโดยกฎหมายที่จะเป็นหลักเกณฑ์วางกฎระเบียบให้ทุกคนปฏิบัติตามก็คือ กฎหมายอาญา กฎหมายอาญาจึงเป็นกฎหมายว่าด้วยความผิดและโทษ และการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดในขณะนั้น³ จะต้องเป็นโทษที่กฎหมายอาญาได้

บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและได้กำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายด้วย⁴ ความผิดทางอาญาคือการกระทำที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมหรือคนส่วนใหญ่ของประเทศเมื่อบุคคลใดกระทำความผิดทางอาญาจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำความผิดกฎหมายมิได้ถือว่าการกระทำความผิดทุกอย่างร้ายแรงเท่าเทียมกัน การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงขึ้นอยู่กับการกระทำและสังคมมีความรู้สึกต่อการกระทำนั้น ๆ ว่าอะไรเป็นปัญหาสำคัญมากน้อยเพียงใดในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ตัวผู้กระทำผิดต้องได้รับผลร้ายในคำพิพากษา

กฎหมายอาญาของไทยนั้นเป็นปัญหาตั้งแต่ประเทศไทยได้ประกาศใช้ "กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127" ซึ่งเป็นการจัดทำประมวลกฎหมาย (Codification) ครั้งแรกของประเทศไทย แม้เมื่อประกาศใช้เป็นเวลาหลายปีแล้วการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนกฎหมายในขณะนั้นก็มิได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยยังคงการเรียนการสอน โดยใช้แนวความคิดของกฎหมายอังกฤษซึ่งเป็นไปตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) อยู่ในขณะที่ประเทศไทย รับเอาระบบ

³ บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายที่ใช้ขณะนั้น (ขณะเวลาที่กระทำความผิด) ได้บัญญัติว่าเป็นความผิดทางอาญาและการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดแต่ต่อมากการกระทำความผิดทางอาญาลักษณะนั้นมีกฎหมายได้บัญญัติว่าไม่มีความผิดทางอาญาอีกต่อไปก็ให้ถือว่าผู้กระทำความผิดทางอาญานั้นพ้นจากความผิดถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลงทันที..หลักของกฎหมายที่ว่า“ไม่มีความผิดและไม่รับโทษโดยไม่มีความผิด”

⁴ หลักประกันในกฎหมายอาญาที่nullumcrimen, nullapoena sine lege. และบุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อกระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย (มาตรา 2วรรคแรก)

ซีวิลลอว์ (Civil Law) โดยการจัดให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้น⁵ โดยในขั้นต้นคำอธิบายเรื่องโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาของไทยนั้นได้รับอิทธิพลจากกฎหมายของอังกฤษซึ่งเป็นไปตามระบบคอมมอนลอว์ของอังกฤษ⁶ ซึ่งในส่วนของต่างประเทศนั้น ผลของการลงโทษจำคุกก็ทำให้

ประเทศหลายประเทศประสบกับปัญหาของนักโทษล้นเรือนจำจากการลงโทษจำคุก จึงได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายของโทษจำคุกให้มีการลงโทษที่หลากหลายโดยเน้นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ควบคุมตัวแทนการลงโทษจำคุก เช่น ในประเทศฝรั่งเศสที่ถือเป็นประเทศต้นกำเนิดของกฎหมายระบบประมวลมีการกำหนดโทษตามการแบ่งประเภทของความผิดเป็นความผิดประเภทอุกฤษฏ์โทษมีขมิ้มโทษ และลหุโทษ ไว้มากกว่า 13 ลักษณะ โดยมีทั้งโทษที่ใช้เป็นโทษหลักและโทษเสริมซึ่งเป็นโทษอุปกรณ์มีการนำโทษทางเลือกมาใช้แทนโทษจำคุกซึ่งเป็นโทษหลักในความผิดอาญาโทษชั้นกลาง หากศาลเห็นว่าจำเลยไม่สมควรได้รับการลงโทษจำคุก

ศาลอาจพิพากษาให้จำเลยมีความผิดและใช้โทษทางเลือกแทน ในประเทศอังกฤษมีการใช้ระบบการลงโทษทางเลือกเป็นการลงโทษแนวใหม่ซึ่งเป็นการลงโทษในชุมชน การลงโทษในชุมชนนี้เป็นการลงโทษที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปรับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้ และได้ระบุโทษทางอาญาที่มีความหลากหลายไว้ถึง 28 ลักษณะ ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีโทษทางอาญา (เข้าใจว่าเป็นความผิดของสหรัฐ ตามประมวลกฎหมายอาญาของรัฐบาลกลาง) ซึ่งประกอบด้วยโทษสูงสุดคือ โทษจำคุก และโทษที่เบาที่สุดคือ โทษปรับ และโทษที่อยู่กึ่งกลางระหว่างโทษทั้งสองลักษณะที่เรียกรวมว่าโทษระดับกลาง รวมถึง 11 ลักษณะ ในส่วนของประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนีนั้น มีการกำหนดมาตรการทางอาญา ทั้งที่เป็นโทษโดยมีทั้งโทษหลักและโทษเสริมรวม 7 ลักษณะ ตลอดจนมาตรการอันเป็นการแก้ไขฟื้นฟูอีกหลายประเภท ซึ่งก่อให้เกิดความหลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดมากขึ้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาโทษทางอาญาของประเทศดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นว่ามาตรการที่มีการบังคับใช้อยู่นั้นมีทั้งที่เป็นโทษเช่นเดียวกับประเทศไทย เช่น โทษจำคุก โทษปรับ หากแต่วิธีการบังคับใช้

⁵ สารนัยประศาสน์, หลวง. พัฒนาการการศึกษากฎหมายในประเทศไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พิม V ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าพระยามหิธร (ลออไกรฤกษ์), วันที่ 15: พฤศจิกายน 2499, หน้า20-24 และโปรดดูหน้า 24 ที่ว่า "...วิธีกฎหมายจารีตธรรม (Common Law-ผู้เขียน) กับวิธีกฎหมายประมวล (Codification) นั้นต่างกันทั้งในหลักกฎหมายและวิธีแปลและใช้กฎหมาย (ซึ่งก็คือนิติวิธีหรือJuristic Meth ผู้เขียน)..."

⁶ บรรณาธิการ (หยุดแสงอุทัย), "การวินิจฉัยปัญหาคดีอาญา," บทบัญญัติ, เล่มที่ 12, ตอนที่ 1 (มิถุนายน 2483) และแสวงบุญเฉลิมวิภาส, "ปัญหาเจตนาในกฎหมายอาญา," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2424).

มีความแตกต่างกันไป เช่น ในประเทศอังกฤษ มีระบบของการลงโทษจำคุกผ่อนส่งหรือจำคุกสุด สัปดาห์ ส่วนในประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนี ก็มีระบบของการลงโทษปรับในระบบการปรับโดย คำนึงถึงรายได้ต่อวันของผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นการลงโทษโดยพิจารณาจากสถานะทางเศรษฐกิจของ แต่ละบุคคล อันจะก่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจมากกว่าการใช้โทษปรับในระบบของการ ปรับเป็นจำนวนแน่นอน นอกจากนี้ ยังมีการใช้มาตรการต่างๆ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของโทษ หรือ มาตรการอื่นๆ เช่น การทำงานบริการสังคม การบำบัดรักษาผู้ติดสุราและผู้ติดยาเสพติด การให้เข้า รับการอบรมหลักสูตร ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นไปในแนวทางของการแก้ไขฟื้นฟูและเป็นการสนับสนุน ให้ผู้กระทำความผิดกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข อันเป็นการพัฒนาไปในแนวทางของ ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โทษจำคุกเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะทำให้ผู้ต้องโทษ กลับตนเป็นคนดีได้ เพราะทำให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์มีโอกาสพิจารณาผู้ต้องโทษเป็น รายบุคคลว่าการปฏิบัติ (treatment) ในเรือนจำ หรือ สถานที่กักขังได้ทำให้ ผู้ต้องโทษกลับตนได้ หรือไม่ เพียงใด⁷ แต่ในทางกลับกันถ้าการจำคุกกระทำเพียงแต่การ ขังคนไว้อย่างเดียวตาม ระยะเวลาโดยปราศจากการพิจารณาผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคลว่าการปฏิบัติ (treatment) ในเรือนจำ หรือสถานที่กักขังได้ทำให้ผู้ต้องโทษกลับตนได้หรือไม่ก็ไร้ประโยชน์ ซึ่งยังเป็นการสร้างโอกาส ให้ ผู้กระทำความผิดได้มีสังคมในกลุ่มผู้กระทำความผิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างกันทำให้เป็นอุปสรรคในการแก้ไขให้ผู้ต้องโทษกลับตนได้

ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรมีมาตรการอื่นที่มีผลในการนำมาใช้แทนการลงโทษ จำคุกระยะสั้น เป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดไม่เกิน 3 ปี ซึ่งเป็นโทษที่สามารถรอกการกำหนดโทษหรือ รอกการลงโทษได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 หรือในการใช้มาตรการอื่นแทนการ ลงโทษจำคุกระยะสั้นนั้น ศาลต้องใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยความผิดโดยคำนึงถึงบทลงโทษให้มีความ เหมาะสมกับความผิด สภาพแวดล้อม พฤติกรรมของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ เพราะในสังคม ปัจจุบัน ซึ่งมีความซับซ้อน และมนุษย์ในสังคมมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อนอีกทั้ง แนวความคิดของการลงโทษก็มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปด้วย การลงโทษจำคุกที่มีระยะสั้น จึงมิใช่วิธีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขให้ผู้กระทำรู้สึกสำนึกในการที่ ได้กระทำลงไปทั้งนี้ ในปัจจุบันในกฎหมายอาญานั้น โทษจำคุกเป็นโทษที่ใช้เป็นมากที่สุด ใน ปัจจุบัน จึงทำให้เกิดปัญหานักโทษล้นเรือนจำซึ่งหากมีการยกเลิกโทษจำคุกระยะสั้น โดยมีการนำ มาตรการบังคับทางอาญาอื่น ๆ เข้ามาใช้เป็นทางเลือกในการลงโทษจำคุกแทนโทษจำคุกระยะสั้น เพิ่มเติมมาตรการอื่นที่หลากหลายขึ้นเช่นในต่างประเทศทั้งประเทศที่มีระบบกฎหมายจารีต

⁷ หุุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 21

(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), น. 188.

(Common Law) และระบบกฎหมายภาคพื้นยุโรป (Civil Law) ต่างมีการพัฒนาระบบการบังคับใช้โทษ ตลอดจนมาตรการอื่นทางอาญาให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาถึงสถานะของผู้กระทำความผิดมากขึ้น หากนำเอามาตรการที่หลากหลายมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นในปัจจุบันจะทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน และเป็นกลไกในการควบคุมสังคม ตลอดจนรักษาความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี อันจะดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางสังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความหมายของโทษทางอาญา ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ในการลงโทษ รูปแบบและวิธีการลงโทษในประเทศไทย การจำแนกมาตรการบังคับทางอาญา การบังคับใช้มาตรการทางอาญา การบังคับโทษจำคุก
2. เพื่อศึกษาถึงการวินิจฉัยความรับผิดชอบอาญา แนวคิดในการรับผิดชอบอาญาของต่างประเทศ แนวคิดในการรับผิดชอบอาญาของประเทศไทย บทบัญญัติเกี่ยวกับเหตุไม่ลงโทษตามกฎหมายอาญา การกำหนดโทษให้เหมาะสมกับสัดส่วนการกระทำความผิด
3. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดในการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้นรวมถึงผลดีและผลเสียของการลงโทษจำคุกระยะสั้น
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการลงโทษตามโครงสร้างความผิดอาญาของต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้นในประเทศไทย โดยการนำวิธีการใช้ดุลพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมกับสภาพแห่งความผิด พฤติกรรม และความเหมาะสมในฐานความผิดที่ไม่เป็นภัยอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการใช้มาตรการทางเลือกอื่นมาแทนการลงโทษจำคุก
5. เพื่อศึกษามาตรการทางเลือกอื่นที่นำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ
6. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหรือการนำมาตรการอื่นที่เหมาะสมมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นในประเทศไทย

1.3 สมมติของการศึกษา

โทษจำคุกเป็นโทษชนิดหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา อำนาจในการที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้จะต้องมาจากหลักการพื้นฐานของหลักรัฐธรรมนูญ และ

หลักประกันในทางกฎหมายอาญาที่เป็นบทบัญญัติกำหนดฐานความผิดและโทษไว้ศาลลงโทษได้ในระบบกฎหมายของไทยในประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติโทษไว้ 5 ลักษณะ ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งโทษที่ใช้มากคือโทษจำคุก แต่หากเป็นการลงโทษจำคุกในระยะสั้นตามประมวลกฎหมายอาญายังมีข้อจำกัดในการบังคับใช้ในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งในสังคมปัจจุบันย่อมต้องการการมุ่งเน้นการลงโทษเพื่อแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดให้มีพฤติกรรมหรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในการกระทำของตนเป็นสำคัญ จึงควรหามาตรการอื่นเพื่อมาทดแทนหรือหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในระยะสั้นที่นอกเหนือไปจากการรอกการลงโทษหรือรอกการลงโทษ ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมและก่อปัญหาในเรื่องของนักโทษ ล้นเรือนจำได้ ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน และเป็นกลไกในการควบคุมสังคม ตลอดจนรักษาความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี อันจะดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางสังคมต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการ หลักเกณฑ์ และวัตถุประสงค์ในการลงโทษการบังคับโทษจำคุก ความหมายของโทษอาญา ทฤษฎีและวัตถุประสงค์การลงโทษ รูปแบบและวิธีการลงโทษในประเทศไทย การจำแนกมาตรการบังคับทางอาญา การบังคับใช้มาตรการบังคับทางอาญา การบังคับโทษจำคุก การบังคับโทษจำคุก การวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญา โครงสร้างการรับผิดชอบทางอาญา แนวคิดในการรับผิดชอบทางอาญาของต่างประเทศและประเทศไทย แนวคิดในการลงโทษจำคุกของกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจนวิธีการในการใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุกของต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย เพื่อเป็นข้อเสนอแนะและเป็นแนวทางในการนำมาตราการบังคับทางอาญาอื่น ๆ เข้ามาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเกิดประสิทธิภาพ โดยอยู่บนหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ ทั้งยังช่วยแก้ปัญหาของนักโทษล้นเรือนจำได้ในระดับหนึ่งด้วย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาจากตำรา บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ ผลงานทางวิชาการ งานวิจัยอื่น ๆ เอกสารและข้อมูลทางเว็บไซต์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ ค้นคว้า เปรียบเทียบและประมวลเป็นข้อเสนอแนะในการนำมาตราการบังคับทางอาญาอื่น ๆ เข้ามาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเกิดประสิทธิภาพโดยอยู่บนหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ให้ทราบถึงทฤษฎีการลงโทษ ลักษณะ แนวคิด ประเภทของโทษ วิวัฒนาการในการกำหนดโทษทางอาญาในประเทศไทย แนวคิดเรื่องหลักความได้สัดส่วนของการลงโทษ การลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล

2. ให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการบังคับโทษจำคุก วัตถุประสงค์ในการบังคับโทษ หลักเกณฑ์ทั่วไปและหลักเกณฑ์พื้นฐานในการบังคับโทษจำคุก ข้อดีและข้อเสียในการลงโทษจำคุก

3. ให้ทราบถึงทฤษฎีแนวทางการลงโทษจำคุก ตลอดจนวิธีการในการใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นของต่างประเทศ

4. ให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดมาตรการในการเล็งโทษจำคุกระยะสั้น นอกเหนือไปจากการกักขัง การรอกการลงโทษหรือการรอกการกำหนดโทษ

5. ให้เห็นข้อคิดเห็น ข้อปรับปรุง ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขมาตรการในการลงโทษจำคุกโดยการเล็งโทษจำคุกที่เป็นโทษจำคุกในระยะสั้นเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่อยู่บนหลักความถูกต้อง เป็นธรรม ให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นพลเมืองดี และความยุติธรรมในสังคมไทย

บทที่ 2

หลักการ และแนวคิดของการใช้โทษทางอาญา

2.1 แนวคิดและวิวัฒนาการของการลงโทษทางอาญา

แนวความคิดในเรื่องการลงโทษ ซึ่งถือเป็นหลักในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในสมัยโบราณ ยังไม่มีหลักเกณฑ์กลางที่ให้สังคมยอมรับถือปฏิบัติ การลงโทษจะเป็นเรื่องของ การแก้แค้น ตอบแทนระหว่างคู่กรณีและพรรคพวกของคู่กรณี หากฝ่ายผู้ถูกทำร้ายอ่อนแอกว่าก็จะเลิกเรื่องราวก็ยุติไปเอง แต่หากผู้ถูกทำร้ายหรือผู้เสียหายไม่ยอมเลิกก็จะเป็นการแก้แค้นจองเวร กันยาวนานต่อมาเมื่อบ้านเมืองมีการปกครองที่ดีมีแบบแผน สังคมมีระเบียบกฎเกณฑ์ มี ข้อห้ามที่มี ประสิทธิภาพ รัฐก็ยื่นมือเข้ามาไกล่เกลี่ยตัดสินความ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้น และเป็น การยุติ การแก้แค้นกันเอง โดยถือว่า ผู้กระทำผิดก่ออาชญากรรมขึ้นนั้นมิได้ทำความเสียหายให้แก่ ผู้เสียหายเท่านั้น แต่ยังทำความเสียหายทำลายความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ของประชาชน และสังคมส่วนรวมอีกด้วย จึงต้องเป็นหน้าที่ของฝ่ายบ้านเมืองเข้ามาปราบปราม จับกุมและตัดสิน ลงโทษดำเนินการต่อผู้กระทำผิดเพื่อให้สังคมปลอดภัย ส่วนวิธีการลงโทษก็จะ ใช้มาตรการรุนแรง ทารุณ เพื่อเป็นการขู่ขวัญให้หวาดกลัวและเข็ดหลาบและไม่เอาเยี่ยงอย่างซึ่งถือ เป็นแนวความคิด ในการลงโทษที่ถือปฏิบัติสืบมาจนถึงราวศตวรรษที่ 18 จึงได้มีการตื่นตัวเรียกร้อง ให้มีการปรับปรุง วิธีการลงโทษให้ยุติธรรมและเหมาะสมกับการกระทำผิด โดยมีสำนักอาชญาวิทยาต่าง ๆ เสนอ แนวความคิดในการลงโทษไว้มากมาย อันเป็นรากฐานและทำให้เกิดวิวัฒนาการในการลงโทษและ การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดจนนำมาสู่แนวความคิดและวิธีการลงโทษ ที่ใช้อยู่ในสมัยปัจจุบันนี้ ซึ่งพอ สรุปแนวความคิดในการลงโทษที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับ ได้แก่

แนวความคิดในเรื่องการลงโทษของเบคคาเรีย (Beccaria) สรุปสาระสำคัญได้ว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษจะต้องไม่ใช่เพื่อการแก้แค้น การกำหนดโทษสำหรับ ความผิดแต่ละ ประเภทต้องเหมาะสมตามลักษณะความผิด ลักษณะหรือประเภทของโทษ รวมทั้ง ความหนักเบา ของโทษ ควรจะต้องกำหนดโทษไว้แน่นอนตายตัว ถือหลักการเสมอภาคเท่าเทียม กัน และควร พิจารณาลงโทษและดำเนินการลงโทษอย่างเปิดเผย เบคคาเรียมีความเห็นว่า บุคคลที่กระทำผิด ต่อรัฐ (นักโทษการเมือง) ควรลงโทษหนักเพียงแค่นรเทศ ไม่ควรลงโทษประหารชีวิต เบคคาเรีย เสนอให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต เสีย เพราะเห็นว่า การลงโทษประหารชีวิต ไม่มีผลทำให้

อาชญากรรมลดน้อยลงได้เลย และถ้าเกิด ความผิดพลาดในการจับกุมจำเลยผิดคนยิ่งไม่มีทางแก้ไขได้ จึงควรเปลี่ยนโทษประหารชีวิต เป็นจำคุกตลอดชีวิตแทน ซึ่งจะเป็นการทำให้คนทั่วไปเกรงกลัว จะเป็นการป้องกันอาชญากรรม ได้ดีมากกว่า

เจริมี เบ็นธัม (Jeremy Bentham) เสนอแนวความคิดในการลงโทษว่า การกำหนด โทษควรให้สอดคล้องกับความผิด คือให้ผู้กระทำผิดควรได้รับการลงโทษที่ทำให้เขาทุกข์ทรมาน มากกว่าผลแห่งความพอใจที่เขาจะได้รับในการกระทำผิดอันจะทำให้คนทั่วไปไม่อยากจะกระทำผิด เพราะไม่คุ้มกับที่จะต้องได้รับโทษ โดยให้ถือหลักการลงโทษว่าให้มุ่งหมายที่จะทำให้ผู้กระทำผิด เจ็บปวดทรมาน และให้ผู้อื่นกลัวเกรงไม่กล้าเอาเยี่ยงอย่างซึ่งเป็นการป้องกันอาชญากรรมไปในตัวด้วย นอกจากนี้ เบ็นธัมยังมีความเห็นเพิ่มเติมที่สำคัญอีกว่า การกำหนดโทษในความผิด แต่ละประเภทไม่ควรกำหนดแน่นอนตายตัวในทุกกรณี ควรให้ศาลพิจารณาให้เหมาะสม เป็น ราย ๆ ไป และวิธีการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดก็ควรทำอย่างเปิดเผยเพื่อให้ผู้อื่นเห็นและเกรงกลัวไม่และวิธีการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดก็ควรทำอย่างเปิดเผยเพื่อให้ผู้อื่นเห็นและเกรงกลัวไม่ กล้าทำผิด

แนวความคิดในการลงโทษของ Beccaria และ Bentham เป็นที่นิยมและยอมรับใน ระยะเวลาแรก ๆ ช่วงระยะหนึ่ง แคตโตมาก็มีผู้คัดค้านมาก ได้มีการพิจารณาปรับปรุงจุดอ่อนของแนวความคิดเดิมดังกล่าวที่เน้นเรื่อง "กำหนด โทษให้เหมาะสมกับความผิด" มาสู่แนวความคิดใหม่ que เห็นว่าเหมาะสม ระัดกุม และยุติธรรมยิ่งขึ้นที่ว่า "กำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด" (Punishment to fit the criminal) ซึ่งตามแนวคิด ใหม่นี้จะพิจารณาลงโทษเป็นราย ๆ ไปเฉพาะกรณี โดยพิจารณาตามความเป็นจริงว่า มนุษย์แต่ละ คนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันในการรับผิดชอบ ยังมีบุคคลหลายประเภทที่ควรได้รับผ่อนผัน โทษ ลอมโบโรโซ (Lombroso) มีความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิดสรุปสาระสำคัญ ได้ว่า "อาชญากรนั้นมีอยู่หลายประเภทแตกต่างกัน ฉะนั้นการลงโทษอาชญากรแต่ละประเภทจึง ไม่ควรใช้ก่เลือกคน แม้วุ่นแเล ได้อะ แกลง อย่างเดียวกัน" เฟอร์รี (Ferri) มีความคิดในเรื่อง การลงโทษว่า การกำหนดโทษควรพิจารณาถึง ปัจจัย แวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลให้อาชญากรกระทำผิดด้วย และการลงโทษควรมุ่งที่จะให้เกิดผลดี ในการแก้ไขสาเหตุของอาชญากรรม โดยพยายามให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดี

การาฟาโร (Garafalo) มีความคิดเห็นในการลงโทษผู้กระทำผิดคล้ายกับ ลอมโบโรโซ ที่ว่า อาชญากรมีหลายประเภทต่างกันการลงโทษจึงไม่ควรเหมือนกัน แต่การาฟาโรมีความเห็น เพิ่มเติมอีกว่า อาชญากรประเภทร้ายแรงได้แก่อาชญากร โดยกำเนิดควรลงโทษประหารชีวิต เพื่อ กำจัดให้หมดไป ส่วนอาชญากรที่ชั่วร้าย ก่อคดีอุกฉกรรจ์ ควรลงโทษจำคุกโดยไม่มีกำหนด (ตลอดชีวิต) พวกอาชญากรที่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ควรลงโทษให้ไปทำงานหนักในทัณฑนิคม ส่วนอาชญากรทางเพศควรลงโทษเนรเทศให้ไปอยู่ในอาณานิคมนอกประเทศที่กั้นดารห่างไกล

เตอร์ไคม์ (Emile Durkheim) มีความเห็นว่า “ในการควบคุมสังคม มีความจำเป็นที่ สังคม จะต้องอาศัย การลงโทษเพื่อป้องกันพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม” และเรียกการกระทำที่ ต้องถูกลงโทษว่า “อาชญากรรม” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การลงโทษเป็นลักษณะภายนอกของ อาชญากรรม โดยนัยนี้ อาชญากรรมจึงกลายเป็นวัตถุประสงค์ของศาสตร์ทางอาญาวิทยา”

2.2 ความหมายของโทษอาญา

ตามความเห็นทางทฤษฎีของนักวิชาการด้านกฎหมายได้อธิบายความหมายของโทษอาญาไว้ดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ ฮาร์ท¹ แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ศาสตราจารย์ เบ็น² และศาสตราจารย์ ฟลู³ อธิบายว่า โทษทางอาญาจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ

1) โทษจะต้องก่อให้เกิดความทุกข์ หมายถึง ผู้ได้รับโทษจะต้องได้รับความทุกข์ อย่างไม่อย่างหนึ่งอาจเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพทางร่างกาย การได้รับความเจ็บปวดทางกาย (pain) หรือการสูญเสียทรัพย์สิน หรืออื่น ๆ

2) โทษจะต้องใช้ต่อผู้กระทำผิดกฎหมาย หมายถึง ผู้กระทำผิดกฎหมายเท่านั้นที่จะต้องถูกลงโทษ จะนำบุคคลอื่นที่ไม่ได้กระทำความผิดมารับโทษมิได้

3) โทษจะต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย หมายถึง ต้องมีการกระทำผิดกฎหมายเสียก่อน จึงจะลงโทษได้หากไม่มีการกระทำผิดกฎหมายก็ลงโทษไม่ได้

4) โทษจะต้องเป็นวิธีการซึ่งคนใดคนหนึ่งนอกจากตัวผู้กระทำความผิดนำมาใช้กับผู้กระทำผิดนั้น หากผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลนั้นเอง ไม่นับเป็นโทษทางอาญาตามนี้

5) โทษจะต้องเกิดจากผู้มีอำนาจที่จะกระทำให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้นมาได้ หมายถึง โทษนั้นต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมาย และผู้มีอำนาจตามกฎหมายจึงจะเป็นผู้ให้ผลร้ายได้

¹ H.L.A.Hart, *Punishment and Responsibility*, (London: Oxford University Press, 1982), pp. 4-5, อ้างใน สหชน รัตนไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527).

² S.I Benn, *An Approach to the Punishment in Freedom and Responsibility* ed by Herbert Morris, (California: Stanfom University Press 1961), p 517. อ้างใน สหชน รัตนไพจิตร, *เพิ่งอ้าง*.

³ A. Flew, *Definition of Punishment in Contemporary Punishment* ed, By Rudolph J. Gerber and Patrick D. (McAnany Notre Dame: University of Notre Dame Press 1972), pp. 31-37. อ้างใน สหชน รัตนไพจิตร, *เพิ่งอ้าง*.

ศาสตราจารย์ โยฮันส์ แอนเดอนีส⁴ (Johannes Andenaes) อธิบายว่า โทษอาญาจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) โทษเป็นผลร้ายที่รัฐนำมาใช้กับผู้กระทำผิด ผลร้ายที่จะถือว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายนี้จะต้องเป็นโทษที่รัฐซึ่งมีอำนาจนำมาใช้กับผู้กระทำผิด
- 2) โทษต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย หากไม่มีการกระทำผิดกฎหมายแล้วได้รับผลร้าย ไม่ถือว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายนี้
- 3) โทษเป็นผลร้ายซึ่งต้องการตอบแทนให้ผู้กระทำผิด รู้ว่าเป็นผลร้ายที่ได้รับจากรัฐโดยตรงจากการกระทำผิด ไม่ใช่ผลร้ายที่เกิดขึ้นโดยอ้อม

ศาสตราจารย์ รอสส์ (ALF Ross) เห็นว่า โทษอาญา เป็น “การตอบสนองของสังคม” ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ

- 1) จะต้องเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดตามกฎหมาย
- 2) จะต้องถูกกำหนดขึ้นและใช้โดยผู้มีอำนาจเท่านั้น
- 3) จะต้องเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำผิด
- 4) จะต้องเป็นผลร้ายที่แสดงถึงการตำหนิผู้กระทำผิดว่าผู้นั้นได้กระทำการที่ไม่สมควร หากผลร้ายนั้นไม่ต้องการการตำหนิก็ไม่ถือเป็นโทษตามความหมายนี้

ความหมายของโทษอาญาตามนัยแห่งกฎหมายอาญา

ตามนัยแห่งกฎหมายอาญาพิจารณาความหมายของโทษอาญาตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

มาตรา 2 บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการ อันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ตามนัยของมาตรา 2 จะเห็นได้ว่า มีการกล่าวถึง “โทษในทางอาญา” ว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อ

- 1) ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และ

⁴ Johannes Andenaes, *The General Part of the Criminal Law of Norway*, (London: Sweet & Maxwell Limited 1965), pp. 8-11. อ้างใน สหชน รัตนไพจิตร, *เพิ่งอ้าง*, น. 6-7.

⁵ ALF ROSS On Guilt, *Responsibility and Punishment*, (London: Steven & Sons Limited, 1975), p.36. อ้างใน สหชน รัตนไพจิตร อ้างแล้ว น. 7-8.

2) โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เมื่อพิจารณาตามตัวบทดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายอธิบายว่าโทษทางอาญาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการกระทำผิด การกระทำที่จะเป็นความผิดนั้นต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และการกระทำที่จะเป็นความผิดนั้นต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด ทั้งยังต้องมีบทกำหนดโทษไว้ด้วย

โทษ

โทษ มีบัญญัติอยู่ใน มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18⁶ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า หากโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไม่ใช่โทษตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวข้างต้น เราจะถือว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายที่กำลังพิจารณาอยู่หรือไม่ ในประเด็นนี้

ศาสตราจารย์จิติ ดิงสภักดิ์⁷ นักวิชาการด้านกฎหมายของไทยได้ อธิบายหลักคิดไว้ว่า เราต้องพิจารณาลักษณะอันแท้จริงของวิธีการนั้นและความประสงค์ที่นำวิธีการนั้นมาใช้ว่าจะถือเป็นการลงโทษหรือไม่ มิได้สำคัญอยู่ที่การเรียกขานวิธีการนั้น จากหลักคิดข้อนี้ จึงนำมาอธิบายได้ว่า หากวิธีการที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิด มีความมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิด อันเป็นการตอบแทนอันเนื่องมาจากเขาได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลร้ายดังกล่าวนี้ ได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย และออกมาโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมายแล้ว ไซ้ร้ ย่อมถือได้ว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายนี้ด้วย

⁶ มาตรา 18 วรรคสอง, วรรคสาม เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2546

⁷ จิติ ดิงสภักดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ, 2525), น.882.

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ

2.3.1 ความหมายของการลงโทษ

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ กล่าวถึง “โทษ” ไว้ว่า เป็นวิธีการบังคับ (Sanction) ที่รัฐใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้⁸

- (1) โทษต้องเป็นไปตามกฎหมาย
- (2) โทษต้องเป็นไปโดยเสมอภาค
- (3) โทษต้องมีลักษณะเป็นการเฉพาะตัวของบุคคล

การลงโทษ คือ การปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้นต้องได้รับผลร้าย เนื่องจากได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยรัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายนั้นๆ การลงโทษเป็นรูปแบบหนึ่งของการป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิด ทั้งนี้การป้องกันแบ่งออกเป็น “การป้องกันทั่วไป” คือ การลงโทษตามมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นมาตรการบังคับทางอาญาที่เข้มงวดไม่ให้บุคคลอื่นกระทำความผิดในทางเดียวกัน หรือเป็นแบบอย่างซึ่งบังคับจิตใจของบุคคลทั่วไปที่คิดจะกระทำความผิดอย่างเดียวกันได้ จึงมีความคิดนั้นๆ และ “การป้องกันพิเศษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย” เป็นมาตรการบังคับทางอาญา ที่มีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันพิเศษ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อป้องกันไม่ให้มีการกระทำความผิดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมอีกในอนาคต โดยใช้มาตรการฟื้นฟูและป้องกันประเภทต่างๆ ซึ่งศาลสามารถมีคำสั่งใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษ เพื่อตอบสนองต่อภารกิจหลักในการคุ้มครองสังคมและป้องกันการกระทำความผิดของกฎหมายอาญา⁹

2.3.2 วัตถุประสงค์และทฤษฎีการลงโทษ¹⁰

แนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองรัฐใช้ควบคู่กับการปกครองเพื่อจัดระเบียบของสังคม แต่วัตถุประสงค์ของการลงโทษมีความแตกต่างไปตามค่านิยมของสังคมและความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองตามยุคสมัย ดังนั้นสังคมและยุคสมัยที่แตกต่างกันจึงมีวิธีการ”

⁸ พยงค์ สรินุฑา, การศึกษาเรื่องการสืบเสาะและพินิจเชิงเปรียบเทียบ, (เอกสารประกอบผลงานกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม, 2555), น. 6-7.

⁹ ธาณี วรภัทร์, หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2558), น. 33-34.

¹⁰ พยงค์ สรินุฑา, เพิ่งอ้าง, น. 7-10.

ให้กลับตัวเป็นคนคืออย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์และแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใด ก็มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อผสมกลมกลืนระหว่างแนวความคิดแห่งการลงโทษ ที่มีมาแต่เดิมกับหลักการป้องกันสังคมซึ่งสามารถสรุปเป็นทฤษฎีต่างๆ ได้ดังนี้

(1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด อย่างหนึ่ง ซึ่งมีความมั่นคงและแพร่หลายกว่าวัตถุประสงค์อื่น ทั้งนี้เป็นแนวคิดซึ่งมีการพัฒนา มาจากปรัชญาพื้นฐานว่า อาชญากรรมเป็นการประทุษร้ายต่อผู้อื่นจึงสมควรที่จะได้รับการลงโทษสนองตอบแก้แค้นให้สาสมอย่างรุนแรงกับอาชญากรรมที่ได้ก่อขึ้นทำให้รูปแบบของการลงโทษมีลักษณะที่รุนแรงโหดร้าย ซึ่งมีนักปรัชญาชาวเยอรมันชื่อ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ได้ให้เหตุผลสนับสนุนความคิดทฤษฎีนี้ว่า ผู้ซึ่งจงใจทำการอันไม่เป็นธรรมจะต้องถูกลงโทษซึ่งได้สัดส่วนพอดีทั้งสภาพและความหนักเบากับความผิดของเขา ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำผิดก็เท่ากับสังคมยอมรับรองการกระทำของเขา และการลงโทษในทุกกรณีจะต้องเนื่องมาจากเหตุวาบुकล ที่ถูกลงโทษได้กระทำความผิดอาญาเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนได้ลด ความสำคัญลงเพราะสังคมมีเหตุผลหรือวัตถุประสงค์อื่นในการที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำผิดมากขึ้น ประกอบกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนนั้นคำนึงถึงว่าโทษที่จะใช้ลงโทษ นั้นต้องเหมาะสมและได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำผิดจึงไม่สามารถที่จะกักขัง ผู้กระทำผิดไว้เกินกว่าระยะเวลาที่เหมาะสมกับความร้ายแรงแห่งการกระทำผิดของเขา และ เมื่อผู้กระทำผิดได้รับโทษครบตามคำพิพากษาแล้วก็จะได้รับการปล่อยตัวโดยไม่ได้พิจารณาว่า ผู้นั้นมีแนวโน้มในการหวนกลับมากระทำผิดซ้ำและเป็นอันตรายต่อสังคมอยู่หรือไม่ ด้วยเหตุผล ดังกล่าวการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนในปัจจุบันจึงมีความสำคัญลดน้อยลงแต่ยังคงมีอยู่ เพราะยังสอดคล้องกับความรูสึกของผู้เสียหายและประชาชนทั่วไปในการที่จะทำให้ผู้กระทำผิด ได้รับการลงโทษอย่างสาสม

(2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือปราบปราม (Deterrence)

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งเชื่อว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้นจากการที่บุคคลไม่มี ความเกรงกลัวต่อกฎหมาย การลงโทษจึงต้องมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำผิดและทำให้ผู้กระทำ ความผิดเจ็ดหลาบไม่กล้ากระทำอีก ทั้งเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่าถ้ากระทำความผิดแล้ว จะต้องได้รับโทษอย่างเดียวกัน ส่งผลทำให้คนทั่วไปเห็นตัวอย่างแล้วจะเกิดความกลัวไม่กล้า กระทำ ความผิดเช่นนั้นอีกการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือปราบปรามนั้นมีลักษณะสำคัญ คือ ความแน่นอนในการ นำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษโอกาสหลุดรอดจากการถูกจับกุมมาลงโทษเป็นไปได้ยาก ซึ่งมีผล

เป็น การข่มขู่และยับยั้งทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำผิดขึ้นอีกเพราะทำผิดแล้วต้องถูกจับกุมก็ไม่คุ้มค่า และเมื่อมีการกระทำผิดจะต้องสามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วให้ “เห็นผลทันตา” เพราะหากมีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้วอีก 3 ปีต่อมาจึงสามารถจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ หรืออีก 5 ปีต่อมาศาลจะลงโทษผู้กระทำผิดก็ทำให้คนทั่วไปลืมเรื่องราวการกระทำผิดที่เกิดขึ้นทำให้การลงโทษไม่มีผลในการข่มขู่ยับยั้งเพราะไม่เห็นผลทันตา และการลงโทษผู้กระทำผิดนั้นจะต้องถูกลงโทษอย่างเสมอภาคไม่มีการเลือกปฏิบัติและบทลงโทษต้องมีความเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้น หากมีการลงโทษที่เบาเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำผิดจะส่งผลทำให้ผู้กระทำผิดและบุคคลทั่วไปไม่เกรงกลัวและคุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำผิด แต่หากบทลงโทษหนักเกินไปก็จะทำให้ผู้กระทำผิดพยายามปกปิดความผิดของตนเองโดยอาจ ทำร้ายเหยื่อหรือทำให้เหยื่อได้รับผลร้ายมากขึ้น

(3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)

การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเชื่อว่า อาชญากรรมไม่ได้เกิดขึ้น โดยความสมัครใจของผู้กระทำความผิด การกระทำความผิดของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่างๆ ร่วมกันและสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนกดดันและหล่อหลอมจนนำไปสู่การกระทำความผิดซึ่งแต่ละบุคคลอาจมีเหตุปัจจัยที่แตกต่างกันไป และปัจจัยเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ดังนั้น การลงโทษควรพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและหาแนวทางในการแก้ไข เป็นรายบุคคล โดยให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดได้กลับตัวและแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นการบำบัดผู้กระทำผิดโดยมีการใช้แนวทางสังคมศาสตร์และทางจิตวิทยาเข้ามาช่วยแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิด เช่น การอบรมทางศาสนา การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา การให้ความช่วยเหลือ หลังพ้นโทษ และการแก้ไขสภาพแวดล้อมซึ่งอาจทำได้โดยการจัดการมิให้ผู้กระทำผิดอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิดขึ้นอีก การใช้มาตรการคุมประพฤติแทนการลงโทษจำคุก การจำแนกประเภทนักโทษในเรือนจำ เป็นต้น ฉะนั้นการลงโทษไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อการแก้แค้นทดแทนหรือการข่มขู่เท่านั้น แต่หากยังมีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและเตรียมการให้บุคคลเหล่านั้นปรับตัวเข้าสู่สังคมได้เช่นเดิม โดยพิจารณาถึงปัจจัยของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันไปและเป็นไปตามหลักมนุษยธรรม อีกทั้งเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีโดยเกิดความสำนึกผิด เคารพกฎหมาย พร้อมทั้งจะกลับไปอยู่ในสังคมและประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้เมื่อพ้นโทษ

(4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิด (Incapacitation)

การลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิดมีหลักการสำคัญจากแนวคิดที่ว่าอาชญากรรมย่อมไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีอาชญากร ดังนั้นการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคมจึงจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการกำจัดผู้กระทำความผิดให้ออกจากสังคม อย่างถาวรหรือชั่วคราว ซึ่งเป็นการป้องกันคนในสังคมให้อยู่ได้ปลอดภัยไม่ต้องหวาดระแวงภัยจากบุคคลนั้นๆ อีกต่อไป การลงโทษที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์นี้ คือ การลงโทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง โดยเฉพาะการลงโทษประหารชีวิตถือเป็นการตัดโอกาสผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวร ส่วนการลงโทษจำคุก กักขัง เป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งเท่านั้นเพื่อให้สังคมปลอดภัยการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมนี้มีแนวคิดทฤษฎีคล้ายกับทฤษฎีข่มขู่หรือ ปรามปรามและทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เนื่องจากทั้งสามทฤษฎีต่างมีความมุ่งหมาย ที่จะไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำ แต่มีความแตกต่างกันในข้อที่ว่า ทฤษฎีข่มขู่ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ส่วนทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมุ่งเน้นทำให้ ผู้กระทำความผิดเกิดความต้องการในการแก้ไขปรับปรุงตัวและช่วยเหลือส่งเสริมให้มีความสามารถที่จะ ยับยั้งตนเอง ไม่กระทำความผิดซ้ำ แต่ทฤษฎีตัดโอกาสในการกระทำความผิดมุ่งเน้นถึงการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำโดยวิธีการทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดอีก 1

จากทฤษฎีการลงโทษดังที่ได้กล่าวข้างต้น จะเห็นว่า การลงโทษมีความสำคัญ ต่อการกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมและมีผลต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย โดยการลงโทษจะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะในการกระทำความผิด ซึ่งจะส่งผลให้ ประชาชนให้ความเคารพเชื่อฟังต่อการบังคับใช้กฎหมายนั้นๆ และด้วยวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ที่แตกต่างกันตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงไม่อาจยึดถือทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเป็นหลักในการลงโทษเพราะแต่ละทฤษฎีย่อมมีทั้งข้อดีและข้อด้อย ดังนั้นในการ พิจารณาพิพากษาคดีศาลจึงต้องพิเคราะห์ถึงลักษณะและพฤติการณ์การกระทำความผิดโดยผสมผสาน การลงโทษตามวัตถุประสงค์ต่างๆ เพื่อให้การลงโทษเป็นไปอย่างเหมาะสมกับการกระทำความผิด

วัตถุประสงค์การลงโทษ

วัตถุประสงค์ในการลงโทษอาจกล่าวได้เป็น 4 กลุ่ม คือ เพื่อเป็นการแก้แค้นการกระทำความผิด เพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม และเพื่อปรับปรุงและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

กลุ่มที่ 1 การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนหรือชดเชยความผิด แยกออกเป็น

1. การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น (Punishment as a Retribution, retaliation or revenge) นับว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีมาแต่สมัยโบราณและแพร่หลาย

ที่สุด แม้กระทั่งในปัจจุบันระบบการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น ซึ่งกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับการโต้ตอบด้วยการลงโทษอย่างสาสมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้น เช่น ผู้ที่ฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา ก็สมควรจะได้รับโทษให้ตายตกไปตามกัน ทั้งนี้ เพื่อเน้นให้เห็นผลกรรมที่ได้กระทำไว้ต่อผู้อื่น

2. การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนหรือชดเชยความผิด (Punishment as a Expiation or Atonement) การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนหรือชดเชยความผิด ก็เป็นเหตุผลที่เก่าแก่พอ ๆ กับการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นตามวัตถุประสงค์นี้ผู้กระทำความผิดจะต้องชดใช้ความผิดด้วยความทุกข์ทรมาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าการลงโทษได้กระทำต่อหน้าสาธารณชน วัตถุประสงค์ของการลงโทษนี้ก็ยิ่งมากขึ้น

กลุ่มที่ 2 การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน (Punishment as a Deterrence or Restraint or Prevention) การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน เพิ่งจะมีขึ้นในศตวรรษที่ 18 ตามแนวความคิดของนักอาชญาวิทยาแห่งสำนักคลาสสิกซึ่งมีชีซาร์ เบ็คคาเรีย(Cesare Beccaria) เป็นผู้นำ เบ็คคาเรียได้กล่าวไว้ว่าเจตนาของการลงโทษ ไม่ควรจะเป็นการทรมานผู้กระทำความผิดหรือชดเชยความผิด แต่ควรจะเป็นการป้องกันบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้น และการลงโทษที่ยุติธรรมควรมีอัตราความรุนแรงพอเพียงที่จะยับยั้งบุคคลอื่น ๆ การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ก็เพื่อจะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป อีกประการหนึ่งก็เพื่อเป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำความผิดเพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกัน

กลุ่มที่ 3 การลงโทษเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม (Punishment as a Protection of Society or an Incapacitation) การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันสังคมเริ่มขึ้นเมื่อมีการนำเอาวิธีการลงโทษจำคุกมาใช้ แต่ก่อนหน้าการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นเพื่อเป็นการทดแทนและเพื่อเป็นการยับยั้งมิให้อยู่เป็นอันมาก เช่น ในการกำจัดศัตรูทางการเมือง ผู้มีอำนาจปกครองนครเทศนักโทษการเมือง หรืออาจกำจัดด้วยวิธีการประหารชีวิตหรือขังในห้องใต้ดิน

กลุ่มที่ 4 การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุง หรือแก้ไขฟื้นฟู (Punishment as a means of Reformation or Rehabilitation) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงผู้กระทำความผิดโดยการใช้โทษจำคุกมีที่มาจากทฤษฎีการลงโทษของนักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิกดังกล่าวมาแล้ว เหตุผลก็มีอยู่ว่า การลงโทษมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงผู้กระทำความผิดและอาจจะปรับปรุงแก้ไขได้สำเร็จ โดยการก่อให้เกิดความกลัวว่าจะมีการลงโทษซ้ำอีก โดยการก่อให้เกิดความสำนึกว่าอาชญากรรมให้ประโยชน์ไม่คุ้มกับโทษหรือโดยการทำลายนิสัยต่างๆ ที่อาชญากรได้สร้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าโทษเป็นการจำคุกระยะยาว ผู้กระทำความผิดก็จะไม่มีโอกาสแสดงนิสัยเหล่านั้น ส่วนการ

ลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟู มีที่มาจากทฤษฎีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดของนักอาชญาวิทยา สำนักโพซิทิฟดังกล่าวมาแล้วเช่นกันด้วยวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มแบบต่างๆ¹¹

2.4 ประวัติความเป็นมาของการลงโทษจำคุก

การลงโทษในกฎหมายอาญาของไทยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณและมีแนวความคิดเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย ซึ่งสามารถแบ่งโทษตามกฎหมายในสมัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. กฎหมายตราสามดวง กฎหมายตราสามดวงได้กำหนดบทลงโทษที่ค่อนข้างรุนแรง โดยเฉพาะโทษที่กระทำ ต่อเนื้อตัวร่างกาย เช่นเดียวกับกฎหมายอาญาของประเทศตะวันตกในยุคโบราณ (เช่น *lex tallionis*) ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดในการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนและแนวคิดในการข่มขู่สังคมไม่ให้มี การกระทำความผิด¹²

2. กฎหมายในช่วงก่อนการปฏิรูปสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงยกเลิกโทษทวน โดยประกาศให้ ลงโทษจำขังแทนโทษทวน ร.ศ. 114 และได้ตราพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตาม จารีตนครบาล ร.ศ. 115 เพื่อมิให้มีการทรมานผู้ต้องหาก่อนกระบวนการพิจารณาคดีอีกต่อไป อาจ กล่าวได้ว่า ประกาศและพระราชบัญญัตินี้ นับเป็นก้าวสำคัญในการยกเลิกมาตรการทางอาญาที่ กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายผู้กระทำความผิดซึ่งส่งผลมาสู่การปฏิรูปกฎหมายในเวลาต่อมา¹³

3. กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติขึ้น โดยอาศัยหลักวิชาสมัยใหม่ในการร่างกฎหมาย มีการ จำแนกและกำหนดหลักกฎหมายอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ในทางอาญา องค์ประกอบความผิดฐานต่าง ๆ และสถานโทษ ตลอดจนวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิด รวมทั้งเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษได้ตามสมควร โดยกฎหมายลักษณะ อาญา ร.ศ. 127 จำกัดจำนวนของโทษที่มีอยู่หลากหลายประเภทในกฎหมายเก่าลงเหลือเพียง 6 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก ปรับ อยู่ในเขตอันมีกำหนด รับทรัพย์ และเรียกประกัน ทัณฑ์บน¹⁴

¹¹ สุพจน์ สุโจจน์, *เพิ่งอ้าง*, น. 148-150.

¹² อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, การบังคับใช้โทษทางอาญาประเภทอื่นที่มีได้มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย, (ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2554), น. 22.

¹³ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, *เพิ่งอ้าง*, น. 25.

¹⁴ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, *เพิ่งอ้าง*, น. 26.

4. ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายอาญาระบบปัจจุบันมีการจำแนกมาตรการทางอาญาไว้ 2 ประเภท ได้แก่ มาตรการที่เป็นโทษและมาตรการที่เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย โทษตามมาตรา 18 มี ทั้งสิ้น 5 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิ้น ส่วนวิธีการเพื่อความ ปลอดภัยตามมาตรา 39 ประกอบด้วยกักกัน ห้ามเข้าเขตกำหนด เรียกประกันทัณฑ์บน คุมตัวไว้ใน สถานพยาบาล และห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีวิวัฒนาการจากแต่เดิมที่มีการกำหนดโทษทางอาญาที่รุนแรง เช่น โทษตัดอวัยวะที่กระทำความผิด โทษประจานต่างๆ โทษทวนตี ตามกฎหมายตราสามดวง เป็น ต้น มาเป็นการลงโทษที่มุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมเป็นหลัก แต่ก็ไม่ได้ หมายความว่า การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเพื่อข่มขู่ยับยั้งจะไม่ถูกนำมาใช้เสียทีเดียว เพราะการลงโทษควรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษในแต่ละประเภท ทั้งนี้เพื่อให้การ ลงโทษมีความเหมาะสมกับการกระทำและผู้กระทำความผิดเป็นกรณีไป¹⁵

2.4.1 ประวัติความเป็นมาของการลงโทษจำคุก

การลงโทษในอดีตนั้นมีอยู่หลายรูปแบบ โดยศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดโดยวิธีใด ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ตั้งแต่การตักเตือนมิให้กระทำความผิดอีกไปจนถึงการประหารชีวิตด้วยวิธีการอันทารุณโหดร้ายต่าง ๆ เพราะแนวความคิดในการลงโทษยังมีพื้นฐานอยู่บนการแก้แค้นทดแทนและการข่มขู่ยับยั้ง โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จึงมีลักษณะทารุณโหดร้าย ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายฮัมมูราบี เช่น การเฆี่ยน การตีตรา การตัดอวัยวะ การใส่ข้อคา ฯลฯ ซึ่งเป็นการยึดหลักการแก้แค้นทดแทนอย่างรุนแรง ซึ่งจะไม่มีการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการจำคุก เพราะการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรงคือการลงโทษประหารชีวิตเพียงเท่านั้น หากเป็นความผิดอื่น ๆ ที่ไม่ร้ายแรง การลงโทษผู้กระทำความผิดคือการลงโทษปรับ¹⁶

โทษจำคุกนั้นเป็นที่เชื่อโดยทั่วกันว่ามาจากการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการขับออกจากหมู่เหล่าในสมัยก่อน เช่น ในกรีกและอาณาจักร โรมัน ซึ่งมีวิธีการในการขับไล่ออกจากหมู่เหล่าคือ การนำตัวผู้กระทำความผิดลงเป็นพลกรรเชียงโดยล่าม โซ่จองจำเหมือนทาส (Galley Servitude) ต่อมาเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป เรือไม่ได้รับความนิยม จึงได้เลิกวิธีการดังกล่าวแล้ว เปลี่ยนเป็นการจำคุกแทน โทษจำคุกจึงเป็นโทษที่แสดงถึงความคิดของมนุษย์ในการคิดวิธีการใน

¹⁵ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, *เพ็ญอ้าง*, น. 27.

¹⁶ อุกฤษ มงคลนาวิน, *ประวัติศาสตร์กฎหมายสากล*, (ม.ป.ท., ม.ป.พ., ม.ป.ป), น. 5.

การลงโทษแบบอานารยชนในสมัยก่อน ๆ ในการลงโทษกันด้วยกันด้วยวิธีการที่หลากหลายซึ่งเป็นวิธีการที่เป็นการทรมาน¹⁷

การลงโทษจำคุกในสมัยก่อนนั้นจึงมีขึ้นเพื่อเป็นการตอบสนองผู้กระทำความผิดโดยแบ่งเป็น 3 ประการ ได้แก่¹⁸

1. เพื่อเป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด
2. เพื่อให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าปรับเป็นโทษจำคุกแทน
3. เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด

ต่อมาในยุคกลางล่มสลายซึ่งเป็นระบบศักดินา ระบบทุนนิยมได้ก่อตัวเข้ามาแทนทำให้ประชาชนได้มีการขนย้ายอพยพจากถิ่นฐานในชนบทเพื่อเข้ามาในเมืองเป็นจำนวนมาก ทำให้สภาพสังคมนั้นเกิดปัญหาในเรื่องของคนจรจัด ขอดาน ขโมย และคนว่างงาน ดังนั้น ในช่วงศตวรรษที่ 16 และ 17 หลาย ๆ ประเทศในทวีปยุโรปจึงได้เริ่มจัดให้มีสถานที่สำหรับรองรับผู้ที่ยากจนหรือไม่มีที่อยู่อาศัยที่จำนวนเพิ่มมากขึ้น เรียกว่า Secular Institutions สถาบันเหล่านี้ภายหลังได้พัฒนาเป็นสถานที่ฝึกอาชีพสำหรับผู้ที่มีฐานะยากจนและสถานที่สำหรับคุมขังผู้ที่กระทำความผิดซึ่งนับเป็นจุดกำเนิดของเรือนจำยุคใหม่ในเวลาต่อมา และทำให้การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำ การให้ฝึกอบรมในสถาบันฝึกอาชีพ ตลอดจนการเนรเทศไปยังประเทศอาณานิคมกลายเป็นรูปแบบสำคัญของการลงโทษที่กระทำต่อเนื่องตัวร่างกายของผู้กระทำความผิดและมุ่งตัดโอกาสไม่ให้กระทำความผิดอีก¹⁹

ดังนั้น ในช่วงศตวรรษที่ 18 นี้เองที่ได้มีการนำโทษจำคุกมาใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดอย่างกว้างขวาง ส่วนการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายหรือกระทำต่อหน้าสาธารณชนก็ได้กลายเป็นการลงโทษที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปในเวลาเดียวกัน แต่สภาพของคุกในขณะนั้นก็ยังมิมีปัญหาทั้งในเรื่องความสะอาดสุขอนามัย และยังไม่มีการคัดแยกนักโทษ หรือแยกนักโทษหญิงและชายออกจากกัน ตลอดจนไม่มีการควบคุมการเล่นการพนันหรือการจำหน่ายสุราในคุก ทำให้คุกกลายเป็นแหล่งมั่วสุมอบายมุข จนกระทั่งได้มีแนวความคิดในการปฏิรูประบบเรือนจำขึ้น โดยจัดให้มีการคัดแยกนักโทษและปรับปรุงสุขอนามัยภายในเรือนจำ ประกอบกับผลกระทบจากสงครามประกาศอิสรภาพของอเมริกาในปี ค.ศ. 1776 ทำให้มีผู้ต้องโทษเป็นจำนวนมากที่จะต้องถูกส่งออกไปนอกประเทศ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยทัณฑ์สถาน ค.ศ. 1779 โดยรัฐบาลกลางได้สร้าง

¹⁷ Eamonn Carrabine Pam Cox, Maggy Lee, Ken Plummer and Nigel South, *Criminology A Sociological Introduction*, (Oxon : Routledge, 2009), pp.359-362.

¹⁸ *Ibid*, pp.359-362.

¹⁹ *Ibid*.

ทัศนสถานขึ้นเพื่อเป็นสถานที่สำหรับแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและเพื่อข่มขู่ ยับยั้งประชาชนที่มีได้กระทำความผิดไปด้วยในขณะเดียวกัน จึงกล่าวไว้ว่า พระราชบัญญัติดังกล่าวได้สร้างมุมมองใหม่เกี่ยวกับโทษจำคุกให้เป็นการผสมผสานระหว่างการใช้ฟื้นฟูและการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด โดยให้มีการคัดแยกนักโทษ การอบรมทางศีลธรรม และการใช้แรงงานนักโทษ โดยค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่ในเรือนจำจะมาจากผลตอบแทนจากแรงงานดังกล่าว²⁰ สำหรับในประเทศไทยนั้น การลงโทษจำคุกที่มีความรุนแรงที่สุดคือการประหารชีวิตและรองลงมาได้แก่การจำคุก ซึ่งการลงโทษเหล่านี้มีการใช้ในประเศไทยนานแล้ว ซึ่งจะปรากฏหลักฐานให้เห็นอยู่ในกฎหมาย ลักษณะโจร พ.ศ. 1903 มาตรา 74 แต่การจองจำในครั้งนั้นมีได้เป็นระบบเรือนจำหรือทัศนสถานดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน และไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการจองจำไว้แน่นอน²¹

ในช่วงก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การควบคุมกิจการเรือนจำได้แยกสังกัดไปตามส่วนราชการต่างๆ ในรูปแบบที่สอดคล้องกับการปกครองในระบบจตุสดมภ์ โดยแบ่งภารกิจในการควบคุมนักโทษออกเป็นเรือนจำในกรุงเทพฯ กับเรือนจำในหัวเมืองชั้นนอกในส่วนเรือนจำในกรุงเทพฯ มีชื่อเรียกอยู่สองอย่าง คือ “คุก” กับ “ตะราง” โดยคุกใช้เป็นสถานที่คุมขังผู้ต้องโทษที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป ส่วนตะรางใช้เป็นที่คุมขังนักโทษที่มีโทษตั้งแต่ 6 เดือนลงมา และผู้กระทำความผิดที่มีโทษเป็นโจรผู้ร้าย อันแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดในการจำแนกประเภทนักโทษ แต่ในเรื่องเครื่องนุ่งห่มและอาหารการกินของนักโทษนั้น ญาติพี่น้องของนักโทษต้องเป็นคนส่งเสียให้แก่ักโทษเอง หรือมิฉะนั้นก็เป็นผลจากการหารายได้โดยการทำงานตามความถนัด เช่น การช่างไม้ การจักสาน เป็นต้น

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีการตราข้อบังคับสำหรับคุมขังนักโทษกำหนดให้รัฐเป็นผู้ออกค่าเครื่องนุ่งห่มและค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูนักโทษ พร้อมกับได้มีพระราชดำริในการจัดสร้างเรือนจำมหันตโทษขนาดใหญ่ที่มีความแข็งแรงสูงสุดขึ้นที่จังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้สร้างแล้วเสร็จในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียกว่า “เรือนจำกลางบางขวาง”²²

²⁰ Ibid.

²¹ ประเสริฐ เมฆมณี, *เพ็ญอ้าง*, น. 107-108.

²² กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย, *ประวัติการราชทัณฑ์แห่งประเทศไทยและการปรับปรุงกิจการราชทัณฑ์ในปัจจุบัน*, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2519), น. 1-2.

ต่อมาหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 ได้มีการตราพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 กำหนดวิธีการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ และกฎหมายอื่นๆ ตลอดจนกฎระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง²³

2.4.2 วัตถุประสงค์ของการจำคุก

ในยุคก่อนการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยใช้วิธีการลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิด มีเหตุผลสำคัญเพื่อทดแทน โดยการใช้วิธีการในการลงโทษผู้กระทำผิดด้วยการทรมานอย่างโหดเหี้ยมร้ายแรงอันมีมาแต่ดั้งเดิม และเพื่อเป็นการแทนการประหารชีวิตในความผิดที่ร้ายแรง²⁴ ซึ่งจะเห็นได้ในทางหลักการและทฤษฎีว่า การนำโทษจำคุกมาใช้แทนการลงโทษที่ทรมานโหดร้ายต่าง ๆ นั้นเป็นการตอบสนองวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั่นเอง เพราะหากแม้ผู้กระทำความผิดจะไม่ได้ถูกลงโทษด้วยวิธีการที่เป็นการทรมานเหมือนดังในยุคก่อน แต่ก็ถูกจำกัดอิสรภาพ มีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่น่าพึงพอใจ ไม่มีความสุขสบาย และไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีอิสระเสรีได้ตามต้องการ การลงโทษจำคุกนั้น จึงเป็นการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งนอกเหนือไปจากนั้นแล้วยังมีวิธีการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคมในยุคก่อน ได้แก่ การขับไล่ออกจากสังคม การลงโทษประหารชีวิต ซึ่งในปัจจุบันในการลงโทษดังกล่าวนั้นถูกแทนโดยโทษจำคุกแล้ว การจำคุกจึงเป็นการตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดอีก ซึ่งโดยลักษณะแห่งการลงโทษแล้ว โทษจำคุกเป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเอาไว้ในเรือนจำอันเป็นบริเวณจำกัดภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น ในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวผู้กระทำความผิดจึงไม่สามารถกระทำความผิดได้ เว้นแต่จะเป็นการกระทำความผิดในเรือนจำ อันเป็นการป้องกันสังคมมิให้เกิดอาชญากรรมโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ การลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดจึงเป็นแนวความคิดที่รองรับความชอบธรรมของการลงโทษจำคุกด้วยเหตุว่าผู้กระทำความผิดย่อมไม่มีอิสรภาพที่จะไปกระทำความผิดอีกตราบเท่าที่ยังถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ²⁵

ต่อมาด้วยอิทธิพลของแนวความคิดของสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เรือนจำต่างๆ จึงได้จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อแก้ไข

²³ เพิ่งอ้าง, หน้า 11.

²⁴ Ira J. Silverman, Corrections : A Comprehensive View, 2 nd ed. (California : Thomson Learning, 2001), p.24.

²⁵ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย, เพิ่งอ้าง, น. 90-91.

พฤติกรรมของผู้กระทำความผิด มีการสอนหนังสือหรือฝึกอาชีพแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้พัฒนาตัวเองและปรับตัวเข้ากับสังคมได้²⁶

จึงเห็นได้ว่าการลงโทษจำคุกนั้นสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษได้หลากหลาย จนกล่าวได้ว่าโทษจำคุกเป็นโทษที่ตอบสนองความประสงค์ในการลงโทษได้ทุกข้อ ทั้งการแก้แค้นทดแทน การป้องกันและปราบปรามตลอดจนการคัดนิสัยและแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด

2.5 รูปแบบและวิธีการลงโทษในประเทศไทย

การลงโทษผู้กระทำความผิดในประเทศไทยมีหลายประเภท ทั้งที่ รุนแรงและไม่รุนแรง คล้าย ๆ กับต่างประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในสมัยโบราณการลงโทษออกจะรุนแรงและโหดร้าย สำหรับในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ได้บัญญัติโทษไว้ 5 ประการคือ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ และ (5) ริบทรัพย์สินต่อไปนีขออธิบายเรื่องรูปแบบและวิธีการลงโทษในประเทศไทย ซึ่งซัทเซอร์แลนด์ได้แยก แนวทางไว้ดังนี้

2.5.1 การกำจัดออกจากหมู่คณะ

ในประเทศไทยการลงโทษที่เป็นการกำจัดออกจากหมู่คณะประกอบด้วย การประหารชีวิต การเนรเทศ การจำคุก และการกักขัง

การประหารชีวิต เป็นวิธีการที่ประเทศไทยใช้มาตั้งแต่สมัยโบราณโดยมีวิธีการต่างๆ เช่น ต่อยศีรษะให้แตกแล้วเอาก้อนเหล็กร้อนใส่ลงไปจนมันสมองพุ่งขึ้น วิธีการลงโทษประหารชีวิตดังกล่าวนี้ก็เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนและขณะเดียวกันมุ่งต่อการยับยั้งมิให้ผู้อื่นกระทำตามด้วย แต่วิธีการลงโทษประหารชีวิตโดยทั่วไปนิยมใช้การฟันคอหรือการตัดศีรษะด้วยดาบ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 13 บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิตท่านให้นำมันไปตัดศีรษะแต่ต่อมาเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตแบบนี้ยังเป็นการทารุณโหดร้าย จึงให้ยกเลิกไป และมาตรา 19 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้เอาไปยิงเสียให้ตาย และกำหนดวิธีประหารชีวิตด้วยการใช้อาวุธปืน

การเนรเทศ การลงโทษวิธีนี้มีใช้ค่อนข้างน้อยในประเทศไทย เท่าที่เคยพบมาเป็นการส่งตัวนักโทษทำผิดคดีฉ้อโกงและโทษการเมืองไปขังไว้ยังเกาะตะรุเตา และส่งเด็กที่กระทำความผิดไปควบคุมที่เกาะสีชังเพื่อเป็นการคัดค้านดาน แต่ที่มีใช้อยู่จริงก็คือการเนรเทศชาวต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองหรือกระทำความผิดกฎหมาย อื่น ๆ

²⁶ ศูนย์ทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์

การจำคุก ในสมัยโบราณประเทศไทยได้ใช้โทษจำคุกเพื่อเป็นการลงโทษจริง ๆ โดยไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน ต่อมาในปัจจุบันได้รับการพัฒนาไปในทางที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีมากยิ่งขึ้น โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การให้การศึกษายอบรม การฝึกอาชีพ และการอบรมจิตใจ เป็นต้น

การกักขัง เป็นการลงโทษอีกวิธีหนึ่ง ตามมาตรา 18(3) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นโทษเบาว่าการจำคุก สถานที่ใช้ลงโทษกักขังต้องเป็นสถานที่กักขังที่ไม่ใช่เรือนจำ ถ้าพิจารณาถึงประเภทความผิดการลงโทษกักขังที่นำมาใช้แล้ว ก็จะเห็นว่าเป็นโทษความผิดเล็กน้อย หรือลหุโทษ และอาจเป็นการลงโทษกักขังแทนค่าปรับได้ด้วย ในขณะที่ผู้ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้ซึ่งในปัจจุบันการกักขังแทนค่าปรับให้ถืออัตรา 200 บาทต่อชั่ง 1 วัน แต่ว่าในทางปฏิบัติแล้วความรู้สึกของการรับโทษกักขังก็เกือบจะไม่แตกต่างกับการรับโทษจำคุกเลย

2.5.2 รูปแบบในการลงโทษ

การลงโทษทางกายโดยการทรมาน

การลงโทษทางกายโดยการทรมานในประเทศไทยโดยเฉพาะสมัยโบราณเป็นวิธีการที่ออกจะโหดร้ายทารุณ เช่น การหวดด้วยหวาย การตัดอวัยวะต่างๆ

ในปัจจุบันการลงโทษดังกล่าวได้ยกเลิกไปหมดแล้ว แต่ที่ยังคงมีใช้อยู่ก็คือ โทษเข็ญตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 38(3) และมาตรา 39

การลงโทษโดยการประจาน

การลงโทษโดยเป็นการประจานหรือทำให้อับอายเป็นการลงโทษอีกวิธีหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เป็นการยับยั้งและป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเช่นเดียวกันนี้อีก ในประเทศไทยสมัยก่อนใช้กฎหมายลักษณะอาญา การลงโทษประจานโดยมากจะใช้ควบคู่กับการลงโทษประหารชีวิตและการลงโทษทางกายอย่างอื่น สรุปได้นี้ (1) การสัก ส่วนมากจะเป็นการสักบนใบหน้าซึ่ง

เป็นส่วนของร่างกายที่จะเห็นได้ชัดและให้สักให้เห็นชัดมิให้ลบเลือนไปได้ โดยสักข้อความผิดที่กระทำลงไปเพื่อให้ทุกคนที่ได้พบเห็นทราบว่ามีผู้กระทำความผิดใดบ้างมาแล้ว

การลงโทษโดยการทำให้สูญเสียทางการเงิน

ในประเทศไทยมีโทษที่ทำให้สูญเสียทางการเงิน 2 ประการ คือ การปรับและการริบทรัพย์สิน ตามมาตรา 18(4) และ(5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การปรับ

เป็นโทษสำหรับความผิดเล็กน้อย หรือลหุโทษ ในปัจจุบันผู้ต้องโทษปรับมีจำนวนมากที่สุดถ้าดูจากสถิติคดีอาญาทั่วไปของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าผู้ถูกจับกุมต้องโทษปรับในคดีเล็กน้อย มีถึงปีละประมาณร้อยละ 70 ของคดีทั้งหมด

การริบทรัพย์สิน

ก็เป็นวิธีการลงโทษอย่างหนึ่งที่มีมาแต่สมัยโบราณ โดยใช้ร่วมกับการลงโทษกับประเภทอื่น ๆ เช่น โทษประหารชีวิตและจำคุก ทรัพย์สินที่ถูกริบตกเป็นของหลวง²⁷

2.5.3 การจำแนกมาตรการบังคับทางอาญา

มาตรการบังคับทางอาญาซึ่งมีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท โดยมาตรการบังคับดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โทษ

โทษเป็นมาตรการบังคับที่มีความเก่าแก่และรุนแรงมากที่สุด เนื่องจากโทษนั้นหากพิจารณาลักษณะโดยทั่วไปแล้ว โทษจะหมายถึง ผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับ เนื่องจากผลร้ายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้น²⁸ โดยรัฐเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการลงโทษดังกล่าว ดังนั้น การลงโทษจึงเป็นสิ่งที่พิจารณาถึงการกระทำในอดีตและมุ่งหมายที่จะตอบแทนผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นเป็นสำคัญ จึงเป็นการมุ่งหมายที่ตัวผู้กระทำความผิดเป็นหลักและโทษจะต้องก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความทุกข์ยากลำบากต่อผู้กระทำความผิด

อย่างไรก็ตามการกำหนดรูปแบบประเภทของโทษในแต่ละประเทศก็มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองในเรื่องความเหมาะสมในแต่ละประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบประเภทของโทษได้ดังนี้

(1.1) โทษหลัก เป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ศาลใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด โดยโทษหลักในแต่ละประเทศมีความคล้ายคลึงกัน เช่น โทษจำคุกและโทษปรับ

(1.2) โทษระดับกลาง เป็นการแบ่งประเภทโทษตามกฎหมายอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นมาตรการทางเลือกให้ศาลเลือกใช้บังคับแทนการคุมประพฤติหรือการจำคุก

เพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ หลีกเลี่ยงการใช้มาตรการจำคุกซึ่งสิ้นเปลืองงบประมาณ

²⁷ สุพจน์ สุโรจน์, *เพิ่งอ้าง*, น. 158-161.

²⁸ ธาณี วรภัทร์, *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553), น. 18.

(1.3) โทษทางเลือก เป็นการแบ่งประเภทโทษตามกฎหมายฝรั่งเศส โดยมีมาตรการที่หลากหลายตามแต่ละลำดับขั้นของความผิด เพื่อให้ศาลสามารถใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุกได้

(1.4) โทษเสริม เป็นการแบ่งประเภทโทษตามกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้บังคับควบคุมหรือเพิ่มเติมประกอบกับโทษหลักหรือโทษทางเลือก กล่าวคือ เมื่อศาลลงโทษหลักแก่ผู้กระทำความผิดแล้วอาจกำหนดโทษเสริมเพื่อใช้บังคับเพิ่มเติมแก่ผู้กระทำความผิดได้

(1.5) โทษข้างเคียง เป็นการแบ่งประเภทโทษตามกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนี โดยเป็นผลที่สืบเนื่องจากการได้รับโทษทางอาญาอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้สิ้นสภาพหรือสถานะบางอย่างหรือถูกจำกัดสิทธิบางประการ เช่น การถูกตัดสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิในการเลือกตั้ง เป็นต้น

(1.6) โทษอุปกรรม เป็นการแบ่งประเภทโทษตามกฎหมายอาญาของไทย ซึ่งโทษอุปกรรมตามกฎหมายไทยคือ โทษกักขังซึ่งเป็นโทษที่เปลี่ยนจากโทษหลักคือ โทษจำคุก

วิธีการเพื่อความปลอดภัย

สำหรับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น เป็นมาตรการที่ใช้บังคับต่อผู้กระทำความผิดหรือผู้มีสภาพน่ากลัวว่าจะกระทำความผิดโทษหรือเป็นมาตรการที่ใช้บังคับต่อผู้กระทำความผิดผนวกกับโทษ²⁹ ทั้งนี้ วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะพิจารณาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นสำคัญ โดยมีความมุ่งหมายในการป้องกันสังคมและป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกมากกว่าจะก่อให้เกิดผลตอบแทนต่อผู้กระทำความผิดเอง และเมื่อวิธีการเพื่อความปลอดภัยมีขึ้นเพื่อเหตุในการป้องกันสังคม ดังนั้น แม้ผู้นั้นจะยังมีได้กระทำความผิด แต่มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดหรือ

ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเกิดอันตรายต่อสังคม ก็สามารถนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ได้วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมโดย

การป้องกันมิให้บุคคลสามารถก่อความผิดขึ้นในอนาคตโดยการตัดโอกาสไม่ให้กระทำความผิดอีก ซึ่งเป็นการป้องกันเฉพาะโดยพิจารณาจากสภาพที่เป็นอันตรายของบุคคลที่กระทำความผิดซึ่งหมายถึงการที่บุคคลสามารถกระทำผิดกับการที่บุคคลนั้นจะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ซึ่งต้องพิจารณา ร่วมกันในการกำหนดมาตรการที่จะบังคับใช้กับแต่ละบุคคล³⁰ การใช้บังคับ

²⁹ อวาร์ พานิชพันธ์, “วิธีการเพื่อความปลอดภัย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), น. 3.

³⁰ อนุชา รัศมี, “แนวทางในการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับอาชญากรทางเศรษฐกิจ :

วิธีการเพื่อความปลอดภัยต้องคำนึงถึงกาลข้างหน้าเพื่อความปลอดภัยของชุมชนเป็นสำคัญ เมื่อสภาพที่เป็นอันตรายของบุคคลนั้นสิ้นสุดลง การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยกับบุคคลนั้นก็ย่อมสิ้นสุดลงตามไปด้วย

มาตรการอื่นทางอาญา

มาตรการอื่นทางอาญา โดยทั่วไปนั้น แม้จะมีความมุ่งหมายที่ตัวผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญเช่นเดียวกับโทษ แต่ในทางกลับกัน มาตรการอื่นทางอาญากลับพิจารณาถึงเหตุการณ์ในอนาคตเช่นเดียวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย และมีได้มุ่งที่จะตอบแทนการกระทำความผิดแต่มีความมุ่งหมายในการแก้ไขฟื้นฟูตัวผู้กระทำความผิดเพื่อให้กลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตได้ตามปกติ โดยการให้การฝึกอบรม เข้ารับการศึกษา การฝึกอาชีพ เพื่อให้กลับตนเป็นคนดีและเป็นการสนับสนุนการปรับปรุงแก้ไขตัวบุคคลที่มีสภาพอันตรายไม่ให้เกิดไปกระทำความผิดขึ้นอีก

หลักสำคัญในการบังคับใช้มาตรการอื่นทางอาญา มีดังต่อไปนี้

(1) เป็นมาตรการที่ใช้ควบคู่กับโทษที่ได้รับในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเพื่อให้สภาพที่เป็นอันตรายของบุคคลที่อาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ประชาชนในสังคมสิ้นสุดลงก่อนที่จะกลับมาใช้ชีวิตในสังคมอย่างเป็นปกติ

(2) เป็นมาตรการที่ใช้แทนโทษ สำหรับการกระทำหรือพฤติกรรมบางอย่างที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าเป็นความผิดและไม่ได้กำหนดบทลงโทษไว้ แต่เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่มีแนวโน้มว่าอาจจะเกิดการกระทำผิดขึ้นได้ แต่ไม่สามารถเอาผิดกับบุคคลที่พฤติกรรมเหล่านี้ได้ เนื่องจากยังไม่มีกรกระทำผิดกฎหมาย

(3) เป็นการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการอื่นทางอาญาบางมาตรการมุ่งให้การบำบัดรักษา การปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีและอยู่ร่วมในสังคมได้

2.5.4 การบังคับใช้มาตรการบังคับทางอาญาในประเทศไทย

ในการนำโทษหรือมาตรการบังคับทางอาญาอื่นของประเทศกลุ่มตัวอย่างมาบังคับใช้ในประเทศไทย ย่อมต้องพิจารณาถึงโทษและมาตรการบังคับทางอาญาที่มีอยู่ปัจจุบันในประเทศไทย ตลอดจนวิวัฒนาการของโทษและมาตรการบังคับดังกล่าว เพื่อให้การนำมาตรการบังคับทางอาญาอื่นของต่างประเทศมาบังคับใช้สอดคล้องกับการบังคับใช้โทษและมาตรการบังคับทางอาญาที่มีอยู่ในประเทศไทย และสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวล

ศึกษาเฉพาะกรณี : เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ พนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย และพนักงานสำนักงาน คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์,” (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), น. 32.

กฎหมายอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในรายงานฉบับสมบูรณ์ บทที่ 2 จึงนำเสนอโทษและมาตรการบังคับทางอาญาของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตในกฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 กระทั่งพัฒนามาสู่ประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน

ประเทศไทยมีวิวัฒนาการจากแต่เดิมที่มีการกำหนดโทษทางอาญาที่รุนแรง เช่น โทษตัดอวัยวะที่กระทำความผิด โทษประจานต่างๆ โทษทวนตี ตามกฎหมายตราสามดวง เป็นต้น มาเป็นการกำหนดมาตรการทางอาญาที่มุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและยกเลิกโทษทางอาญาที่มีลักษณะรุนแรง กล่าวคือ ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จำกัดจำนวนของโทษที่มีอยู่หลากหลายประเภทในกฎหมายเก่าลงเหลือเพียง 6 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก ปรับ อยู่ภายในเขตอันมีกำหนด รับทรัพย์ และเรียกประกันทัณฑ์บน แต่ยังไม่มียุติวิธีเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัย ต่อมา เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน จึงได้มีการแบ่งมาตรการทางอาญาไว้เป็น 2 ประเภท คือ โทษซึ่งมี 5 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และรับทรัพย์สิน และวิธีการเพื่อความปลอดภัยอันเป็นมาตรการที่มีไว้เพื่อป้องกันอันตรายจากผู้ที่มีแนวโน้มในการกระทำความผิดและป้องกันอันตรายจากผู้กระทำความผิดมิให้กระทำความผิดซ้ำอีกในอนาคต

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญายังมีการกำหนดถึงมาตรการอื่นซึ่งไม่ใช่โทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยแต่เป็นมาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาเป็นมาตรการที่กฎหมายประสงค์จะให้ศาลใช้บังคับแก่โทษประเภทใดประเภทหนึ่งหรือในความผิดฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะ ได้แก่

- (1) การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ³¹
- (2) การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์³²
- (3) การโฆษณาคำพิพากษาในกรณีความผิดฐานหมิ่นประมาท³³
- (4) วิธีการเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน³⁴

นอกจากประมวลกฎหมายอาญาแล้ว กฎหมายเฉพาะอื่นๆ ที่มีโทษทางอาญาก็ได้มีการกำหนดมาตรการทางอาญาอื่นๆ เพื่อบังคับใช้ในการกระทำความผิดบางกรณี เช่น พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ให้อำนาจศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ได้ ในกรณีที่ผู้ขับขี่เสพยาเสพติด หรือในกรณีที่เป็นการขับรถแข่งกัน

³¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

³² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1

³³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 332

³⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74

ในทางรวมทั้งการเพิกถอนใบขับขี่ในกรณีที่ศาลเห็นว่าหากให้ผู้นั้นขับรถต่อไปอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นด้วย หรือพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ที่ให้อำนาจศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

ดังนั้น มาตรการทางอาญาที่มีการบังคับใช้ตามกฎหมายไทยในปัจจุบันจึงอาจจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

(1) โทษตามที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ซึ่งมีอยู่ 5 สถาน ได้แก่ โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน

(2) วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท ได้แก่ กักกัน ห้ามเข้าเขตกำหนด เรียกประกันทัณฑ์บน คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล ห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

(3) มาตรการทางอาญาอื่นตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายเฉพาะที่มีโทษทางอาญา เช่น การทำงานบริการสังคม การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

2.5.5 องค์ประกอบในการบังคับโทษจำคุกมี 4 ประการ ต่อไปนี้

1) การบังคับโทษจำคุกจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะแต่การจำกัดเสรีภาพบุคคลจากการกระทำความผิดอาญา

2) การบังคับโทษจำคุกไม่ได้เป็นเพียงโทษจำกัดเสรีภาพ แต่รวมถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัยว่าด้วยการจำกัดเสรีภาพภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันด้วย

3) การบังคับโทษจำคุกต้องประกอบด้วยกระทำการกระทำ ความผิดอาญา

4) การบังคับโทษจำคุกต้องเป็น ไปภายใต้หลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและกฎหมายอาญาเป็นไปตามคำนิยามจากหนังสือ Strafvollzug³⁵ “การบังคับโทษจำคุก” คือ ขั้นตอนการจำกัดเสรีภาพอันเป็นกระบวนการตามคำตัดสินของศาล ทั้งในความหมายของโทษจำกัดเสรีภาพและวิธีการเพื่อความปลอดภัยว่าด้วยการจำกัดเสรีภาพ เป็นการทำให้บทลงโทษตาม

กฎหมายเกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นคำนิยามจากหนังสือนิยามความหมายพื้นฐานในทางกฎหมายอาญา³⁶ สำหรับการบังคับโทษจำคุกนั้น กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปรากฏในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976 (Strafvollzugsgesetz [StVollzG] / Execution of sentence Law) แก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุด ค.ศ.2001 และใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน

³⁵ Günther Kaiser, Heiz Schöch: Strafvollzug.5., neu bearbeitete Auflage. C.F. Müller Verlag, Heidelberg 2003.

³⁶ Bringewat Peter: Grundbegriffe des Strafrecht. 2.Auflage. Baden - Baden, 2008.

กฎหมายบังคับโทษจำคุกที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะที่เป็นไปเช่นเดียวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีด้วยเพราะการบังคับโทษเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากล่าวคือ ต้องมีความ “เป็นเสรีนิยม” มีความ “เป็นประชาธิปไตย” และต้อง “กระทำเพื่อสังคม” กล่าวคือ ความเป็น “เสรีนิยม” นั้นจะต้องขระค้ำผู้ต้องโทษให้เป็น “ประธาน” ของการบังคับโทษ มีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องโทษ³⁷ ในความเป็น “ประชาธิปไตย” นั้น ต้องให้ความเสมอภาค อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ ความยินยอมและความร่วมมือระหว่างกันทุกฝ่ายในความ “โปร่งใส” กล่าวคือ ความเป็นภาวะวิสัยในทุกขั้นตอนและสามารถตรวจสอบได้จาก การตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกองค์กร และจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเสมอ กอปรกับเนื้อหาของกฎหมายและการดำเนินการบังคับโทษจะต้องไม่นำไปสู่การทำลายลักษณะ บุคลิกภาพของบุคคล หรือวัฒนธรรมเดิมในการดำรงชีวิตของผู้ต้องโทษจำคุก ตามหลักที่ว่า “ภายในเรือนจำกับ ภายนอกเรือนจำต้องไม่แตกต่างกันมาก” ต้องทำให้เกิดความแตกต่างกันให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และกฎหมายต้องไม่กำหนดให้กระบวนการบังคับโทษไปทำลายความเป็นมนุษย์ หรือลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น การทรมานด้วยวิธีทารุณโหดร้ายทางร่างกายและจิตใจ การกระทำทางกายหรือด้วยวาจาอันเป็นการลดฐานะของบุคคล ภาคสังคมต้องมีโอกาสเข้าไปมีบทบาทเข้าร่วมมือด้วยในการจัดการบังคับโทษ ภายใต้การนำของภาครัฐตั้งแต่ในเรือนจำจนถึงภายหลังการปล่อยตัวผู้สังคมในลักษณะที่ทำให้กำแพงเรือนจำไม่สามารถกีดกันผู้ต้องขังกับสังคมภายนอกออกจากกันได้หรือทำให้มีความรู้สึกของสังคมและผู้ต้องโทษเหมือนกับว่าอยู่กันคนละอาณาจักร หรือคนละโลกกัน³⁸

2.6 การตีตรา

ทฤษฎี “ตีตรา” ได้ขยายความคิด ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1960 โดย "วเวิร์ท เอส เบ็คเกอร์ (Howard S. Becker) คือ ลักษณะ ของการ โต้ตอบของสมาชิกสังคมที่มีต่อ ผู้กระทำความผิด ไม่ใช่ต่อตัวพฤติกรรม ผู้เบี่ยงเบนคนที่ถูกสังคมนำการตีตรา จากการมีพฤติกรรมที่ละเมิดกฎของสังคมมาบังคับใช้พฤติกรรมการเบี่ยงเบนคือ พฤติกรรมซึ่งประชาชนประณามตีตรากลุ่มหรือปัจเจกบุคคล ซึ่งเดินออกจากกลุ่มของสังคมประชาชน กลายเป็นพวกเบี่ยงเบนก็เพราะเหตุมาจากสังคมตีตราคนเหล่านี้และกลายเป็นสัญลักษณ์ตราบาปติดตัวไปตลอด ผลของทฤษฎีตีตรากับ

³⁷ ธาณี วรภัทร์, “การบังคับโทษในประเทศไทย: การบังคับโทษจำคุก,” (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552).

³⁸ ธาณี วรภัทร์, เอกสารวิชาการส่วนบุคคลของการฝึกอบรม หลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1 ปี 2556 วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา คงต้องมองย้อนไปถึงนโยบาย และการออกกฎหมายอาญามา บังคับใช้กับประชาชนของประเทศเราที่มุ่งเน้นการใช้โทษ จำคุกมากจน เกินความจำเป็น “ตามหลักของ การกำหนดความผิดอาญา และก่อผลร้ายต่อประชาชนผู้ด้อยโอกาสมากอย่าง ที่ทราบทั่วกัน กอปรกับยังทำให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาไทยมีขนาดใหญ่มาก ใช้ทรัพยากรบุคคลมาก และใช้งบประมาณสูงในแต่ละปีและ เพิ่มมากขึ้น ๆ จนกระทั่งเกิดสภาวะ “ผู้ต้องขัง ล้นเรือนจำเรื่อรัง” อย่างต่อเนื่อง ผลร้ายอีกประการที่ตามมา ที่เกิดกับผู้พ้นโทษคุกแล้ว คือ สังคมเรามีผู้พ้นโทษกลับออกสู่สังคมทุกวัน ในขณะที่ความสำเร็จของระบบ การแก้ไขฟื้นฟู การปรับพฤติกรรมนิสัยและความ มั่นคงยั่งยืนในการดำรงชีวิตภายหลังการปล่อย ผู้พ้นโทษ ยังขาด การช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ อย่างจริงจัง ดังนั้น “ตราประทับ” ที่เคย ต้องโทษจำคุกมาก่อนของเขา เหล่านั้นจึง ติดตัวเขาออกมาและอยู่กับคนนั้นไปตลอดชีวิต แม้ในทางทะเบียนของรัฐที่บันทึกไว้ ก็ยังคงบันทึกไว้เช่นนั้นตลอดไปชีวิตใหม่ จึง เริ่มขึ้นใหม่อีกครั้งได้ยากมากทีเดียว ในประเทศ เยอรมนีมีมาตรการที่น่าสนใจคือ “การลบประวัติ การบังคับโทษ ผู้ต้องขังจะต้องถูกระงับ การตรวจสอบต้องครอบคลุมพฤติกรรม การติดคุก ตร.มาตรา 184 พอสรุปความได้ว่า ปลุกเร้าและ ส่งเสริมให้เกิดความพร้อมทั้งหลาย ซึ่งการ ได้รู้ถึงข้อมูลที่ถูกต้องนี้จำเป็น “ข้อมูลบุคคลที่เก็บไว้ใน บันทึก ในทุกๆ ด้านสำหรับการบำบัด การบังคับโทษ สำหรับการบำบัดแก้ไขผู้ต้องขังอย่างมีแผน ต้องลบอย่างช้า 2 ปี หลังจากการปล่อยตัวจำคุกต้องมี “การวางแผนการบังคับโทษ ในการบังคับ โทษเป็นรายบุคคลและเป็นฐานผู้ต้องขัง หรือย้ายผู้ต้องขังไปเรือนจำอื่นรายบุคคล จึงเป็นการ ปลดล็อก กล่าวคือในขาเข้ารับโทษจำคุกมีหมายจำคุก” ขาออกเมื่อพ้นโทษแล้วเพื่อความ การดีตรา ในเชิงระบบทางทะเบียนข้อมูลที่สำคัญ ในทางรูปแบบรัฐก็ควรลบประวัติการติดคุกออกให้กับผู้ พ้นโทษแล้วด้วย เพราะในชีวิตของมนุษย์คนหนึ่ง ๆ นั้น ใครก็ตามที่เข้ามามีฐานะเป็นผู้ต้องหาและ จำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้วและมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ “จำคุก” นั้น ย่อม หมายถึงเป็นบุคคลที่รัฐจำเป็นต้องใช้อำนาจรัฐในการจำกัดอิสรภาพของผู้นั้น เหตุผลมาจาก พฤติกรรมของการกระทำความผิดอาญาของเขานั้น ซึ่งมีกระบวนการ ตรวจสอบค้นหาความจริง (Examination Principate) อย่างถูกต้องตามพยานหลักฐานต่าง ๆ เมื่อต้องคำพิพากษาให้รับโทษ จำคุก ๆ ในความเป็นจริงในอีกมิติหนึ่ง เขาเหล่านั้นต้องถูกอำนาจรัฐ ดีตรา” ว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาและผ่านการติดคุกมาแล้ว ซึ่งเป็นประวัติติดตัวคนนั้น ๆ ไปตลอดชีวิตด้วย แม้ว่า ภายหลังเขาจะพ้นโทษจำ กลับสู่สังคมแล้วก็ตาม การที่รัฐลงโทษจำคุกกับคน ๆ หนึ่งนั้น ในทาง ความเป็นจริงพบว่า ผู้ต้องโทษและครอบครัวของเขาต้อง ได้รับผลกระทบอย่างมาก อาจเรียกว่า เป็นการรับ “โทษแฝง” ที่รุนแรงตามไปด้วย ทั้งที่ตนเองไม่ได้กระทำความผิดนั้นด้วยเลย คือ “การ ถูกประจาน” กับเขาไปด้วยในสังคม หรือ “โทษประจาน” ซึ่งพบในกฎหมาย ในอดีตให้ผลกระทบ

และมีความรุนแรง ในความรู้สึกและการดำรงชีวิตในสังคม สูงมากกับผู้กระทำความผิดและบุคคลในครอบครัว แต่ตามกฎหมายอาญาไทย ปัจจุบัน ไม่ปรากฏโทษนี้แล้ว หากแต่ ในความเป็นจริงชีวิตจริงผู้ต้องขัง กรณีตามข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเป็น ยังให้ความสำคัญในตัวเขาเหล่านั้นเหมือนเป็นที่พึ่งโทษและคนในครอบครัวจะได้รับแรงผลึกอย่างหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อ พวกเดียวกัน จึงเป็นผลทำให้เขาเหล่านี้เกิดผลกระทบจากสมาชิกสังคมในความอับอาย การแบ่งแยกส่วนในสังคมของคนที่เป็นโทษจำคุก ไม่สามารถกลับไปสู่สังคมเดิม ๆ ได้ เหตุจากการติดคุกติดตารางมาก่อน กลุ่มเพื่อนเดิม ๆ สิ่งแวดล้อมเดิม ๆ มักถูกรังเกียจถูกปฏิเสธในการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง ในขณะที่แรงดึงดูดของโดยสภาพส่วนใหญ่ก็จะชักนำให้ผู้พ้นโทษ ทั้งในหน้าที่การงาน การสมาคม องค์กร อาชญากรรม หรือกลุ่มเพื่อน ๆ ต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือเข้าเป็นกลุ่ม ในสังคมสมาชิกในครอบครัวได้รับผลกระทบ ที่รู้จักกันในเรือนจำในช่วงเวลาที่รับโทษกันไปตามธรรมชาติ สังคมมิได้ให้อภัยกับเขาเหล่านี้ มิได้ยอมรับ ต้อนรับให้เขามีพื้นที่ยืนได้ในสังคมได้ ผู้กระทำความผิดหลายรายต้องถูกรอครอบครัวตั้งรังเกียจ ไม่ให้โอกาสในการมีชีวิตใหม่ บางรายสามีภริยาอาจต้องเลิกร้างกันไป คนที่เคยร่วมติดคุกมาแบบเดียวกันกับเขา ถึงขนาดเปลี่ยนชื่อนามสกุลหนีกันเลขก็มี จึงมีความสำคัญและยอมรับซึ่งกันและกัน

2.7 การบังคับโทษจำคุก

การบังคับโทษจำคุกจะไม่เหมือนกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่มุ่งที่จะลงโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นหลัก หากแต่วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษเป็นการพัฒนาการจากแนวคิดในอดีตในการลงโทษ เข้ามาสู่ แนวคิดยุคใหม่ที่มีความเป็นเสรีนิยมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดทั้งศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์มากขึ้น มุ่งที่จะปรับเปลี่ยน บำบัดฟื้นฟู

หรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่อง ต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้กระทำความผิดกฎหมายอาญาอันเป็นกติกาสังคม ถึงขนาดไม่สามารถดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับคนในสังคมปกติได้ จึงมีความจำเป็นที่

ต้องนำคนลักษณะดังกล่าวนี้ไปปรับปรุง ซ่อมแซม แก้ไข ขระดับความเจริญทางจิตใจ และพฤติกรรม ให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคนปกติในสังคมนั้น ๆ ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้มีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม

วัตถุประสงค์ข้อนี้มุ่งเน้นการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิด และให้ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดและตรงกับความเป็นจริงในการบังคับโทษ

ในทัศนสถานที่ว่า “เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดครบระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็จะออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” ดังนั้นในหลายประเทศในโลก เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศอังกฤษ เป็นต้น ต่างก็มีความหมายและหรือแนวนโยบายในการลงโทษจำคุกที่จะต้องหลีกเลี่ยงผลเสียต่อบุคคลในการบังคับโทษจำคุก กล่าวคือ ต้องไม่ทำลายบุคลิกภาพของคนปกติและต้องสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อยู่บนพื้นฐานของการบังคับโทษ หลักการความใกล้เคียงของชีวิต เพราะนักโทษทุกคนมีโอกาสกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง หากการจำคุกทำให้เสียไป การฟื้นฟูก็จะทำไม่ได้ผล สุดท้ายสังคมก็จะได้รับความเสียหายอีก การลงโทษอย่างมีเหตุผลที่เป็นภาวะวิสัย ย่อมไม่ลงโทษเพียง กระทำผิดขึ้นเท่านั้น เพราะสิ่งใดที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่อาจแก้ไขให้กลับเป็นดังเดิม แต่การลงโทษโดยคำนึงถึงอนาคต หรือการมองไปข้างหน้าเพื่อให้ทั้งผู้ที่กระทำความผิดเองที่ถูกลงโทษไม่กระทำความผิดขึ้นอีก เป็นสิ่งที่สำคัญ โดยสรุปมีการบังคับโทษที่ต้องนำมาใช้ ดังนี้

- หลักการความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำ กล่าว พยายามบริหารจัดการต่าง ๆ ให้การดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ มีการใช้ชีวิตใกล้เคียงกับบุคคลทั่วไป ภายนอกเรือนจำมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งภายใน และภายในคุกต้องใกล้เคียงกัน มิฉะนั้นจะทำให้ผู้ได้รับโทษจำคุกเสียบุคลิกภาพ หรือวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของตนในการอยู่ร่วมกันกับสังคมภายนอกไป ทำให้ไม่สามารถกลับคืนสู่สังคม เป็นการทำลายวัฒนธรรมการใช้ชีวิตปกติของมนุษย์ได้

- หลักการหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ หมายความว่า มาตรการหรือกลไกต่าง ๆ การลงโทษและบังคับโทษต้องหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ อันเป็นการทำลายบุคลิกลักษณะของความเป็นมนุษย์ไป เช่น การไม่ให้เกิดวัฒนธรรมคุกโดยไม่จำเป็นที่จะเป็นผลมาจาก พฤติกรรมของผู้ต้องขัง การตัดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารภายนอกคุก การลงโทษด้วยวิธีทารุณภายในเรือนจำ เป็นต้น เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกว่าคุณเองด้อยกว่า หรือตกต่า " ทั่วไป เช่น การเรียกชื่อหรือการใช้สรรพนามต่าง ๆ ในการเรียกผู้ต้องขัง เป็นต้น การพยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้ประสพกับสิ่งที่ทำลาย บุคลิกลักษณะประจำตัวของคน ๆ นั้น กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกคุมขังในเรือนจำ ย่อมเสียทั้งชื่อเสียงในสายตาของคนทั่วไปทำให้โอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนดี กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกครั้งแรกหรือความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ผู้กระทำความผิดมาอยู่ปะปนกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งมีอิทธิพลที่สามารถครอบงำบุคคลอื่นได้ง่าย เพราะคนเราชอบซึมซับความเลวได้ง่ายกว่าสิ่งที่ดี ๆ ทำให้ผู้ที่พอจะกลับตัวได้หมดโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วเป็นพฤติกรรมที่ดี อันเป็นสิ่งที่คนในสังคมส่วนใหญ่พึงประสงค์ไม่ได้ วิธีการอาจได้แก่

- การปล่อยตัวผู้กระทำผิดโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยพยายามใช้บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ หรือพยายามใช้โทษปรับ เป็นหลักในการเลี้ยงไม่ใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะโทษจำคุกระยะสั้น

- การปล่อยตัวก่อนรับโทษจำคุกครบกำหนด ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานในส่วนราชทัณฑ์ที่จะพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องโทษก่อนครบกำหนด หากเห็นว่าความเหมาะสมในอันที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมของผู้นั้นจะเสื่อมทรามลง หากจำคุกอยู่ในเรือนจำต่อไปและการปล่อยตัวผู้นั้นออกมาจะไม่เป็นอันตรายต่อสังคม

- การแยกประเภทนักโทษ เช่น แยกนักโทษโดยพิจารณาจากอายุ แยกผู้ที่กระทำ ความผิดครั้งแรกออกจากพวกที่กระทำผิดมาแล้วหลายครั้ง เป็นต้น

- หลักการคืนคนดีสู่สังคม การบังคับโทษมุ่งผลสำเร็จในการสร้างจิตสำนึก สร้างความรู้ ฝึกชอบชั่วดี ให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่ต้องโทษให้ได้

การบังคับโทษต้องพยายามมุ่งยกระดับสามัญสำนึกและพฤติกรรมที่ตกต่ำของผู้กระทำ ความผิดให้ขึ้นมาสู่ระดับคนปกติ โดยหลักการที่ว่ามนุษย์เป็นประติศฐกรรมที่ธรรมชาติสร้างขึ้น เป็นพิเศษให้สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ และสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ได้ จึงต้องมีการส่งเสริมคุณค่าในตัวบุคคล ส่งเสริมความสามารถของบุคคล ต้องแสดงผลลัพธ์ ของความคิดและการกระทำรวมทั้งผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจสำหรับความเป็นไปได้ที่จะหาเลี้ยงชีพ เพื่อ

ชดเชยจุดอ่อนหรือสิ่งบกพร่องของแต่ละคน ซึ่งการบำบัดปรับปรุงแก้ไขนี้นักโทษแต่ละคนจะ ไม่เหมือนกัน แต่จะต้องมีวิธีการวิเคราะห์หาสาเหตุและวางแผนการบังคับโทษเป็นราย ๆ ไปอัน จะยังผลสุดท้ายให้เกิดคือ เมื่อนักโทษพ้นโทษแล้วไม่กระทำผิดซ้ำอีก

2. เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม

การบังคับโทษมุ่งที่จะคุ้มครองสังคม อันเป็นภารกิจเดียวกันกับภารกิจของกฎหมายอาญา ดังนั้น เมื่อปรากฏเป็นที่แน่ชัดแล้ว โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำผิดและศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกแล้ว ส่วนของการบังคับโทษก็จะจำกัดเสรีภาพของนักโทษผู้นั้นเพื่อเข้าสู่มาตรการในการแก้ไขในรูปแบบต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่ พิจารณาจากเหตุ บัญญัติต่าง ๆ เกี่ยวกับความบกพร่องของนักโทษเป็นราย ๆ ไป ในแผนการบังคับโทษ เมื่อ บำบัดรักษาเป็นปกติดีแล้ว จึงปล่อยบุคคลนั้นกลับ วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจึงเป็นการ คุ้มครองสังคมได้อย่างแท้จริง ถ้าหากได้ระยะเวลาที่สมควร โดย ทัว ๆ ไป ให้เป็นไปตามนั้น กลับเข้าสู่สังคม ถ้าหากได้กระทำอย่างมีการถั่นกรองเอาคนที่ประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ภารกิจของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถั่นกรอง กระทำผิดกฎหมายเข้ารับโทษจำคุก ภารกิจ

ของกฎหมายบังคับโทษจะทำการแก้ไขพฤติกรรม ของคนที่ได้กระทำผิดกฎหมายอาญาให้เป็นคนดี ของสังคมได้ต่อไป

2.8 ข้อดีและข้อเสียในการลงโทษจำคุก

ข้อดี

1. การลงโทษจำคุกนั้นเป็นวิธีการที่คุ้มครองในเรื่องของความปลอดภัยให้แก่ชุมชนและสังคมได้เป็นอย่างดีเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการลงโทษแบบอื่น เนื่องจากผู้กระทำความผิด ไม่มีโอกาสที่จะออกมาสร้างความไม่สงบและก่อความเดือดร้อนให้แก่ชุมชนและสังคมในช่วงเวลาที่ถูกลงโทษจำคุก

2. ผู้กระทำความผิดเมื่อเข้าไปอยู่ในเรือนจำ บางรายอาจได้รับการฝึกฝนทำสมาธิอาชีพต่าง ๆ หากมีการกระทำความผิดที่ตรงเข้ากับหลักเกณฑ์ของการถูกคัดเลือก จะได้รับการฝึกอาชีพเมื่อออกมาอาจไปประกอบการงานหรืออาชีพในการทำมาหากินได้และอาจถูกควบคุมตัวไปที่เรือนจำพิเศษหรือทัณฑสถาน

ข้อเสีย

1. โทษจำคุกไม่เหมาะแก่ผู้กระทำความผิดที่มีได้เป็นอาชญากรโดยอาชีพ เพราะอาจทำให้ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปได้รับการถ่ายทอดวิธีการกระทำที่ผิดกฎหมายในรูปแบบต่างๆจากนักโทษคนอื่น ๆ ที่ถูกคุมขังร่วมกัน แม้ในปัจจุบันระบบงานราชทัณฑ์จะมีการแยกประเภทนักโทษ แต่การแยกดังกล่าวเป็นการแยกตามประเภทคดีหรือลักษณะแห่งการกระทำความผิด ส่วนการแยกตามลักษณะนิสัยหรือความประพฤติก่อนการกระทำความผิดนั้นเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก

2. โทษจำคุกเป็นโทษที่สร้างตราบาปให้แก่ผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดถูกตราหน้าว่าเป็นคนชั่วร้ายหรือถูกมองว่าเป็นอาชญากร หากที่สังคมจะให้โอกาส ทำให้ต้องหวนกลับไปกระทำความผิดอีกหรือเป็นปัจจัยที่ทำให้กระทำความผิดอีกได้โดยง่าย

3. โทษจำคุกนั้นไม่อาจนำมาใช้แก่นิติบุคคลได้ เพราะในความเป็นจริงไม่อาจกระทำได้ เพราะการจำคุกเป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด โดยถูกจำกัดอิสรภาพในเรือนจำ

4. ในปัจจุบันค่าใช้จ่ายในการดูแลนักโทษเป็นการใช้งบประมาณสูง เพราะจำนวนผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษจำคุกมากขึ้น อีกทั้งค่าตอบแทนของเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วย

2.9 แนวคิดเรื่องหลักความได้สัดส่วนของการลงโทษ

แนวคิดเรื่องหลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนซึ่งมีมาตั้งแต่ในอดีต คือ “หลักตาต่อตาฟันต่อฟัน” (The Eye for an Eye Principle) ปรากฏอยู่ในกฎหมาย Lex Talionis³⁹ ซึ่งวางหลักไว้ว่า “อาชญากร ควรได้รับการลงโทษเสมือนกับความเสียหายที่ได้ทำให้เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย”⁴⁰ หลักการนี้จึงถือเป็น จุดเริ่มต้นของแนวคิดการลงโทษให้ได้สัดส่วนกับการกระทำของผู้กระทำความผิดนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตาม การลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้สาสมกับการกระทำนั้น มักปรากฏอยู่ในรูปแบบ ที่รุนแรงโหดร้ายต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด ทำให้เสี่ยงต่อการลงโทษที่เป็นสัดส่วนขึ้น

ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 แนวคิดการลงโทษได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของระบบเบเนนิยมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากขึ้น จึงมีการต่อต้านการลงโทษที่รุนแรงและทารุณ โหดร้าย โดยมี ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) เป็นผู้ริเริ่มความคิดของการการลงโทษอย่างมี ความเป็นมนุษยธรรม และได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด⁴¹ ซึ่งกล่าวไว้ว่า “เพื่อไม่ให้โทษทางอาญา ใดๆ ก็ตามเป็นการกระทำที่รุนแรงโดยคนหนึ่งหรือหลายคนต่อประชาชน โทษทางอาญา จึงต้องเปิดเผย จำเป็น และรุนแรงน้อยที่สุดตามสถานการณ์ที่ปรากฏ และได้สัดส่วนกับความผิด และต้องเป็นโทษที่กำหนดโดยกฎหมาย”⁴² ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวคิดหลักการลงโทษที่สัดส่วน ในกฎหมายอาญา

³⁹ Morris J. Fish, “An Eye for an Eye: Proportionality as a Moral Principle of Punishment,” Oxford Journal of Legal Studies, Vol. 28, No. 1, pp.57-71 (2008).

⁴⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท, “การศึกษาเพื่อพัฒนา แนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณียาเสพติดให้โทษ,” (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2558), น.14.

⁴¹ อุทัย อาทิวา, “โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส,” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2559, จาก [http://164.115.23.34/files/penalty Criminal law in France.pdf](http://164.115.23.34/files/penalty%20Criminal%20law%20in%20France.pdf).

⁴² "Pour que n'importe quelle peine ne soit pas un acte de violence exercé par un seul ou par plusieurs contre un citoyen, elle doit absolument être publique, prompte, nécessaire, la moins sévère possible, proportionnée au délit et déterminée par la loi." Quoted by Frédéric Desportes et Francis Le Gunehec, Droit penal General, (Paris : Economica, 2003), p. 697. อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท “การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณียาเสพติด ให้โทษ,” (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม 2558), น.14.

2.9.1 หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนตามกฎหมายไทย

หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนในกฎหมายไทยปรากฏให้เห็นอยู่ในกฎหมายสูงสุด คือ

2.9.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีมาตราสำคัญที่เกี่ยวข้องดังนี้

(1) มาตรา 32⁴³ คือ มาตราที่วางหลักรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิที่จะไม่ถูกรังแก

(2) มาตรา 29⁴⁴ ได้กำหนดว่า โดยหลักรัฐไม่อาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ได้ ยกเว้นอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย และต้องเท่าที่จำเป็น และจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพไม่ได้

2.9.1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557

แม้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ไม่มีบทบัญญัติไว้อย่างชัดเจนอย่างมาตรา 29 หรือมาตรา 32 เหมือนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้ สะท้อนหลักสิทธิเสรีภาพและ การจำกัดสิทธิที่ต้องกระทำด้วยความจำเป็นและได้สัดส่วน⁴⁵

จะเห็นได้ว่า สิทธิ เสรีภาพ และการลงโทษที่ได้สัดส่วนยังคงได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวเป็นหลักการที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามประเพณีการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามประเพณีการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข⁴⁶ และยังเป็นหลักการที่ประเทศไทยมี

⁴³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็น การลงโทษด้วย วิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้”

⁴⁴ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 29 บัญญัติว่า

“การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้”

⁴⁵ ศุภศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 59*, น.19.

⁴⁶ *เพิ่งอ้าง*, น.19.

พันธกรณีอย่างสนธิสัญญา ระหว่างประเทศ ได้แก่ ปริญญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

2.9.1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีมาตราสำคัญที่เกี่ยวข้องดังนี้

(1) มาตรา 26⁴⁷ ได้กำหนดว่า โดยหลักรัฐไม่อาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ได้ ยกเว้นอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งมีถ้อยคำใกล้เคียงกับบทบัญญัติมาตรา 29 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แต่เปลี่ยนแปลงข้อยกเว้นของการจำกัด เสรีภาพจากถ้อยคำในบทบัญญัติที่ว่า “เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและ เสรีภาพนั้นมิได้” เป็นถ้อยคำว่า “ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ ของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้...”

(2) มาตรา 28⁴⁸ คือ มาตราที่วางหลักรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิที่จะไม่ถูกรังแกหรือถูกละเมิดใกล้เคียงกับมาตรา 32 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

กฎหมายรัฐธรรมนูญจึงเป็นหลักพื้นฐานที่จะรองรับการออกกฎหมายทุกลบของประเทศไทยเพื่อให้อยู่ในระบอบกฏเกณฑ์อันดำรงไว้ซึ่งความสงบสุขของสังคม

⁴⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 26 บัญญัติว่า

“การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไป ตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าว ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และ จะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมูลเหตุผลความจำเป็นในการจำกัด สิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย..”

⁴⁸ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 28 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือ มีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิต หรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือ ไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้”

2.10 หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นกระบวนการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชีวิตคน “คน” หรือ “มนุษย์” เป็นผู้ทรงสิทธิตามธรรมชาติและตามกฎหมายเสมอและปราศจากการคุ้มครองรับรองจากรัฐไม่ได้ ความยุติธรรมเกิดขึ้นเองไม่ได้ ต้องอาศัยระบบและกระบวนการทางกฎหมาย และระบบและกระบวนการทางกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงตามคนที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้วจะพบว่า หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลตรงกันกับหลักความชั่ว (Nular peona culpa) และ หลักการลงโทษให้ได้สัดส่วน ซึ่งส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างถูกต้องชอบธรรมตามหลักนิติธรรมอย่างแท้จริง สิ่งสำคัญที่ตอบสนองหลักทั้งหลายเหล่านี้คือ “ผู้พิพากษา” เป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงและพิพากษา ดังนั้นผลสำเร็จของความยุติธรรมจึงต้องทำให้ผู้พิพากษาในคดีได้รับรู้ข้อเท็จจริงในคดีทั้ง 2 ประการ⁴⁹ ดังนี้

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือที่เรียกว่า ข้อหาอย่างถูกต้องแท้จริง
2. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิหลังของผู้กระทำความผิด

การส่งผ่านข้อมูลทั้ง 2 ประการนี้จากชั้นสอบสวนฟ้องร้องไปสู่การพิจารณาพิพากษา จึงต้องการความมีภาวะวิสัย ตรวจสอบได้ เป็นข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมา ผู้ต้องหาได้รับการคุ้มครอง ตามหลักประกันของกฎหมายวิธีพิจารณา หลักสิทธิมนุษยชน (Fair trial) ปราศจากการทจริต คอร์รัปชันหรือแทรกแซงด้วยอำนาจโดยมิชอบทั้งปวง

การลงโทษตามหลักการนี้จะต้องมีการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด (Punishment to Fit the Criminal)⁵⁰ โดยพิจารณาถึงความจริงที่ว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันในการรับผิดชอบ ทั้งยังมีบุคคลหลายประเภท ที่ควรจะได้รับการลดโทษหรือไม่ต้องรับโทษเลย การลงโทษตามแนวคิดนี้จะมุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดโดยตรงหาได้ต้องการให้มีผลถึงบุคคลอื่นไม่ โดยมุ่งที่จะปรับปรุงแก้ไข อบรมบ่มนิสัยของผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดสามารถกับตนเป็นพลเมืองดีและกลับคืนสู่สังคมได้ เพราะการลงโทษโดยการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความยากลำบาก หรือได้รับผลร้ายนั้นในบางกรณีก็ไม่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดและไม่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดประพฤติตัวดีขึ้นได้

การลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด มีแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าคนที่มนุษย์แต่ละคนกระทำความผิดนั้นย่อมเนื่องมาจากบุคลิกลักษณะของผู้กระทำความผิดและ

⁴⁹ ธาณี วรภัทร์, มาตรการบังคับทางอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2557), น.65.

⁵⁰ Raymond Saleilles, The individualization of punishment, Publication No.15

พฤติกรรมภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้กระทำผิด ซึ่งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลในการที่จะกระทำความผิด ฉะนั้น บุคคลจึงต้องปรับบุคลิกลักษณะของตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ เพราะบุคลิกลักษณะกับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอยู่ตลอดเวลาแต่บุคคลแต่ละคนย่อมไม่สามารถปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสภาวะการณ์ต่างๆ ได้เหมือนกัน เพราะบุคคลแต่ละคนต่างมีบุคลิกลักษณะหรือส่วนที่ประกอบเข้าเป็นบุคลิกลักษณะแตกต่างกันไป ดังนั้น แบบแห่งความประพฤติของบุคคลย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งอาจเป็นไปได้ในทางเข้ากับสังคมหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม นักจิตภาวะวิทยาจึงเชื่อว่าลักษณะของความประพฤติอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมมีปรากฏอยู่ในตัวบุคคลทุกคน ซึ่งหมายความว่าบุคคลทุกคนมีความเอนเอียงไปในทางประกอบอาชญากรรมด้วยกันทั้งสิ้น⁵¹

สิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลให้กระทำความผิด โดยสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกระตุ้นการตัดสินใจของบุคคลให้กระทำความผิด ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีความคิดที่จะกระทำความผิดอยู่ก่อนแล้วหรือไม่ก็ตาม ซึ่งที่ถูกต้องแล้วมนุษย์จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและปฏิบัติตน ให้ถูกต้องตามกฎหมายอันหนึ่ง การตัดสินใจของบุคคลจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆอย่าง เช่น สังคม จิตวิทยาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น และการตัดสินใจของบุคคลเพื่อกระทำการใด ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ทางจิตใจของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มา กระตุ้นให้คนกระทำความผิด ดังนั้นการกระทำความผิดของบุคคลจึงมีสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่มีการค้า การเสพยาเสพติดอยู่ทั่วไปจนเกิดความเคยชิน หรือมี ภาระต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูก จึงทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบหรือเกิดความจำเป็นที่ต้องค้าหรือเป็นผู้ส่งยาเสพติดขึ้นมา เป็นต้น ประกอบกับอิสระและเสรีภาพเป็นสิ่งสำคัญและมีอยู่ในการกระทำของบุคคลทุกคน ฉะนั้นบุคคลจะเลือกกระทำความผิดหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของตัวเองเป็นสำคัญ

2.10.1 ความมุ่งหมายของการลงโทษ

ความมุ่งหมายของการลงโทษ คือ การลงโทษนั้นจะต้องเป็นการลงโทษ โดยคำนึงถึงธรรมชาติ ของผู้กระทำผิดหรืออาชญากรเป็นสำคัญ มิใช่ลงโทษ โดยคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ⁵²

การลงโทษที่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องเป็นการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด และทำให้ผู้กระทำผิด รวมทั้งผู้บริสุทธิ์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข และเป็นการลงโทษ

⁵¹ อัจฉริยา ชุตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2557), น.136. 15, เพ็ญอ้าง, น.137.

⁵² 16 Raymond Saleilles, *supra* note 13, pp.8-10.

ในการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด เพราะเป้าหมายสูงสุดของการลงโทษ ก็คือ ความเสมอภาคกันในกฎหมาย

ฉะนั้นการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิดจะกระทำได้อต่อเมื่อ มีการปรับปรุงวัตถุประสงค์ในการลงโทษโดยกำหนดให้กฎหมายมีความยืดหยุ่น

การลงโทษให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิด มีความมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งพฤติการณ์แวดล้อมของคดี และไม่ใช้กฎหมายอย่างย่อ โดยละเอียดข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันในแต่ละคดี ดังนั้นการลงโทษโดยมีความมุ่งหมายไปถึงอุปนิสัยและบุคลิกลักษณะจึงตรงข้ามกับการลงโทษที่มุ่งจะทดแทน โดยไม่คำนึงถึงการกระทำในอดีตและสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต และการที่จะให้ความมุ่งหมายในเรื่องการลงโทษสามารถนำมาใช้กับผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม จำเป็นจะต้องยอมรับเอาธรรมชาติของบุคลิกลักษณะ และอุปนิสัยใจคอของผู้กระทำผิดมาใช้บังคับ เพื่อให้เกิดการลงโทษที่มีความเป็นธรรม และสามารถแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้ โดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก แต่ถ้าอาชญากรรมนั้นไม่อาจปรับปรุงแก้ไขให้กลับตนเป็นคนดีได้ย่อมจะต้องใช้วิธีการกำหนดโทษที่รุนแรง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันผลประโยชน์ของคนในสังคมจากอาชญากรรม

ดังนั้น การดัดแปลงการลงโทษบุคคลให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดจึงมีความสำคัญต่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดและเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตอีกด้วย ปัจจุบันได้เรียกหลักการลงโทษดังกล่าวนี้ว่า “หลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคล” (Individualization)

2.10.2 ประเภทของการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล (Types of Individualization)

กระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันยังประสบปัญหาในเรื่องการลงโทษ ให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิด ฉะนั้นเพื่อให้การลงโทษเป็นไปอย่างเหมาะสมจึงมีการจำแนกประเภทของการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล” ดังนี้⁵³

ก. การลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลโดยใช้ระบบกฎหมาย (legal individualization)

การลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลตามระบบนี้ เป็นการนำบทบัญญัติของกฎหมายมาเป็นกรอบให้มีการลงโทษให้เกิดความเหมาะสมกับผู้กระทำผิด โดยบทบัญญัติของกฎหมาย จะมีการบัญญัติอย่างชัดเจนแน่นอนในเรื่องพื้นฐานทั่วไป และผู้พิพากษาจะเป็นผู้มีหน้าที่นำหลักการลงโทษที่เหมาะสมกับความผิด และตัวผู้กระทำผิดมาใช้ในการพิจารณาคดี โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่แตกต่างกันในแต่ละคดี และกฎหมายเองก็เป็นแบบของการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลโดยการใช้ระบบของอำนาจตุลาการ

⁵³ "Raymond Saleilles, supra note 13, pp.11-12.

ในกรณีทั่วไปหลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคลแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ดังที่⁵⁴ปรากฏ คือ

1) หลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคล โดยใช้ระบบของกฎหมายเป็นหลัก การที่กำหนดโทษล่วงหน้าไว้ในกฎหมาย

2) หลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคล โดยใช้อำนาจตุลาการเป็นหลัก การที่ตัดสิน ให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการตัดสิน

3) หลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคล โดยระบบการบริหารเรือนจำเป็นหลัก การที่กำหนดโทษโดยมีระยะเวลา

ในหลักความจริงแล้ว ไม่มีหลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคลโดยกฎหมายเนื่องจากกฎหมายสามารถใช้บังคับแตกต่างกันไปตามประเภทของคดี ซึ่งกฎหมายไม่สามารถที่จะรับรองลักษณะเฉพาะของแต่ละคดีได้ ซึ่งหลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคลโดยกฎหมายนั้น พิจารณาเมื่อมีเหตุผลสำหรับบรรเทาโทษหรือเพิ่มโทษ โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างความผิดว่าเป็นความผิดร้ายแรงหรือไม่ และระดับของความรับผิดชอบ ดังนั้น หลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคลที่อาศัยความรับผิดชอบจึงเป็นการกลับไปสู่สภาพ ของ สำนักนิโคลาสติคซึ่งเป็นการใช้หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลที่ไม่ถูกต้อง เพราะ การนำกฎหมายมาใช้จะต้องยอมรับถึงเหตุบรรเทาโทษ กล่าวคือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จะต้องนำบุคลิกลักษณะของผู้กระทำผิดมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาด้วย เพื่อให้การกำหนดโทษเกิด ความเป็นธรรมต่อตัวผู้กระทำผิด

ข. การลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล โดยใช้ระบบอำนาจตุลาการ (judicial individualization)

การลงโทษให้เหมาะสมตามระบบนี้ ผู้พิพากษาจะเผชิญหน้ากับตัวอาชญากรหรือผู้กระทำผิดและการกระทำความผิดของเขาเป็นสำคัญ ซึ่งผู้พิพากษาคควรจะยอมรับการลงโทษที่เป็น การปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี เพื่อให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ ซึ่งการลงโทษอันเป็นการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดจะกระทำได้อต่อเมื่อ ผู้พิพากษามี ข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับผู้กระทำผิดอย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นประวัติครอบครัวและภูมิหลังทาง สังคม บุคลิกลักษณะประวัติการกระทำความผิด สภาพร่างกายและสภาวะแห่งจิตใจ โดยข้อมูลที่ได้มานั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้องและปราศจากการบิดเบือน จึงจะทำให้การกำหนด

โทษของศาลเป็นไปอย่างเหมาะสมและสามารถปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำ ความผิดได้ และสามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่สังคมได้อย่างแท้จริง

⁵⁴ Raymond saleilles, supra note 13, pp.200-216.

การลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคลโดยใช้ระบบของอำนาจตุลาการจำแนกได้
ดังนี้⁵⁵

- 1) รูปแบบเดิมของหลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคล
- 2) ความยากลำบากในการใช้บังคับเหตุจูงใจในการลงโทษ
- 3) ระบบที่คู่ขนานไปกับการลงโทษ : การลงโทษโดยอุกสัจคมปฏิเสศ

1. รูปแบบเดิมของหลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคล
การลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคล เป็นการนำหลักเรื่องความแตกต่างของ
บุคลิกลักษณะอาชญากร มาใช้ประกอบในการกำหนดโทษ ซึ่งการนำบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกัน
ของอาชญากรมาใช้ก่อให้เกิดปัญหา 2 ประการคือ

- 1) ปัญหาในเรื่องการจัดหมวดหมู่ประเภทของอาชญากร
- 2) ปัญหาในเรื่องการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิด

ซึ่งปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อผู้พิพากษา ในการนำหลักการลงโทษ
ให้ มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดมาใช้บังคับกับการกำหนดโทษให้มากขึ้น โดย
แนวทางปฏิบัติในการบรรเทาโทษหรือเพิ่มโทษให้หนักขึ้น จะขึ้นอยู่กับมูลเหตุจูงใจในการ
กระทำผิด

ฉะนั้นจึงควรมีการหีบยกพฤติการณ์ในการบรรเทาโทษ ให้เข้ามามีบทบาทในการ
กำหนดโทษของศาลและอนุญาตให้มีการลดการลงโทษโดยกฎหมาย

แม้พฤติการณ์ในการบรรเทาโทษจะไม่มีรูปแบบกำหนดไว้อย่างแน่นอน แต่ก็ควรจะ
นำมาประกอบในการพิจารณาความผิด และถ้าเป็นผลว่าจำเลยมีความผิดจริงจำเลยก็จะต้องถูก
ลงโทษตามกฎหมายอย่างเข้มงวด แม้ว่าจะมีเหตุจูงใจให้ยกโทษให้หรือไม่ก็ตาม แต่อคติและความ
ลำเอียงอาจมีผลต่อการปล่อยตัวจำเลยให้พ้นผิดไป

2. ความยากลำบากในการใช้บังคับเหตุจูงใจในการลงโทษ⁵⁶

ความคิดในเรื่องเหตุจูงใจจะต้องมีการพัฒนาให้มากขึ้นและกระทำอย่างเต็มที่ซึ่งการ
พิสูจน์เรื่องเหตุจูงใจจะต้องพิจารณาขณะที่มีการกระทำผิดอาญา

ในคดีของอาชญากรมืออาชีพ ขโมยบางคน มีความผิดฐานฆ่าคนตายเนื่องจากการฆ่า
เป็นเหตุจูงใจเดียวที่จะป้องกันการกระทำผิดของตนไม่ให้ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเพราะผู้ตาย คือ
พยานที่สำคัญที่รู้เห็นการกระทำผิดของตน ดังนั้นเหตุจูงใจที่ปรากฏจึงใช้เป็นบรรทัดฐานสำหรับ

⁵⁵ Raymond saleilles, supra note 13, pp.237.

⁵⁶ Raymond saleilles, supra note 13, pp.247-251.

ระดับการกำหนดโทษ โดยเหตุจูงใจเป็นแรงกระตุ้นชั่วคราวให้เกิดการตัดสินใจกระทำผิดอาญา แต่เหตุจูงใจดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะถือว่าเป็นนิสัยความประพฤติที่แท้จริงของผู้กระทำผิด

ดังนั้นการนำเหตุจูงใจมาใช้ประกอบในการพิพากษากำหนดโทษจึงสร้างความลำบากใจให้แก่ผู้พิพากษา เพราะเหตุจูงใจเป็นเรื่องภายในจิตใจของผู้กระทำผิด จึงยากที่จะทราบได้ว่าผู้กระทำผิดมีเหตุจูงใจใดในการกระทำความผิดอาญา และเหตุจูงใจที่ถูกต้องแท้จริงเท่านั้นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดโทษของผู้พิพากษาให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิดและให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นคนดีได้

3. ระบบที่คู่ขนานไปกับการลงโทษ : การลงโทษโดยถูกสังคมนิยม⁵⁷

การลงโทษไม่ควรมีลักษณะที่เป็นการทำให้ผู้กระทำผิดกลายเป็นที่เกลียดชังของคนในสังคมเพราะจุดประสงค์ของการลงโทษ ไม่มุ่งหมายที่จะทำลายชื่อเสียงแต่ผู้ที่จะรักษามันไว้และความอับอายจากการกระทำผิดที่ทำให้อาชญากรกลายเป็นบุคคลที่สังคมไม่ยอมรับ คือการลงโทษที่ทำให้เกิดความอับอายซึ่งความอับอายจากการลงโทษจะปรากฏออกมาอย่างเป็นทางการ

ความรู้สึกมีเกียรติเป็นหนึ่งในบรรดาแรงกระตุ้นที่น้อยที่สุด เหตุผลก็เพราะมันเป็นต้นกำเนิดสังคมอย่างบริสุทธิ์ ซึ่งความรู้สึกมีเกียรตินี้เป็นส่วนหนึ่งในจิตใจสำนึกของบุคคลที่สัมพันธ์กับกลุ่มสังคมของเขา และมันไม่ใช่ความรู้สึกของการมีสติและการวิเคราะห์เหตุผล แต่มันคือความรู้สึกของการเป็นสมาชิกกลุ่ม ที่มีความเสมอภาคกันและนี่ก็คือมาตรฐานของสังคมปกติ ดังนั้นการที่สังคมไม่ยอมรับบุคคลที่กระทำผิดจึงส่งผลทำให้ผู้กระทำผิดกลายเป็นบุคคลที่ไม่มีผู้ใดคบหาสมาคมด้วย แต่ผู้กระทำผิดสามารถที่จะรักษาความสัมพันธ์กับคนในสังคมได้ถ้าเขามีความกล้าที่จะขจัดความอาย

ความอับอายและการมีชื่อเสียงเป็นการแสดงประสิทธิภาพของตัวสังคมที่แสดงออกมาในรูปของการใช้อำนาจตุลาการ โดยมีคำพิพากษาคัดสินโทษผู้กระทำผิดซึ่งคำพิพากษาจะมีผลต่อตัวผู้กระทำผิดกับสังคมโดยตรง กล่าวคือคำพิพากษามีผลทำให้ผู้กระทำผิดต้องสูญเสียเพื่อน

ฝูงในสังคมและการลงโทษโดยวิธีของคำพิพากษา ตามกฎหมายจะนำมาซึ่งการคว่ำบาตรในสังคม และการอยู่อย่างไม่มีเกียรติ ซึ่งความเสียหายจากการไม่มีเกียรติในสังคมปัจจุบันได้มีการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสังคมจะต้องให้โอกาสและยอมรับผู้กระทำผิดรวมถึงคืนความรู้สึกมีเกียรติให้ เขาเพราะจุดประสงค์ของการลงโทษคือการคืนสิทธิ์และฐานะให้แก่ผู้กระทำผิด และทำให้เกิด ความรู้สึกเท่าเทียมกันในสังคม

ค. การลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลโดยระบบการบริหารเรือนจำ

⁵⁷ Raymond saleilles, supra note 13, pp.266-269.

การลงโทษให้เหมาะสมตามระบบนี้ เป็นการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยมีการฝึกหัดอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังซึ่ง การฝึกหัดอาชีพนี้จะกระทำโดยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่คอยสังเกตพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ในระหว่างที่ถูกคุมขังว่าควรจะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังอย่างไร ให้สามารถกับตนเป็นคนดี และกลับคืนสู่สังคมได้ การปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิด จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดกลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ซึ่งกระบวนการลงโทษตามระบบนี้จะกระทำภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษจำเลยแล้ว โดยการกำหนดโทษของศาลนั้นผู้พิพากษาไม่อยู่ในฐานะที่จะรู้ข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับตัวจำเลยอย่างเพียงพอ จะรู้ก็แต่เพียงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลยและพฤติการณ์แห่งความร้ายแรงของความผิดที่ส่งมาพร้อมกับสำนวนสอบสวน ดังนั้นศาลจึงไม่สามารถที่จะมีหลักเกณฑ์ล่วงหน้าว่าจะต้องลงโทษจำเลยอย่างไรจึงจะเป็นการลงโทษที่มีประสิทธิภาพในการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของจำเลย

2.11 การนำ DAY FINE มาใช้ในการลงโทษ

การนำ day fine มาปรับใช้ โทษปรับระบบ day fine มีแนวคิดที่สำคัญว่า โดยปกติกฎหมายอาญาจะประกอบด้วยระดับของ อาชญากรหรือผู้กระทำความผิดที่มีความร้ายแรงต่างกัน และระดับความอันตรายที่แตกต่างกัน ใน ทำนองเดียวกันสังคมประกอบด้วยผู้กระทำ ความผิดที่มีรายได้และความร้ายแรงของการ กระทำความผิดที่แตกต่างกัน⁵⁸ ดังนั้นเพื่อความเสมอภาคในการลงโทษปรับ เพื่อให้ผู้กระทำความผิด ได้รับผลกระทบที่เท่าเทียมกันจากการลงโทษ การลงโทษปรับจึงต้องคำนึงถึงรายได้ของผู้กระทำความผิดแต่ละราย อัตราค่าปรับของ day fine ขึ้นอยู่กับ ความรุนแรงของการกระทำความผิดและสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ซึ่งการพิจารณารายได้ กำหนดค่าปรับ แบ่งได้ 3 ชั้น ตอน ดังนี้

1. รายได้ต่อวันของผู้ต้องโทษปรับ (day income) ศาลจะเป็นผู้พิจารณารายได้ของผู้กระทำ ความผิดแต่ละราย โดยรายได้ที่นำมาใช้คำนวณ ค่าปรับต้องเป็นรายได้ต่อวันที่หักค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ในการดำรงชีพ ค่าภาษี และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ศาล เห็นว่าสำคัญ ของผู้ต้องโทษปรับก่อน

2. จำนวนวันที่จะปรับ (amount of day) จะกำหนดจากความร้ายแรงของความผิด ดังนั้นฐานความผิดใดมีความรุนแรงมากจำนวนวันที่จะปรับก็จะสูงขึ้น

3. จำนวนค่าปรับ (amount of fine) คือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการนำรายได้ต่อวันของผู้ต้องโทษ ปรับ (day income) ไปคูณกับจำนวนวันที่จะปรับ (amount of day) จึงจะเป็นจำนวน

⁵⁸ Cyrus C.Y. Chu, Naville Jiang, 1993, p. 392.

ค่าปรับในแต่ละ คดี โทษปรับระบบ day fine พบว่ามีข้อดี คือในการกำหนดค่าปรับมีการนำความรุนแรงของการ กระทำความผิดและสถานะทางการเงินของผู้ ต้องโทษปรับมาใช้พิจารณา ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ทำให้ ค่าปรับมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานะทางการเงินของผู้ต้องโทษปรับ อัตราค่าปรับของผู้ต้องโทษ ปรับแต่ละรายจึงมีอัตราที่สูงเพียงพอที่จะยับยั้งการ กระทำความผิดอาญาได้ แต่ day fine ก็มีข้อจำกัดที่เป็นไปได้ คือ อาจประสบกับข้อผิดพลาดของค่าปรับที่สูงเกินไป (high error costs) กล่าวคือ ระบบโทษปรับ day fine ที่ไม่ได้กำหนดถึงขอบเขตแดนขั้นสูงของค่าปรับไว้ ทำให้เสี่ยงต่อการผิดพลาดของอัตราค่าปรับที่สูงมาก ดังนั้น เมื่อระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่สมบูรณ์จึงมี โอกาสเกิดข้อผิดพลาดของการลงโทษผู้กระทำความผิดได้นอกจากนี้ในบริบทของ day fine ผู้ต้องโทษปรับยังคงเป็นผู้ถือครองข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณา รายได้และทรัพย์สินส่วนตัว ผู้ต้องโทษปรับเอง ซึ่งศาลไม่สามารถนำข้อมูลของผู้ต้องโทษปรับมาได้ โดยปราศจากค่าใช้จ่ายทั้งที่ข้อมูลเหล่านั้นเป็น ข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณารายได้ต่อวันของผู้ ต้องโทษปรับ (day income) เพราะหากขาดข้อมูล ดังกล่าวนี้ การพิจารณาลงโทษปรับก็จะอาศัยความ รุนแรงของการกระทำความผิดเพียงอย่างเดียว ซึ่ง ไม่ต่างจากการลงโทษปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด (fixed fines) ดังนั้น ในการแก้ปัญหา ดังกล่าวหลายประเทศมักบัญญัติถึงวิธีปฏิบัติในการใช้โทษปรับที่กำหนดวันกักขังและกำหนดค่าปรับ (day fine) ไว้ เช่น กำหนดให้ศาลเป็นผู้ ประเมินสถานะทางการเงินของผู้ต้องโทษปรับจาก บัญชีทางการเงิน หรือกำหนดให้ศาลสามารถนำ ข้อมูลจากรายงานการเสียภาษีของผู้ต้องโทษปรับ มาใช้ในการพิจารณา หรือให้เป็นหน้าที่ของตำรวจ เป็นผู้จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องโทษปรับให้แก่ศาล เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้จะมีวิธีการบัญญัติในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของผู้ต้องโทษปรับไว้ อย่างชัดเจน แต่ก็มีความเป็นไปได้ว่าผู้ต้องโทษปรับ จะรายงานข้อมูลทางการเงินของตนไม่ตรงกับความเป็นจริงหรือคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง

2.12 มาตรการทางเลือกที่ใช้ในปัจจุบันของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ได้มีบัญญัติ ไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ได้กำหนดมาตรการในการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุก ไว้ 3 วิธีคือ

2.12.1 ให้ศาลใช้ดุลพินิจยกโทษจำคุก ตามมาตรา 55 ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิด จะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียง 3 เดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษ

จำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียง 3 เดือนหรือน้อยกว่า และมี โทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุก โดยให้ปรับแต่เพียงอย่างเดียวก็ได้

ตามมาตรานี้อาจกล่าวได้ว่า ศาลอาจใช้ดุลพินิจได้ 3 กรณีคือ ก. ลดโทษจำคุกให้น้อยลง ตามแต่จะเห็นสมควร ข. ลดโทษในคุกให้น้อยลงและลงโทษปรับด้วย ค. ยกโทษจำคุกแต่ลงโทษปรับเพียงสถานเดียว

ถ้าหากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การใช้ดุลพินิจของศาลตามข้อ ก. และ ข. ยังเป็น การลงโทษจำคุกจำเลยอยู่ ส่วนข้อ ค. นับเป็นมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้ เรือนจำ

2.12.2 การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็น โทษกักขังตามมาตรา 23 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้

รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับ ความผิดที่ได้ กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกิน 3 เดือน แทน การลงโทษจำคุกก็ได้”

หากพิจารณาตามนัยมาตรานี้แล้ว จะเห็นได้ว่ายังมีได้เป็นมาตรการในการปฏิบัติต่อ ผู้กระทำความผิด โดยไม่ใช้เรือนจำ เพียงแต่เป็นการเปลี่ยนจากโทษจำคุกมาเป็นโทษกักขังซึ่งมี ลักษณะเบากว่า เนื่องจากสถานกักขังมีสภาพความมั่นคงแข็งแรงน้อยกว่าเรือนจำ แต่ตัวผู้กระทำความผิดยังคงถูกกักขังอยู่ในที่คุมขัง มิได้รับการปลดปล่อยออกมาอยู่ร่วมกับชุมชนแต่อย่างใด

2.12.3 การรอกการกำหนดโทษ หรือการรอกการลงโทษตามมาตรา 56 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้น ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ถ้าไม่ปรากฏ ว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความ ผิดที่ได้ กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือ สภาพ ความผิดหรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิด แต่รอ การกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้น กลับ ตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะ ได้กำหนด แต่ต้องไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษาโดยจะ กำหนด เงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติผู้นั้นด้วย หรือไม่ก็ได้”

จะเห็นได้ว่า การใช้ดุลพินิจของศาลตามมาตรา นี้ นับเป็นมาตรการในการปฏิบัติต่อ ผู้กระทำความผิด โดยไม่ใช้เรือนจำประการหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความ ผิดครั้งแรก ซึ่งเป็นความผิดประเภทไม่ร้ายแรง ได้มีโอกาสกลับตัวกลับใจเสียใหม่อยู่ในสังคม ภายนอกตามปกติโดยไม่ต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ

3. วิธีการนำเครื่องมือ Electronic มาช่วยควบคุมผู้ต้องโทษ โดยให้ผู้ต้องโทษถูกควบคุมอยู่ในบ้านของตนเองและติดเครื่องมือดังกล่าวไว้ที่ข้อมือหรือข้อเท้าของผู้ต้องโทษ เครื่องมือนี้จะส่งคลื่นเข้าไปยังอุปกรณ์อีกส่วนหนึ่งซึ่งติดไว้กับเครื่องโทรศัพท์ในบ้านของผู้ต้องโทษ ถ้าหากผู้ต้องโทษออกห่างไปจากโทรศัพท์เกินกว่า 150 ฟุต สัญญาณจะไปปรากฏที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ กลางที่ใช้ในการควบคุมซึ่งอยู่ ณ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุม

มาตรการควบคุมผู้ต้องโทษด้วยเครื่องมือควบคุม Electronic โดยให้ผู้ต้องโทษใช้ชีวิตอยู่ในบ้านของตนเองอย่างปกติเหมือนเดิมแทนการใช้เรือนจำนี้ จะใช้เฉพาะแก่ผู้ต้องโทษที่มี ด้มีต้นคานเป็นอาชญากร หรือกระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์ นอกจากนี้ยังใช้แก่ผู้กระทำผิดที่เป็น โรค เรื้อรัง หรือโรคเอดส์ ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล

การแก้ปัญหาการนิยมใช้โทษจำคุกในประเทศไทยอันมีผลให้เกิดปัญหาจำนวนนักโทษล้นเรือนจำ อาจดำเนินการได้โดยการเปลี่ยนท่าทีและทัศนคติของสังคมใหม่ โดยเฉพาะศาลให้ยอมรับการนำโทษอื่นมาแทนโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภท โดยเฉพาะผู้ที่กระทำผิดครั้งแรกและลักษณะความผิดไม่ร้ายแรงนักและผู้กระทำผิดเสพยาเสพติด สำหรับมาตรการต่างๆ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ (Non-Custodial Measures or Alternatives to Imprisonment) ซึ่งมีใช้อยู่ในประเทศไทยขณะนี้ ได้แก่ การใช้โทษปรับแทนโทษจำคุกตาม มาตรา 55 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษโดยการคุมประพฤติตามมาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหา นักโทษล้นเรือน จำได้อย่างเต็มที่ ควรจะมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำมาตรการอย่างอื่นมาใช้แทนโทษจำคุก ให้มากขึ้น เช่น การชะลอการฟ้อง, การให้ทำงานสาธารณะ, การให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหาย ให้แก่ผู้เสียหาย

2.13 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษในประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเงื่อนไขของการคุมประพฤติผู้กระทำผิดนั้น ประกอบด้วยกฎหมายสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

มาตรา 56 ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่

รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะพ้นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำนาจ แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้น ด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้คอยดูแล สอดส่อง สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องของความประพฤติและการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพ หรืออาจจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(2) ให้ผู้กระทำความผิดมีการฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ห้ามผู้กระทำความผิดละเว้นจากการคบหาสมาคมหรือการประพฤติอื่นใดอันจะนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(4) ให้ผู้กระทำความผิดไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) ให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(6) ห้ามผู้กระทำความผิดออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

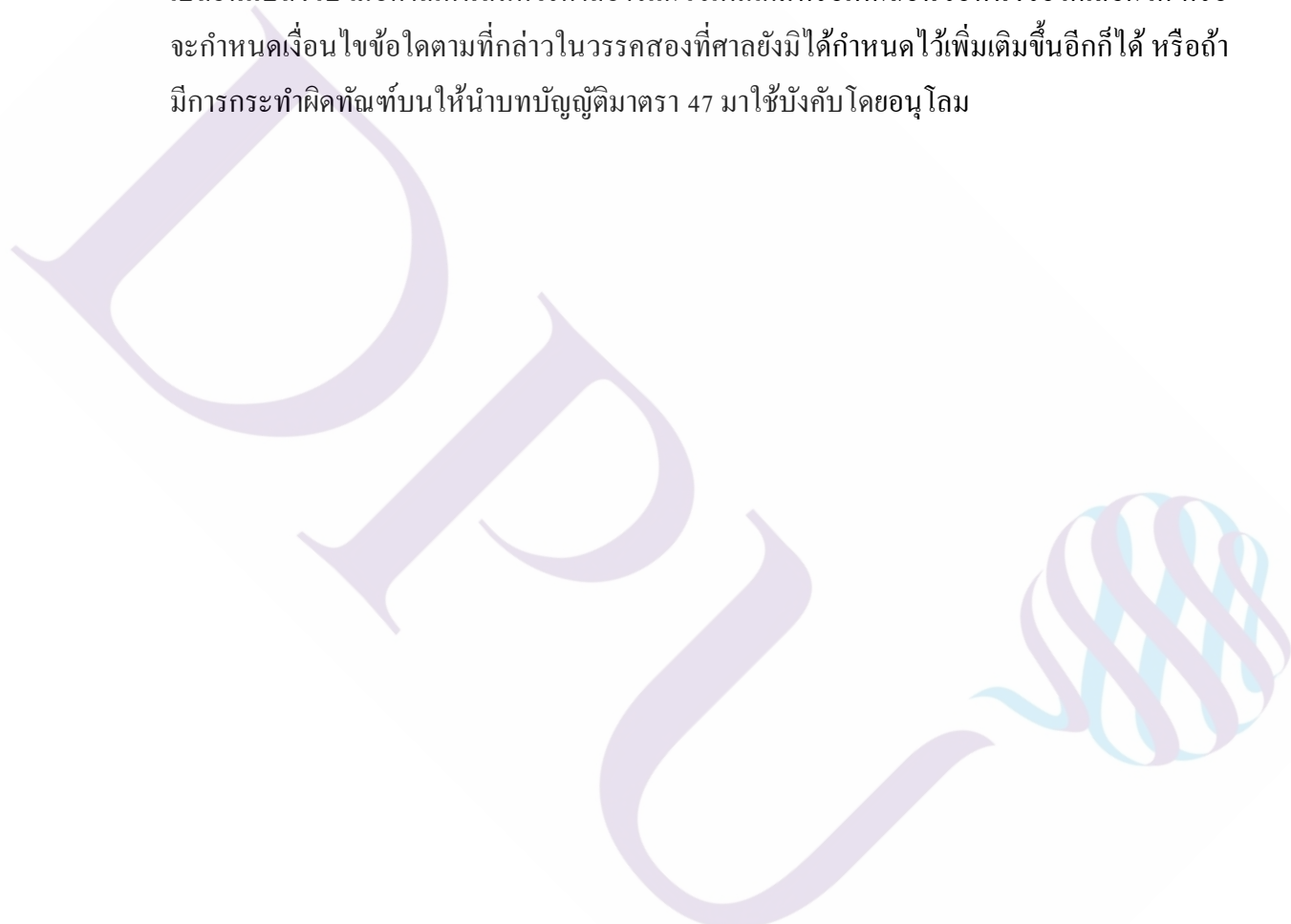
(7) ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(8) ให้ผู้กระทำความผิดแก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(9) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(10) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟันฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำบทบัญญัติมาตรา 47 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทที่ 3

การนำมาตรการอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกในระยะสั้น

ในต่างประเทศแนวความคิดในการใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกในระยะสั้นเป็นที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ซึ่งมาตรการเหล่านั้นได้ถูกนำมาใช้ในหลายแบบและนำมาใช้เพื่อแทนการลงโทษจำคุกในระยะสั้นได้เป็นอย่างดี โดยมาตรการดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตามกฎหมายหลายลักษณะอักษร และเป็นมาตรการในการลงโทษระดับกลางที่ใช้วิธีการในการลงโทษเบาและดีกว่าการลงโทษจำคุก แต่จะมีวิธีการที่เข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติ ซึ่งทำให้ผู้ที่กระทำความผิดรู้สึกรับผิดชอบในการกระทำของตน และมีโอกาสที่จะปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความประพฤติให้ดีขึ้น

3.1 ประเทศอังกฤษ

การลงโทษในประเทศอังกฤษเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม คำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน (community sentence)¹ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรการลงโทษระดับกลางจึงถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนำมาใช้เพื่อเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดจากการลงโทษจำคุกในระยะสั้น เนื่องจากเป็นรูปแบบการลงโทษที่ผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้ในระหว่างที่ได้รับโทษ และขณะเดียวกันก็มุ่งหมายให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการลงโทษผู้กระทำความผิด และทำให้ผู้กระทำความผิดไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน ศาลจะพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามข้อกำหนด (requirement) ประการหนึ่งหรือหลายประการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น การให้ทำงานบริการสังคม (Doing Community Payback) การเข้ารับการรักษาบำบัดอาการติดยาเสพติดหรือติดแอลกอฮอล์ การเข้ารับการศึกษาอบรมหรือฝึกอาชีพ หรือการจำกัดเสรีภาพบางอย่าง เช่น การกักบริเวณ (Curfew) การติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Tagged)

¹ คำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน (community sentence) หมายถึง คำพิพากษาซึ่งกำหนดวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน (community orders) ดังที่บัญญัติในมาตรา 177 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ.2003 (Criminal Justice Act 2003)

สำหรับความผิดที่ศาลอาญพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนได้เป็นความผิดไม่ร้ายแรง เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ ท้อ โกง ทำร้ายร่างกาย ซึ่งความร้ายแรงของความผิดที่ได้กระทำจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ศาลนำมาพิจารณาว่าสมควรใช้มาตรการลงโทษในชุมชนแก่ผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่

นอกจากนี้ ผู้กระทำความผิดที่จะได้รับพิจารณาให้ใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน และมีแนวโน้มที่จะกลับตนเป็นคนดีได้หากใช้มาตรการดังกล่าว แทนการลงโทษจำคุก รวมทั้งกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีความผิดปกติทางจิตหรือติดยาเสพติดซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและเป็นสาเหตุในการกระทำความผิด²

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในคำพิพากษา เช่น ไม่ไปพบพนักงานคุมประพฤติตามที่กำหนด ผู้กระทำความผิดอาจได้รับคำเตือน หรืออาจถูกนำตัวไปยังศาลเพื่อพิจารณาเพิ่มโทษหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขใหม่ แต่หากผู้กระทำความผิดกระทำความผิดขึ้นใหม่ ผู้กระทำความผิดจะไม่ได้รับคำเตือนและศาลจะไม่ลงโทษปรับ แต่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกเพิ่มโทษ หรือเพิ่มเงื่อนไขในการคุมประพฤติหรือถูกส่งตัวไปปรับโทษจำคุกต่อไป

สำหรับหลักเกณฑ์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนของประเทศอังกฤษนั้น ได้มีการกำหนดเงื่อนไขและรูปแบบประเภทต่าง ๆ ในการลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนแทนการพิพากษาลงโทษ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ.2003 (Criminal Justice Act 2003) ส่วน 12 ว่าด้วยคำพิพากษา³ ซึ่งโดยหลักทั่วไปเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุ 18 ปีขึ้นไป ศาลจะตั้งวิธีการลงโทษในชุมชน (community orders) โดยกำหนดให้มีการเลือกใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่ง หรือหลายมาตรการ (มาตรา 177 (1)) ดังต่อไปนี้

- (1) การให้ผู้กระทำความผิดทำงานโดยไม่ได้รับเงินค่าจ้าง (มาตรา 199)
- (2) การให้ผู้กระทำความผิดกระทำกิจกรรมตามที่ศาลกำหนด (มาตรา 201)
- (3) การให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามแผนการที่ศาลกำหนด (มาตรา 202)
- (4) การห้ามผู้กระทำความผิดกระทำกิจกรรมที่ศาลกำหนด (มาตรา 203)
- (5) มีคำสั่งกักบริเวณผู้กระทำความผิด (มาตรา 204)
- (6) มีคำสั่งห้ามผู้กระทำความผิดเข้าบริเวณที่กำหนด (มาตรา 205)

² Community sentence – an over view [online], 2012 February 11. Available from www.direct.gov.uk/en/CrimeJusticeAndTheLaw/Sentencingprisonandprobation/Communitysentences/DG_070333

³ Criminal Justice Act 2003

- (7) มีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดพักอาศัยอยู่ในสถานที่ที่กำหนด (มาตรา 206)
- (8) การให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดทางจิต (มาตรา 207)
- (9) การให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการรักษาด้วยยาที่มีผลในการฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย (มาตรา 209)
- (10) การให้ผู้กระทำความผิดที่มีอาการติดแอลกอฮอล์เข้ารับการบำบัด (มาตรา 212)
- (11) การให้ผู้กระทำความผิดได้รับการควบคุมดูแลและสอดส่อง (มาตรา 213)
- (12) การให้ผู้กระทำความผิดที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี เข้าร่วมในศูนย์ Attendance Centre (มาตรา 214)

โดยหลักแล้ว การลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนในประเทศอังกฤษนั้น ศาลไม่อาจที่จะมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นได้ เว้นแต่ความผิดดังกล่าวหรือความผิดที่มีความเชื่อมโยงกันจะมีความร้ายแรงที่ศาลจะมีคำพิพากษาเช่นนั้นได้ และเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน คำพิพากษาของศาลนั้นต้องกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด และการจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดซึ่งต้องได้สัดส่วนกับความผิดที่ได้กระทำด้วย (มาตรา 148) อย่างไรก็ตามในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน โดยสั่งกักบริเวณหรือห้ามเข้าบริเวณที่กำหนด ศาลจะต้องสั่งให้ผู้กระทำความผิดติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการควบคุมและตรวจสอบ เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย หรือศาลเห็นว่าการติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไม่เหมาะสมแก่กรณีนั้น (มาตรา 177 (3))

ส่วนในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนด้วยมาตรการอื่น เช่น สั่งให้ผู้กระทำความผิดทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ให้กระทำกิจกรรมตามที่ศาลกำหนด ให้พักอาศัยอยู่ในสถานที่ที่กำหนด หรือเข้ารับการบำบัดรักษาอาการป่วยต่าง ๆ ศาลจะสั่งให้ผู้กระทำความผิดติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการควบคุมและตรวจสอบหรือไม่ก็ได้ (มาตรา 177 (4))

คำสั่งให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนต้องระบุวันที่ที่แน่นอนสำหรับการบังคับโทษตามคำสั่งดังกล่าว แต่คำสั่งดังกล่าวจะมีกำหนดระยะเวลาเพียงไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันมีคำสั่งเท่านั้น และในกรณีที่ศาลกำหนดมาตรการตั้งแต่ 2 มาตรการขึ้นไป ศาลจะระบุวันที่ที่แน่นอนที่จะใช้มาตรการดังกล่าวร่วมกันไว้ล่วงหน้าก็ได้ แต่ศาลจะต้องคานึงว่ามาตรการต่างๆเหล่านั้นสามารถนำมาใช้ควบคู่กันได้หรือไม่ด้วย (มาตรา 177 (5) ถึง (6))

นอกจากนี้ เมื่อศาลมีคำสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอาจมีคำสั่งให้ศาลแก้ไขเพิ่มเติมและทบทวนคำสั่งดังกล่าวเป็นระยะ (มาตรา 178) แสดงว่าคำสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนอาจถูกปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและ

พฤติการณ์เกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง เพื่อลงโทษในชุมชนมีความยืดหยุ่นมากขึ้น

สำหรับการดำเนินการเมื่อมีการฝ่าฝืนเงื่อนไขของคำสั่งลงโทษชุมชนนั้น เริ่มจากเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีความเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับคำสั่งลงโทษ ผู้กระทำความผิดในชุมชนโดยปราศจากเหตุอันสมควร เมื่อเป็นเช่นนี้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องให้คำเตือนแก่ผู้กระทำความผิดเสียก่อน เว้นแต่ผู้กระทำความผิดเคยได้รับคำเตือนเช่นว่ามาแล้วยังไม่พ้นกำหนด 12 เดือน โดยคำเตือนดังกล่าวต้องบรรยายเหตุการณ์ที่อ้างว่าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด ซึ่งการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้นเป็นเรื่องที่ไม่อาจยอมรับได้ และแจ้งไปด้วยว่า หากภายในกำหนด 12 เดือน นับแต่วันที่ได้รับคำเตือน หากผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดข้อหนึ่งข้อใดอีก ผู้กระทำความผิดจะถูกนำไปยังศาล และเมื่อได้ให้คำเตือนแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องบันทึกการให้คำเตือนนั้นไว้โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และถ้าหาก

ภายในกำหนด 12 เดือน นับแต่ได้ให้คำเตือน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีความเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับคำสั่งลงโทษ ผู้กระทำความผิดในชุมชนโดยปราศจากเหตุอันสมควรอีก เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องแถลงต่อผู้พิพากษา justice of the peace เกี่ยวกับการฝ่าฝืนข้อกำหนดนั้นในกรณีที่ศาลซึ่งพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนเป็นศาล Crown Court⁴

ศาล Crown Court จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับรายงานเกี่ยวกับการฝ่าฝืนข้อกำหนดที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบได้แถลงต่อผู้พิพากษา justice of the peace ก่อนที่จะมีคำสั่งใดๆ อันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนข้อกำหนดเช่นว่านั้น

เมื่อศาลได้รับคำแถลงว่าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมาศาล แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทำคำแถลงดังกล่าวทำเป็นหนังสือและได้สอบสวนคนแล้ว ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนข้อกำหนดได้ และในกรณีที่ศาลออกหมายเรียกแล้วแต่ผู้กระทำความผิดไม่มาตามหมายเรียก ศาลก็มีอำนาจออกหมายจับได้เช่นกันเมื่อศาลเห็นว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ศาลอาจดำเนินการประการใดประการหนึ่งดังต่อไปนี้กับผู้กระทำความผิด

(1) แก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน โดยกำหนดคำสั่งที่มีความเข้มงวดมากขึ้น

⁴ “ศาลของประเทศอังกฤษอาจแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ศาลสูงสุดของประเทศ ศาลสูงชั้นกลางหรือศาลยุติธรรมชั้นสูง และศาลชั้นต้น,” อังใน จิตรพรต พัฒนสิน, การปฏิรูปศาลสหราชอาณาจักรของประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551, น. 1 - 2.

(2) หากผู้กระทำความผิดเคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดมาแล้ว ศาลอาจดำเนินการอย่างไร ๆ กับผู้กระทำความผิดสำหรับความผิดในคดีนี้ก็ได้ ซึ่งหากผู้กระทำความผิดจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดตลอดมา และความผิดนั้นมีอัตราโทษถึงขั้นจำคุก ศาลจะลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดก็ได้ และเมื่อศาลได้ดำเนินการอย่างไร ๆ กับผู้กระทำความผิดแล้ว คำสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนย่อมเป็นอันเพิกถอนไปในตัว และผู้กระทำความผิดอาจอุทธรณ์คำสั่งศาลในกรณีนี้ต่อศาล Crown Court ได้

(3) เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน และความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีโทษไม่ถึงขั้นจำคุก หากผู้กระทำความผิดมีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป และผู้กระทำความผิดจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดตลอดมา ศาลอาจลงโทษจำคุกมีกำหนดไม่เกิน 51 สัปดาห์ สำหรับความผิดนั้นได้ ในกรณีเช่นนี้คำสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนย่อมเป็นอันเพิกถอนไปในตัวและผู้กระทำความผิดอาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาล Crown Court ได้

การลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนที่ได้กล่าวมานี้มีลักษณะเป็นการนำมามาตรการลงโทษระดับกลางมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุกทั้งหมด กล่าวคือ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่สมควรได้รับโทษจำคุกศาลจะพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนโดยไม่กำหนดโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นมาตรการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษจำคุกและไม่ได้รับผลกระทบจากโทษจำคุกเลย เว้นแต่จะได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งศาลอาจกำหนดเงื่อนไขในคำสั่งให้เข้มงวดมากขึ้นหรือลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดก็ได้ จึงถือได้ว่าเป็นมาตรการเล็งโทษจำคุกอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี สำหรับกรณีที่ศาลเห็นควรลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิด และได้ลงโทษจำคุกระยะสั้นมีกำหนดไม่เกิน 12 เดือน กฎหมายให้อำนาจศาลที่จะมีคำสั่งในเวลาที่มีคำพิพากษาให้ปล่อยตัวผู้กระทำความผิดออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโดยมีเงื่อนไข (release on licence) ได้ โดยศาลจะต้องกำหนดระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำ (the custodial period) ซึ่งมีกำหนดไม่น้อยกว่า 2 สัปดาห์ แต่ไม่เกินกว่า 13 สัปดาห์ และกำหนดระยะเวลาที่เหลือของโทษจำคุกซึ่งผู้กระทำความผิดจะได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวออกจากเรือนจำโดยมีเงื่อนไข (the licence period) ซึ่งในช่วงนี้ผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ศาลเป็นผู้กำหนดซึ่งอาจเป็นการทำงานบริการสังคม หรือการกักบริเวณโดยกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่า 26 สัปดาห์ แทนการลงโทษจำคุกดังกล่าว การลงโทษดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นการบังคับโทษนอกเรือนจำหรือ custody plus order ซึ่งการใช้มาตรการแทนการลงโทษเช่นนี้ มิใช่เป็นวิธีการในการเล็งโทษจำคุกระยะสั้น เนื่องจากยังมีการบังคับโทษโดยการจำคุกระยะสั้นผู้กระทำความผิดอยู่ดี แต่เป็นเพียงการนำมาตราการใช้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกไปแล้วสักระยะหนึ่ง

แล้วจึงมีโอกาสดอกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดเท่านั้น เพื่อนำมาซึ่งการบังคับใช้มาตรการควบคุมในชุมชนแทนโทษจำคุกที่เหลือนอยู่ได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การลงโทษจำคุกยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้กระทำความผิด แต่เมื่อการกระทำความผิดนั้นไม่ร้ายแรง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสกลับเข้าสู่สังคมได้ไม่เสียสภาพจิตใจไป หรืออยู่ในเรือนจำเป็นระยะเวลาพอสมควร จึงเห็นสมควรใช้มาตรการอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกบางส่วน และยังเป็น การลดผลกระทบสำหรับโทษจำคุกได้เป็นอย่างดี สำหรับมาตรการทางเลือกที่นำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกกระยะสั้นของผู้กระทำความผิดในชุมชน ได้แก่

3.1.1 การคุมประพฤติแบบเข้มข้น

ในประเทศอังกฤษนั้น การคุมประพฤติแบบเข้มข้นเป็นมาตรการทางเลือกของคำพิพากษาที่ให้ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้แทนการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควร โดยผู้กระทำความผิดยังสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติในชุมชนร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องเข้าเรือนจำ มาตรการนี้เรียกว่า แผนการควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบเข้มข้น (Intensive Control and Change Programme : ICCP) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากเรือนจำ ลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ และปรับเปลี่ยนทัศนคติในการดำเนินชีวิตของผู้กระทำความผิด โดยขณะเดียวกันก็สามารถคุ้มครองสังคมให้ได้รับความปลอดภัยด้วย⁵

ในการทบทวนเพื่อทำการปฏิรูปในการให้บริการกิจการราชทัณฑ์เมื่อปี ค.ศ.2002 มีผู้เสนอให้มีการใช้แผนการปรับเปลี่ยนและควบคุมพฤติกรรมผู้กระทำความผิดแบบเข้มข้น ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกในระยะเวลาสั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี และมีความเสี่ยงสูงสุดในการกระทำความผิดหากพ้นโทษ และได้กระทำความผิดร้ายแรง จะได้รับการพิจารณาในการให้ใช้มาตรการลงโทษแบบเข้มข้น (intensive community order) ในชุมชนก่อนผู้กระทำความผิดอื่น ซึ่งในการใช้มาตรการลงโทษในชุมชนดังกล่าวต้องมีเงื่อนไขประกอบอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ การคุมความประพฤติ การทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน โดยกำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 150 ชั่วโมง หรือการกำหนดเงื่อนไขที่เข้มงวดที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดที่ไม่เป็นอันตรายโดยนิสัย และไม่เป็นผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ⁶ ซึ่งในแผน

⁵ George Mair, Charles Lloyd, Clair Nee and Rae Silbitt, Intensive Probation in England and Wales : An Evaluation (Home Office Research), (London : Stationery Office Books, 1995), pp.23-24.

⁶ Sarah Partridge, Jessica Harris, Mark Abram and Angie Scholes, Intensive Control and Change Programme pilots : a study of implementation in the first year,(London : Home Office, 2005), pp.v-1

ของการควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแบบเข้มข้นมีองค์ประกอบทั้งหมด 2 ประการ ด้วยกัน คือ

1. การควบคุมความประพฤติ⁷

โดยการควบคุมความประพฤติดังกล่าวจะเน้นการกักบริเวณผู้กระทำความผิดโดยการ ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และการใช้มาตรการลงโทษในชุมชนมาตรการอื่น ๆ ควบคู่กัน ได้แก่ การทำงานบริการสังคม การทำงานเพื่อการกุศล หรือเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ศาลกำหนดให้ โดย กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติคอยควบคุมสอดส่องความประพฤติของผู้กระทำความผิด (intervention) ในช่วงระยะ 3 เดือนแรก เป็นเวลารวม 25 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ และระยะหลังจาก 3 เดือนแล้วค่อยลดลงเหลือจำนวน 12 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งการใช้นี้สามารถควบคุม ผู้กระทำความผิดได้เข้มงวดมากยิ่งขึ้น โดยจะเป็นการช่วยกันสอดส่องพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับพนักงานคุมประพฤติ ถ้าหากพบผู้กระทำความผิดมีการกระทำความผิดอีก หรือมีการออกนอกบริเวณที่กำหนด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะแจ้งไปยังพนักงานคุมประพฤติเพื่อรายงานศาลต่อไป

2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

เน้นการให้คำปรึกษาแก่ผู้กระทำความผิด โดยจะมีเจ้าหน้าที่ไปพบปะพูดคุยกับผู้กระทำความผิด หรือครอบครัวของผู้กระทำความผิดที่บ้าน เพื่อให้คำแนะนำในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือจัดให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดรักษาอาการป่วย เข้ารับการศึกษายอบรม หรือฝึกอาชีพ ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล รวมทั้งเตือนให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดด้วย

จึงเห็นได้ว่าคำสั่งคุมประพฤติแบบเข้มในประเทศไทยนั้น มีลักษณะเป็นการผสมผสานมาตรการลงโทษในชุมชนหลายๆ มาตรการเข้าด้วยกัน เพื่อจำกัดอิสรภาพและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ซึ่งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยอำนาจของศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญา (การทำคำพิพากษา) ค.ศ.2000 [Power of Criminal Courts Act (Sentencing) 2000] มาตรา 51⁸ เรียกคำสั่งนี้ว่า คำสั่งแบบผสมผสาน (combination order)⁹

คำสั่งแบบผสมผสานจะนำมาใช้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และ

⁷ Ibid, pp.19-21.

⁸ Power of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000

⁹ ปัจจุบัน คือ คำสั่งลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชน (Community Punishment and Rehabilitation Orders)

ศาลพิพากษาว่าได้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก หากศาลมีความเห็นว่า การมีคำสั่งแบบผสมผสานเป็นสิ่งที่เหมาะสมเมื่อคำนึงถึงประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หรือประโยชน์ในการคุ้มครองสังคมจากภัยอันตรายอันอาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิด และป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำอีก โดยศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดอยู่ภายใต้กรอบกำหนดของการควบคุมสอดส่องตามระยะเวลาที่กำหนด โดยระยะเวลานั้นจะต้องไม่น้อยกว่า 12 เดือน และไม่เกินกว่า 3 ปี ส่วนในการทำงานนั้นจะต้องทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนเป็นระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยรวมจะต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง และต้องไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง ได้สำหรับมาตรการที่นำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดระยะเวลาในการคุมประพฤติแบบเข้มข้น ได้แก่ การกักผู้กระทำความผิดไว้ในบริเวณหรือเขตที่กำหนด การนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ควบคุมผู้กระทำความผิด หรือการให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมนั้น จะมีหลักเกณฑ์บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ.2003 โดยเฉพาะ

3.1.2 การทำงานบริการสังคม

ในประเทศอังกฤษ การทำงานบริการสังคม (Community Payback or Community Service) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การทำงาน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน (Doing unpaid work) ถือว่า มาตรการนี้เป็นการชดเชยความเสียหายให้แก่ชุมชน โดยผู้กระทำความผิดจะต้องสมัครใจในการจำกัดเสรีภาพของการใช้เวลาว่างของผู้กระทำผิดเอง ซึ่งการทำงานบริการสังคมเริ่มนำมาใช้ใน ประเทศอังกฤษเมื่อปี ค.ศ.1973 และมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1972 (Justice Criminal Act 1972) จนกระทั่งได้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายทั่วประเทศในปี ค.ศ.1979 ลักษณะงานบริการสังคมที่ใช้กับผู้กระทำความผิด เช่น การทำความสะอาดหรือตักต่างสถานที่ รกร้าง สถานที่สาธารณะ ทำความสะอาดถนน ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจเสนองานประเภทอื่น ๆ ให้ กองคุมประพฤติประจำท้องถิ่น (Local Probation Trust) พิจารณาให้ผู้กระทำความผิดทำงานตามที่ เสนอนั้นก็ได้

นอกจากนี้ ผู้กระทำความผิดอาจรวมตัวกันเป็นกลุ่มทำงานเหล่านี้ร่วมกัน ซึ่งนอกจาก จะเป็นการฝึกฝนทักษะในการทำงานแล้ว ยังช่วยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้ากับสมาชิกอื่นในชุมชนอีกด้วย¹⁰

การทำงานบริการสังคมเป็นมาตรการลงโทษระดับกลางที่มีลักษณะเป็นการลงโทษ ผู้กระทำความผิดอยู่ในตัวเอง แต่ก็อาจนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งหรือประกอบกับการลงโทษอย่างอื่น ได้ สำหรับประเทศอังกฤษการทำงานบริการสังคมยังสามารถนำมาใช้ประกอบควบคู่ไปกับ

¹⁰ John Harding, *Probation and the Community : a practice and policy reader*, (New York : Tavistock Publication, n.d), p.68.

การกักบริเวณผู้กระทำความผิด โดยถือเสมือนเป็นคำสั่งแก้ไขฟื้นฟูและเป็นการลงโทษผู้กระทำ ส่วนหนึ่งที่กระทำความผิดในชุมชน หรือเป็นคำสั่งแบบผสมผสาน ซึ่งถือว่าเป็นการใช้มาตรการที่ เข้มข้นเพื่อควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยอำนาจของศาล ซึ่งพิจารณาคดีอาญา ค.ศ.2000 หรืออาจเป็นมาตรการที่ศาลใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดในแบบของ มาตรการเดี่ยว อันเป็นข้อกำหนดประการหนึ่งในการที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิด โดยใช้มาตรการให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคม เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ.2003

ในประเทศอังกฤษ การให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมได้รับการยอมรับอย่าง แพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ใช่ผู้ที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรงซึ่ง การลงโทษจำคุกไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดดังกล่าว

ดังนั้น หากศาลเห็นสมควรพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนแทนการ ลงโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมาตรการทำงานบริการสังคม เป็นมาตรการที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด ศาลอาจพิพากษาให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมได้ โดยศาลจะกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานบริการสังคมได้ตั้งแต่ 40 ถึง 300 ชั่วโมง และผู้กระทำ ความผิดจะต้องทำงานอย่างน้อย 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้ประกอบ อาชีพ ศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทำงานได้ 3 ถึง 4 วันต่อสัปดาห์ แต่ถ้าหากผู้กระทำ ความผิดประกอบอาชีพมีรายได้ประจำ และศาลจะกำหนดให้ทำงานบริการสังคมในเวลาอื่น นอกเหนือจากเวลาทำงานปกติ เช่น ในตอนเย็นหลังเลิกงานหรือในวันหยุดสุดสัปดาห์ นอกจากนี้ ในเวลาทำงานบริการสังคม ผู้กระทำความผิดจะต้องสวมเสื้อสะท้อนแสงสีส้มเพื่อให้บุคคลอื่น ทราบว่าผู้กระทำความผิดกำลังได้รับโทษด้วย¹¹ มีข้อสังเกตว่าจำนวนชั่วโมงในการทำงานบริการ สังคมตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้นกำหนดจำนวนชั่วโมงไว้ค่อนข้างสูง เนื่องจากมาตรการ ดังกล่าวเป็นวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิด ไม่ใช่เป็นเพียงเงื่อนไขการคุมประพฤติเท่านั้น จำนวน ชั่วโมงทำงานอย่างต่ำจึงมีกำหนดสูงถึง 40 ชั่วโมง เพื่อให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดและมี ผลเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดได้เช่นเดียวกับการลงโทษจำคุก ดังที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ.2003 (Criminal Justice Act 2003) มาตรา 199

ในการพิจารณาเพื่อมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคม โดยหลักแล้วศาล จะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมตามที่ผู้กระทำความผิดร้องขอมิได้ และเป็นที

¹¹ Doing Community Payback [online], 2012 March 30. Available from

พอใจแก่ศาลว่าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่เหมาะสมที่จะทำงานตามข้อกำหนดดังกล่าวในกรณีศาลมีคำสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนสำหรับความผิดตั้งแต่ 2 ฐานขึ้นไปในคราวเดียวกัน โดยในแต่ละฐานความผิดนั้นศาลได้มีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมด้วย ศาลอาจกำหนดให้จำนวนชั่วโมงทำงานที่กำหนดไว้ในคำสั่งหนึ่งอาจนับไปพร้อมกัน หรือนับต่อจากจำนวนชั่วโมงทำงานที่กำหนดไว้ในอีกคำสั่งหนึ่งก็ได้ แต่ทั้งนี้จำนวนชั่วโมงทำงานทั้งหมดในกรณีที่เป็นการนับจำนวนชั่วโมงทำงานต่อกัน ต้องไม่เกิน 300 ชั่วโมง ผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมต้องทำงานตามจำนวนชั่วโมงและในเวลาทีระบุไว้ในคำสั่ง และตามที่ได้รับการฝึกหัดจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ โดยจะต้องเริ่มทำงานภายใน 12 เดือน นับแต่วันมีคำสั่ง อย่างไรก็ตามหากศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม สมควรให้ผู้กระทำความผิดเริ่มทำงานภายหลังระยะเวลา 12 เดือน ศาลจะสั่งขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไปก็ได้ และเมื่อศาลมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมแล้ว คำสั่งนี้ย่อมมีผลใช้บังคับจนกว่าผู้กระทำความผิดจะทำงานครบตามจำนวนชั่วโมงที่กำหนด เว้นแต่คำสั่งนั้นจะถูยกยกเลิกเพิกถอน (มาตรา 200)

จากพระราชบัญญัติดังกล่าวกรณีศาลจะพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมได้นั้น นอกจากผู้กระทำความผิดจะต้องมีอายุตั้งแต่ 16 ปีบริบูรณ์แล้ว ศาลจะต้องพิจารณารายงานการสืบเสาะซึ่งพนักงานคุมประพฤติจัดทำขึ้นก่อนมีคำพิพากษา เพื่อให้ได้ความแน่ชัดว่าการทำงานบริการสังคมเป็นมาตรการที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด และในชุมชนนั้นมีงานบริการสังคมเพียงพอสำหรับผู้กระทำความผิดได้ทำเพื่อเป็นการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูในชุมชนดังกล่าว และเมื่อศาลพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมแล้วจะต้องมีการสอดส่องเพื่อให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดด้วย โดยในกรณีที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนเงื่อนไขในการทำงานบริการสังคมโดยไม่มีเหตุอันสมควร เจ้าหน้าที่จะต้องให้คำเตือนแก่ผู้กระทำความผิด และหากยังมีการฝ่าฝืนอยู่อีก ศาลอาจเพิ่มโทษหรือลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดได้

3.1.3 การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศอังกฤษ การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้กระทำความผิด ถือได้ว่าเป็นมาตรการสำคัญมาตรการหนึ่ง ซึ่งมาตรการนี้สามารถนำไปใช้ได้หลากหลายขั้นตอน โดยใช้ได้ทั้งเป็นเงื่อนไขสำหรับการประกันตัว และยังเป็นเงื่อนไขเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาด้วย ซึ่งเรียกว่า คำสั่งกักบริเวณ¹² และยังเป็นเงื่อนไขที่ใช้ในเรือนจำใน

¹² เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน (Community order) ศาลอาจมีคำสั่งให้กักบริเวณ (Curfew Order) โดยกำหนดช่วงเวลาและจำนวนชั่วโมงที่แน่นอนในแต่ละวันที่ผู้กระทำความผิดจะต้องอยู่ภายในที่อยู่อาศัย ถ้าหากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนจะต้องถูกนำตัวกลับไปยังศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาอีกครั้งหนึ่ง

เรื่องของการปล่อยผู้กระทำความผิดออกก่อนครบกำหนด ซึ่งเรียกว่า แผนการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ภายในที่อยู่อาศัย¹³

มาตรการกักบริเวณไว้ในบริเวณที่อยู่อาศัยเริ่มใช้ในประเศอังกฤษเมื่อครั้งที่มีการผ่านพระราชบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรม ค.ศ.1998 (Crime and Disorder Act 1998) เริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 มกราคม ค.ศ. 1999 ผลจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1991 (Criminal Justice Act 1991) โดยมีการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดอาจได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดหลังจากได้รับโทษจำคุกมาแล้วในระยะหนึ่ง (release on license) ตามคำพิพากษาที่ศาลได้ลงโทษไว้ โดยในการใช้ดุลยพินิจในการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดนั้นจะเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยผ่านทางผู้บัญชาการเรือนจำ และในกรณีนี้จะต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ 3 เดือน แต่ไม่เกิน 4 ปี และไม่มีเข้าลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด ในการนี้ผู้กระทำความผิดอาจต้องเข้าสู่วิธีการในการประเมินในเรื่องของความเสถียร และจะต้องอยู่ในสถานที่พักที่เหมาะสม โดยได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานคุมประพฤติ (Probation service) ก่อนได้รับการปล่อยตัว

ต่อมาเมื่อมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ.2003 (Criminal Justice Act 2003) ซึ่งได้มีการกำหนดรูปแบบในการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยรูปแบบและวิธีการที่นอกเหนือจากการจำคุกในเรือนจำ ที่เรียกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน (community order) ซึ่งมาตรการนี้ใช้สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปี ที่ไม่มีเหตุที่ต้องรับโทษจำคุก หรือไม่สมควรได้รับโทษจะได้มีโอกาสกลับตนแก้ไข ปรับปรุงตัวเอง ทั้งยังเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยไม่กระทบต่อตัวผู้กระทำความผิดและต่อความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของสังคม การกักบริเวณผู้กระทำความผิดจึงถูกนำมาเป็นเงื่อนไขหรือข้อกำหนดประการหนึ่งของคำสั่งลงโทษในชุมชนดังกล่าว และเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้กักบริเวณผู้กระทำความผิดผู้กระทำความผิดจะต้องอยู่ในสถานที่ที่กำหนดในช่วงเวลาที่ระบุไว้ในคำพิพากษา ซึ่งโดยมากแล้วศาลจะมีคำสั่งให้กักบริเวณผู้กระทำความผิดไว้ในบ้านของผู้กระทำความผิดเอง และศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดสวมเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการควบคุมและตรวจสอบ โดยมีกำหนดระยะเวลาในการกักบริเวณตั้งแต่ 2 ถึง 12 ชั่วโมงต่อวัน และผู้กระทำความผิดจะต้องไปพบพนักงานคุมประพฤติ (offender manager) เพื่อรายงานตัวเป็นระยะ ๆ ด้วยตามพระราชบัญญัติว่า

¹³ ผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกในระยะเวลาสั้นอาจได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดจากเรือนจำเพื่อมาใช้ชีวิตในชุมชนในช่วงระยะเวลาใน 4 เดือนครั้งสุดท้ายของการลงโทษจำคุกตามคำพิพากษา โดยมีการกำหนดเงื่อนไขว่าผู้กระทำความผิดจะต้องถูกควบคุมโดยการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ด้วย

ด้วยการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ.2003 มาตรา 204 ได้กำหนดนิยามของคำว่า คำสั่งกักบริเวณ ว่า หมายถึง ข้อกำหนดที่ให้ผู้กระทำความผิดอยู่ในสถานที่ที่กำหนดในช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งระยะเวลาในการกักบริเวณนี้ศาลจะกำหนดได้เป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือน เท่านั้น และอาจกำหนดสถานที่และช่วงเวลาให้ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกกักบริเวณให้แตกต่างกันในแต่ละวันก็ได้ แต่ระยะเวลาที่กำหนดต้องไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง และไม่เกินกว่า 12 ชั่วโมงในแต่ละวัน นอกจากนี้ ก่อนศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการกักบริเวณศาลต้องได้รับและพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่จะกำหนดในคำสั่งรวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการที่ผู้กระทำความผิดต้องถูกกักบริเวณอยู่ในที่นั้นก่อนด้วย

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน โดยสั่งกักบริเวณหรือห้ามเข้าบริเวณที่กำหนด ศาลต้องสั่งให้ผู้กระทำความผิดติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการควบคุมและตรวจสอบ เว้นแต่ ศาลเห็นว่าการติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไม่เหมาะสมแก่กรณีนั้น ๆ (มาตรา 177 (3)) ส่วนในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนด้วยมาตรการอื่น ๆ ได้แก่ ให้ผู้กระทำความผิดทำงานโดยบริการสังคมให้กระทำกิจกรรมตามที่ศาลกำหนด ให้ปฏิบัติตามแผนการที่ศาลกำหนด ห้ามกระทำกิจกรรมที่ศาลกำหนดให้พักอาศัยอยู่ในสถานที่ที่กำหนด เข้ารับการบำบัดทางจิต เข้ารับการรักษาด้วยยาที่มีผลในการฟื้นฟูสุขภาพร่างกายได้รับการสอดส่อง แนะนำ และการควบคุม ศาลจะสั่งให้ผู้กระทำความผิดติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการควบคุมและตรวจสอบหรือไม่แล้วแต่กรณีก็ได้ (มาตรา 177 (4))

ดังนั้น คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นข้อกำหนดที่มีลักษณะเพื่อก่อให้เกิดความปลอดภัยในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้กระทำความผิดเพื่อง่ายต่อการควบคุมและตรวจสอบผู้กระทำความผิดให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดอื่น (มาตรา 215 (1)) และเมื่อมีคำสั่งให้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ โดยศาลเป็นผู้มีหน้าที่กำหนดบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมและตรวจสอบผู้กระทำความผิดด้วย โดยบุคคลดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในคำสั่งของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงยุติธรรม อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเสนอให้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการควบคุมและตรวจสอบ แต่มีบุคคลอื่นนอกจากผู้กระทำความผิดซึ่งหากปราศจากความยินยอมของบุคคลเช่นว่านั้นแล้วจะทำให้ไม่สามารถรักษาความปลอดภัยในการควบคุมและตรวจสอบผู้กระทำความผิดได้ ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้ข้อกำหนดนี้โดยปราศจากความยินยอมของบุคคลดังกล่าวไม่ได้ และในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้กำหนดเวลาที่จะเริ่มใช้มาตรการควบคุมและตรวจสอบด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องแจ้งให้บุคคลดังต่อไปนี้ทราบก่อนเริ่มบังคับใช้มาตรการดังกล่าว ได้แก่

(1) ผู้กระทำความผิด

(2) ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมและตรวจสอบผู้กระทำความผิดด้วย
เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ และ

(3) บุคคลที่ต้องให้ความยินยอมในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ตามที่กล่าวมาข้างต้น
สังเกตได้ว่าการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะเป็นมาตรการ
เสริมสำหรับคำสั่งที่ศาลมีคำสั่งกับบริเวณผู้กระทำความผิด หรือห้ามผู้กระทำความผิดเข้าบริเวณที่
กำหนด เพื่อให้การควบคุมและสอดส่องผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้กระทำ
ความผิดจะต้องติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ที่ข้อเท้า ซึ่งจะส่งสัญญาณต่อเนื่องไปยัง
เครื่องรับซึ่งติดตั้งอยู่ในที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดเพื่อรายงานไปยังผู้ควบคุมสอดส่อง
(the monitoring agencies) ว่าผู้กระทำความผิดอยู่ภายในที่อยู่อาศัยในเวลาดังกล่าวหรือไม่
โดยระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิดจะต้องติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มีกำหนดไม่เกิน 6 เดือน
ซึ่งหน่วยงานเอกชนสามารถเข้าทำสัญญาเพื่อติดตั้งเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และให้บริการได้ โดย
ต้องรับผิดชอบดูแลสอดส่องผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการดังกล่าวไว้ในที่อยู่อาศัย
ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

มาตรการเหล่านี้ล้วนแต่เป็นมาตรการในการลงโทษระดับกลางที่นำมาใช้แทนการ
ลงโทษจำคุก ซึ่งเป็นวิธีการหรือมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น
โดยให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดระดับกลาง ซึ่งเป็นการลงโทษผู้กระทำใน
ชุมชน และจะเป็นที่เห็นได้ว่า ศาลอาจมีทางเลือกอื่นที่จะไม่นำโทษจำคุกระยะสั้นมาใช้ลงโทษแก่
ผู้กระทำความผิด หากศาลเห็นว่ายังมีทางเลือกโดยการใช้มาตรการอื่นมาดำเนินการกับผู้กระทำ
ความผิดด้วยวิธีการอื่น โดยไม่ต้องให้ผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกในเรือนจำได้ เพราะพฤติการณ์
ในการกระทำความผิดไม่ร้ายแรง และผู้กระทำความผิดไม่ใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัย หรือมี
สันดานเป็นอาชญากร เพียงแต่ใช้มาตรการต่างๆ ในการลงโทษหรือควบคุมความประพฤติให้
เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายๆ ไป โดยที่ผู้กระทำความผิดยังคงใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้ และ
มีโอกาสสำนึกถึงความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดของตน เพื่อป้องกันการกระทำ
ความผิดซ้ำ และมีให้บุคคลอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่างก็เพียงพอแล้ว

นอกจากมาตรการดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีการนำมาตรการอื่นที่ศาลนำมาใช้แทนการ
ลงโทษจำคุกระยะสั้นได้อีก ได้แก่ การตัดเตือนว่ากล่าวผู้ที่กระทำความผิด การเพิกถอนสิทธิต่าง ๆ
ของผู้กระทำความผิด เช่น การเพิกถอนใบอนุญาตขับรถ การให้การบำบัดอาการติดยาหรือ
ยาเสพติด การห้ามซื้อสุรา การให้ผู้กระทำความผิดเยียวยาทางทรัพย์สินให้แก่ผู้เสียหาย โดย
นำมาใช้เพื่อประกอบในการลงโทษด้วยมาตรการอื่นที่มีความยากลำบากกว่า เช่น การห้ามเข้าเขต

กักกันหรือเขตที่กำหนดควบคุมเกี่ยวกับการให้คุมประพฤติแบบเข้มข้น หรือให้เข้ารับการบำบัดการติดสารเสพติดหรือติดสุรา รวมทั้งอาจใช้เป็นข้อพิจารณาในการใช้ดุลพินิจของศาลที่อาจนำมามาตรการลงโทษในชุมชนมาใช้ในการประกอบดุลพินิจว่าจะลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยหรือไม่ เช่น หากเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีการเยียวยาความเสียหายโดยทางทรัพย์สินให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ซึ่งเป็นการเยียวยาและบรรเทาผลร้ายจากการกระทำความผิด ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้เป็นมาตรการที่เบาเกินไป หากนำมาใช้เป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นนั้นคงจะไม่เหมาะสม แต่หากนำมาใช้ในการประกอบในการลงโทษอย่างอื่นน่าจะเหมาะสมกว่า ในส่วนของการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดออกจากเรือนจำก่อนกำหนดโดยมีการกำหนดเงื่อนไขให้ควบคุมตัวในชุมชนต่อหรือการกำหนดให้มีการจำคุกเป็นช่วง ๆ นั้น มาตรการดังกล่าวก็มิได้เป็นการเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้นได้อย่างแท้จริง เพราะผู้กระทำความผิดยังคงต้องได้รับโทษจำคุกอยู่เช่นเดิม สำหรับการควบคุมตัวในบ้านกึ่งวิถี หรือศูนย์พักพิง หรือการใช้วิธีการควบคุมตัวแบบค่ายทหาร นั้น จะพบว่ามิใช่ข้อจำกัดเรื่องของสถานที่ และงบประมาณอันมีจำกัด ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการรองรับผู้กระทำความผิดหากมีจำนวนมาก เนื่องจากบ้านกึ่งวิถีนั้นเป็นสถานที่ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดที่เพิ่งพ้นโทษออกมาจากเรือนจำ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้มีการฝึกฝนและปรับตัวก่อนกลับเข้าสู่การดำเนินชีวิตในสังคมปกติ จึงอาจไม่รองรับและเพียงพอต่อความต้องการในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่ศาลลงโทษจำคุกเพียงแก่ระยะสั้น

สำหรับการให้ทำงานบริการสังคม การคุมประพฤติแบบเข้มข้น และการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ภายในที่อยู่อาศัยโดยการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมนั้น เป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่ใช้ระบบกลไกในทางอิเล็กทรอนิกส์มาควบคุมผู้กระทำความผิดในชุมชน และได้มีการเพิ่มระดับความเข้มงวด โดยการเพิ่มความกระชั้นชิดในการพบพนักงานคุมประพฤติของผู้กระทำความผิดให้บ่อยครั้งขึ้น หรือการให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมในจำนวนชั่วโมงที่มากขึ้นกว่าปกติ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการลงโทษหรือการควบคุมตัวโดยการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ โดยการนำมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยจะใช้ในรูปแบบของมาตรการเดี่ยว หรือจะใช้ร่วมกับมาตรการอื่น ๆ ด้วยก็ได้ การใช้มาตรการเหล่านี้นอกจากจะเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดแล้ว ยังก่อให้เกิดความรู้สึกที่ทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกถึงความยากลำบากที่ต้องถูกกำหนดเงื่อนไขของการคุมประพฤติที่เข้มข้น อีกทั้งการใช้มาตรการนี้ยังสามารถรักษาความปลอดภัยของสังคมได้โดยไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่มีนิสัยชั่วร้ายต้องได้รับผลกระทบจากการลงโทษจำคุกอีกด้วย

3.2 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบ Civil Law ซึ่งเป็นต้นแบบที่ในหลาย ๆ ประเทศลอกเลียนแบบมาใช้ มีแนวคิดทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางในการ ดำเนินการทางกฎหมายที่น่าสนใจหลายประการรวมถึงเรื่องของการบังคับโทษ อำนาจตามกฎหมายที่ทำให้สามารถที่จะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้นั้น เริ่มมาจากประมวลกฎหมายอาญา¹⁴ มาตรา 1¹⁵ บทบัญญัตินี้เป็นหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen, nulla poena sine lege) หรือหลักนี้ในทางวิชาการเรียกว่า “หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” อันเป็น “หลักประกันในกฎหมายอาญา” และเป็น “หลักรัฐธรรมนูญ ประกอบกับโทษจำคุกเป็นโทษชนิดหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น อำนาจในการที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้อันเป็นผลให้บุคคลหนึ่งต้องถูกบังคับโทษจำคุกในเรือนจำจะต้องมาจากหลักพื้นฐานของหลักรัฐธรรมนูญ และหลักประกันในกฎหมายอาญา เมื่อมีบทบัญญัติของกฎหมายอาญากำหนดฐานความผิดและโทษไว้อย่างชัดเจน ศาลก็มีอำนาจพิพากษาได้

ระบบการลงโทษของเยอรมนีในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยได้ นำหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ (German Constitutional Law) กับอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The European Convention of Human Rights) ผสมผสานเข้าด้วยกันในการพิจารณา กำหนดโทษทางอาญาโดยกฎหมายรัฐธรรมนูญเยอรมนีได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาฯพิธีสารฉบับที่ 5 (Nov 1444) นอกจากนั้นยังได้กำหนดห้ามการลงโทษที่เป็นการทรมานชั่วร้าย โหดเหี้ยมและปฏิบัติที่ต่ำช้า (มาตรา 3) ซึ่งความดังกล่าวเป็นกฎหมายอันสำคัญในการนำไปสู่การบังคับใช้โทษในเยอรมนี เช่น คดี Tyer ในเรื่องของการลงโทษต่อร่างกาย ศาล Strasbourg ได้เข้ามาผลักดันในเรื่องของนโยบายดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยได้กล่าวว่า "ในส่วนของความเชื่อในการลงโทษต่อร่างกายของศาลนั้นจะเป็นการป้องปราบอาชญากรรมจนต้องถูกชี้ให้เห็นว่า การลงโทษนั้นไม่ได้ลดลักษณะที่ต่ำช้าของมันเลย และการลงโทษนั้นเป็นการป้องปราบหรือการช่วยเหลือที่มีประสิทธิผลในการควบคุม อาชญากรรม" แสดงให้เห็นถึงแนวทางของศาลในการบังคับใช้โทษว่าการที่ศาลจะลงโทษจำคุกอัน เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลใด ศาลจะต้องมีเหตุผลมากพอในการอนุญาตให้จำคุกบุคคลนั้น โดย

¹⁴ Criminal Code (Strafgesetzbuch, StGB). As promulgated on 13 November 1998 Federal Law Gazette I, p. 945, p. 3322. กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก (น. 152) อ้างถึงใน ธาณี วรภัทร์, 2553,

¹⁵ Section 1 No punishment Without a Law.

ศาลจะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญสองประการ คือ หลักความเท่าเทียมกัน ซึ่งหมายถึงการใช้เหตุผลที่ดี โดยจะต้องมีการพิจารณาอย่างละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาเฉพาะแต่ละคดีไปและหลักความได้สัดส่วน ซึ่ง หมายถึงการลงโทษที่ไม่สาหัสจนเกินไป

จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้เกิดโครงสร้างของการบังคับใช้โทษในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี (German Criminal Code (Straigasatzbuch, StGB) ในส่วนที่ 3 ว่าด้วยการลงโทษ ซึ่งแยกการลงโทษตามกฎหมายนี้ออกเป็น 2 ระบบคือ 1. ระบบการลงโทษ และ 2. มาตรการฟื้นฟูแก้ไขและความปลอดภัย

ในส่วนแรกคือระบบการลงโทษ กฎหมายเยอรมนีจำกัดอยู่แค่การจำคุกและการปรับเท่านั้น โดยได้มีการอนุญาตให้มีการจำคุกตลอดชีวิตได้ แต่จะกระทำได้เพียงแต่อาชญากรรมที่มีความร้ายแรงเท่านั้น และได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องของการกักขังระยะสั้นไว้ด้วย¹⁶ พร้อมทั้งมีการกำหนดบทบัญญัติข้อยกเว้นพิเศษเกี่ยวกับการคุมประพฤติการปล่อยตัวไว้¹⁷ เพื่อลดการลงโทษในรูปแบบดังกล่าว โดยศาลอาจมีคำสั่งให้คุมความประพฤติของผู้กระทำผิดได้ ทั้งนี้โดยได้จำกัดอยู่แต่เพียงการลงโทษจำคุกที่มีระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี และอาจได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขของการคุมความประพฤติในกรณีที่หากได้รับโทษไปแล้ว 1 ใน 3 หรืออาจเป็นการได้รับการปล่อยตัวภายใต้เงื่อนไขพิเศษสำหรับในกรณีที่มีการได้รับโทษไปแล้ว 1 ใน 2 ซึ่งที่ได้กล่าวมาแต่แรกนั้นในประเทศเยอรมนีจะมีการลงโทษซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ

การลงโทษปรับ และมาตรการฟื้นฟูแก้ไขและความปลอดภัย อันเป็นรูปแบบของการบังคับใช้โทษอย่างหนึ่ง ในส่วนของมาตรการฟื้นฟูแก้ไขและความปลอดภัยนั้นได้แยกออกเป็น 2 ประการ คือ การกักขัง ได้แก่การใช้บังคับกับผู้ป่วยทางจิตโดยการนำตัวไปไว้ในโรงพยาบาลการเพิ่มถอนใบอนุญาตขับขี่รถยนต์¹⁸ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้บังคับกับผู้กระทำผิดทางจราจร

3.2.1 การลงโทษปรับ

การกำหนดโทษปรับของเยอรมนีนั้นได้นำรูปแบบวิธีการการลงโทษปรับโดยจะกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine) โดยการนำระบบดังกล่าวมาใช้ขึ้นเพื่อให้เห็นว่าเงินและทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้มีฐานะเท่ากัน ซึ่งการใช้ระบบดังกล่าวจะต้องไม่ทำให้ผู้กระทำผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีออกกว่าจะต้องรับโทษที่มากกว่าหรือรุนแรงกว่าผู้กระทำผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดในเรื่อง "การเป็นเหยื่อที่เท่าเทียมกัน" (Opfergleichheit) ซึ่งการลงโทษปรับนั้นจะไม่ได้กำหนดเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนมาตั้งแต่แรก แต่ถ้าจะแบ่งโทษปรับ

¹⁶ Section 47 Short Terms of Imprisonment only in Exceptional Case.

¹⁷ Section 56 Suspended Exceptional of Punishment

¹⁸ Section 63 Placement in a Psychiatric Hospital.

เป็นไปตามจำนวนวันของโทษปรับและอัตราของโทษปรับ ซึ่งในการกำหนดจำนวนวันของโทษปรับจะเป็นไปตามหลักทั่วไปว่าด้วยการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ คือ เป็นการใช้ดุลพินิจตามระดับความไม่ชอบด้วยกฎหมายของลักษณะในการกระทำผิดที่สามารถดำเนิน ได้ในการกำหนดอัตราโทษปรับจะเป็นไปตามความสัมพันธ์ในทางส่วนตัวและฐานะในทางเศรษฐกิจ ของผู้กระทำความผิด การแบ่งประเภทของความแตกต่างดังกล่าวนี้ จะทำให้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะที่แตกต่างกันในทางเศรษฐกิจ (ซึ่งทำให้มีอัตราโทษปรับที่มีความแตกต่างกัน) แต่การกระทำความผิดที่มีความน่าดำเนินเท่า ๆ กัน (จำนวนวันของโทษปรับที่เท่า ๆ กัน) จะได้รับผลกระทบจากการลงโทษปรับที่พอ ๆ กัน แม้ต้องชำระจำนวนเงินค่าปรับโดยรวมที่มีความแตกต่างกันก็ตาม¹⁹

โดยในประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี ตามมาตรา 40 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ การลงโทษปรับรายวัน ไว้ดังนี้²⁰

1) การลงโทษปรับนั้นถูกกำหนดเป็นอัตรารายวันอย่างมากที่สุดจะเป็นเวลา 90 วัน อย่างน้อยที่สุดเป็นเวลา 5 วัน หากเป็นกรณีที่ไม่มีความผิดที่กำหนดเอาไว้เป็นอย่างอื่น

2) ศาลจะเป็นผู้กำหนดอัตราค่าปรับในแต่ละวัน โดยศาลจะคำนึงถึงลักษณะส่วนตัว และสภาพฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ซึ่งศาลจะพิจารณาจาก โดยดูจากรายได้สุทธิที่ได้รับ โดยเฉลี่ยที่ผู้กระทำความผิดได้รับหรืออาจได้รับในหนึ่งวันอันเป็นจุดเริ่มต้น โดยการคิดค่าปรับรายวันนั้นจะถูกกำหนดเป็นเงินจำนวน 1 ยูโร ซึ่งเป็นขั้นต่ำ และเป็นจำนวน 5,000 ยูโร ซึ่งเป็นขั้นสูง

3) ในการกำหนดค่าปรับรายวัน ศาลอาจนำรายได้ของผู้กระทำความผิด ทรัพย์สินหรือพื้นฐานอื่น ๆ มาประเมินร่วมด้วย

4) จำนวนเงินและอัตราค่าปรับรายวันจะต้องระบุไว้ในคำพิพากษาคด้วย

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษปรับรายวันจะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการกำหนดจำนวนวันของโทษปรับ ซึ่งจะถูกกำหนดจากความรุนแรงของการกระทำความผิด ซึ่งเป็นไปตามหลักการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษที่พิจารณาจากความผิดด้วย

กฎหมายของการกระทำความผิดและที่น่าดำเนินคดีของผู้กระทำความผิด รวมทั้งทฤษฎีการลงโทษเรื่องการป้องกัน ส่วนขั้นตอนที่สองเป็นการกำหนดอัตราโทษปรับรายวัน ซึ่งในขั้นตอนนี้ จะกระทำได้อีกเมื่อได้ มีการกำหนดจำนวนวันของโทษปรับแล้ว โดยในขั้นตอนนี้ศาลจะกำหนดค่าปรับรายวันให้เหมาะสม กับรายได้เฉลี่ยสุทธิต่อวันของผู้กระทำความผิด โดยพิจารณาจากลักษณะส่วนตัวและฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนอาจนำรายได้ ทรัพย์สิน หรือข้อพิจารณาอื่น ๆ มาใช้

¹⁹ Meier, อ้างอิงใน ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2549, น. 206.

²⁰ German Criminal Code section 40.

ประกอบในการคำนวณอัตราค่าปรับต่อวันได้ โดยการกำหนดอัตราค่าปรับรายวันจะต้องไม่กำหนดให้สูงเกินไปจนกระทั่งกระทบกระเทือนต่อ การใช้ชีวิตในสังคมของผู้กระทำผิดจนทำให้ไม่อาจบรรลุเป้าหมายของโทษได้

3.2.2 การบังคับโทษปรับ

เมื่อมีคำพิพากษาลงโทษปรับและผู้กระทำความผิดจะต้องชำระค่าปรับตามจำนวนที่กำหนดให้แก่รัฐ แต่ถ้าผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้ทันที เนื่องจากสภาพส่วนตัวหรือสถานภาพทางเศรษฐกิจแล้ว ศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับเป็นงวดๆ ได้ และศาลมีอำนาจที่จะเพิกถอนคำสั่งให้ชำระค่าปรับเป็นงวดได้ หากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดไม่ชำระค่าปรับดังกล่าวได้ตามเวลาที่กำหนด²¹ และหากผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินค่าปรับภายในกำหนดและไม่สามารถจ่ายเงินตามจำนวนที่ศาลมีคำสั่งปรับไว้ได้แล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกกักขังแทนการชำระค่าปรับ โดยถืออัตราระยะเวลาโดยเทียบหนึ่งวันของค่าปรับจะเท่ากับหนึ่งวันของการลงโทษจำคุก²²

การกักขังแทนค่าปรับ (Ersatzfreiheitsstrafe) การกักขังแทนค่าปรับนั้น ถือได้ว่าเป็นการลงโทษทางอาญาโดยแท้จริง ซึ่งมีใช้เป็นเพียงแต่การบังคับให้มีการชำระค่าปรับกันเท่านั้น การกักขังแทนค่าปรับจึงเป็นไปตามบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องของการบังคับโทษจำคุก เงื่อนไขของการกักขังแทนค่าปรับคือการไม่ชำระค่าปรับ กรณีดังกล่าวทำให้ผู้ต้องคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับไม่มีสิทธิที่จะเลือกระหว่างการชำระค่าปรับ หรือยินยอมให้กักขังแทน เนื่องจากใช้วิธีการกักขังแทนค่าปรับไปแล้วจะไม่มีอาจเก็บค่าปรับได้อีกต่อไป สำหรับกรณีที่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับได้ชำระค่าปรับไปแล้วบางส่วน ก็ต้องมีการหักวันที่ได้ถูกลงโทษกักขังที่นำมาแทนการชำระค่าปรับไปตามเกณฑ์ในส่วนของขั้นต่ำสำหรับโทษกักขังแทนค่าปรับคือ 1 วัน²³

3.2.3 การใช้มาตรการทางเลือกแทนโทษปรับ

กฎหมายอาญาของเยอรมันได้บัญญัติไว้ในส่วนของโทษปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40 ถึง 43 โดยในมาตรา 40 นั้น จะกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงโทษปรับรายวัน ซึ่งมีทั้งหมด 4 อนุมาตรา ในมาตรา 41 จะเป็นในเรื่องของการลงโทษปรับที่นอกเหนือไปจากการลงโทษจำคุก ในมาตรา 42 จะเป็นในเรื่องเกี่ยวกับการผ่อนชำระเงินค่าปรับและในมาตรา 43 จะเป็นในเรื่องของการจำคุกแทนค่าปรับในกรณีที่ไม่มีอาจที่จะชำระค่าปรับได้

²¹ German Criminal Code section 42.

²² German Criminal Code section 43.

²³ Meier, อ้างถึงใน ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2549, น. 220,

ทั้งนี้ เมื่อปรากฏว่าผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนและภายในเวลาที่ศาลกำหนดแล้วผู้นั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับการบังคับคดีในส่วนของกรกักขังแทนค่าปรับสามารถแทนที่ได้ด้วยการทำงานบริการ สังคม (การทำงานนอกที่คุมขัง) โดยผู้กระทำความผิดสามารถที่จะทำงานบริการสังคมเพื่อทดแทน การที่จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งการทำงานบริการสังคมนี้จะต้องไม่ได้รับค่าตอบแทนและจะต้อง ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและผู้ต้องโทษจะไปทำงานในสถานที่ที่เป็นสาธารณประโยชน์หรือที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเมื่อผู้กระทำความผิดได้ทำงานบริการสังคมแล้ว การกักขังแทนค่าปรับก็เป็นอันระงับไป แต่ถ้าทำงานแยหรือไม่ทำงานหรือไม่มาทำงานโดยไม่มีข้อแก้ตัว ก็จะถูกบังคับโทษปรับและบังคับโทษกักขังแทนค่าปรับต่อไป

โดยที่ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีจะมีหลักสำคัญ คือจะไม่นำการลงโทษในทางอาญามาใช้แก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ดังนั้น ศาลเยาวชนจะนำมาตรการทางเลือกอื่น ๆ มาใช้แทน คือ

1. การให้การศึกษา (Educational Measures) เช่น การให้เยาวชนทำกิจกรรมบริการสังคม (Community Service) หรือการให้เยาวชนเข้าร่วม โครงการฝึกหัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม (Participation in Sanction System) เป็นต้น
2. การใช้มาตรการทางวินัย (Disciplinary Measures) รวมถึงการกักขังเป็นระยะเวลาสั้น ซึ่งจะใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์ (Short Term Detention up to 4 week)
3. การจำคุกสำหรับเยาวชน (Youth Imprisonment) ซึ่งมีการจำคุกขั้นต่ำคือ 5 เดือน และการจำคุกขั้นสูงคือ 5 ปี สำหรับกรณีที่มีการกระทำความผิดที่รุนแรงมาก ผู้กระทำความผิดอาจถูกจำคุกขั้นสูงถึง 10 ปีก็ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า ในเยอรมนีการลงโทษปรับผู้กระทำความผิดเป็นระบบปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ โดยศาลต้องคำนึงถึงความน่าตำหนิของผู้กระทำความผิด เนื่องจากสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้รับอันเป็นผลร้าย คือ การที่ต้องเสียเงินอันส่งผลให้ผู้กระทำความผิดจำต้องแบ่งเงินในส่วนค่าใช้จ่ายอันเป็นปกติไปในขณะหนึ่งไป ซึ่งจุดสำคัญของโทษปรับจะเกี่ยวข้องกับการสูญเสียเงินทอง หากศาลมีคำพิพากษาไปแล้ว การบังคับคดีจะทำได้ต่อเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว หากผู้นั้นไม่ชำระค่าปรับจะได้รับการแจ้งให้มาชำระ และหากไม่ชำระจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับและการกักขังแทนค่าปรับนั้นสามารถทำงานบริการสังคมแทนที่ได้ด้วย โดยมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ในการบังคับคดีเป็นผู้กำหนดว่าจะบังคับคดีโดยใช้มาตรการใด

3.2.4 มาตรการในการทำงานแทนค่าปรับ

มาตรการในการทำงานแทนค่าปรับในกฎหมายของเยอรมนี คือ การให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคม (community service) หากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนภายในเวลาที่ศาลกำหนด ผู้นั้นจะต้องถูกกักขังแทนการเสียค่าปรับ ซึ่งทางเลือกของการกักขังแทนค่าปรับนั้นจะบัญญัติไว้ในมาตรา 293 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา (EGStGB) โดยได้บัญญัติไว้ว่า การบังคับคดีในส่วนของ การกักขังแทนค่าปรับนั้นสามารถแทนที่ได้ด้วยการทำงานบริการสังคม ซึ่งผู้กระทำความผิดสามารถที่จะทำงานบริการสังคมเป็นเวลา 5 ชั่วโมง เพื่อทดแทนการที่จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับหนึ่งวัน ซึ่งการทำงานบริการสังคมนี้จะต้องไม่ได้รับค่าตอบแทนและจะต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ และผู้ต้องโทษจะไปทำงานในสถานที่ที่เป็นสาธารณประโยชน์หรือที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเมื่อผู้กระทำความผิดได้ทำงานบริการสังคมแล้ว การกักขังแทนค่าปรับก็เป็นอันระงับ ไป แต่ถ้าทำงานแยะหรือไม่ทำงานหรือไม่มาทำงานโดยไม่มีข้อแก้ตัว ก็จะถูกบังคับโทษปรับและบังคับโทษกักขังแทนค่าปรับต่อไป โดยในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีมีหลักสำคัญคือ จะไม่นำเอาการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ดังนั้นศาล เยาวชนจะนำมาตรการอื่น ๆ มาใช้แทนการลงโทษทางอาญา หนึ่งในมาตรการแทนโทษคือ การให้ ทำงานบริการสังคม (Community Service)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะเริ่มจากตำรวจทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและจับกุมเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจสอบข้อเท็จจริง อันเป็นความจริงแท้เบื้องต้นแล้ว ก็จะจัดส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ อัยการจะดำเนินการค้นหาความจริงเพิ่มเติมเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงแห่งคดี และเพื่อเป็นการแสวงหาพยานหลักฐาน ให้เพียงพอต่อการเสนอฟ้องต่อศาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าน้ำหนักพยานหลักฐาน พอสมควรแก่การดำเนินคดีแล้ว ก็จะมีคำสั่งให้ฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป

สำหรับระบบศาลนั้นผู้พิพากษาสามารถเข้ามาค้นหาพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงแท้ได้ ศาลชั้นต้นเป็น “ศาลพิจารณา” (Trial Court) กล่าวคือ เป็นศาลที่ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและเมื่อข้อเท็จจริงฟังยุติอย่างไร ศาลชั้นต้นก็จะวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นข้อกฎหมายในเรื่องนั้นต่อไป ซึ่งการที่ศาลชั้นต้นจะฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติอย่างไรนั้นตามปกติก็ต้องอาศัยพยานหลักฐานเป็นสำคัญ การโต้แย้งคัดค้านข้อเท็จจริงซึ่งจะนำไปสู่การวินิจฉัยในข้อกฎหมายนี้ นั้น จะกระทำได้ครั้งเดียว กล่าวคือใน “ศาลพิจารณา” หรือชอบที่จะมีอย่างมากเพียงสองชั้นเท่านั้น คือ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ เพราะมิฉะนั้นแล้วผลเสียก็จะเกิดแก่ทั้งคู่ความและรัฐ ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมของประเทศทั้งหลายจึงมี “ศาลพิจารณา” (Trial Court) เพียงสองชั้นคือ “ศาลชั้นต้น”

และ“ศาลอุทธรณ์”²⁴ เพื่อประกันความถูกต้องในปัญหาข้อกฎหมายกรณีจึงเห็นกันโดยทั่วไปว่าข้อกฎหมาย นั้นชอบที่จะได้รับการทบทวนอีกครั้งหนึ่งโดยศาลสูง เหตุนี้ศาลสูงสุดเป็นศาลที่เกี่ยวกับ “การทบทวน ข้อกฎหมาย (Revision หรือ revision)” หรือเป็น “ศาลทบทวนกฎหมาย (Revisionsgericht หรือ Review Court)” เท่านั้น เมื่อศาลชั้นต้น ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วและ คู่ความยังคงติดใจ เพียงข้อกฎหมายในกรณีเช่นนี้กฎหมายของหลายประเทศได้เปิดโอกาสให้มีการ ทบทวน ข้อกฎหมายก้าวกระโดด (Sprungrevision หรือ Leapfrogging) กล่าวคือ สามารถให้นำเอา ข้อกฎหมายขึ้นสู่ศาลสูงสุดได้ทันที

สำหรับคำพิพากษาของศาลที่ได้มีการกำหนดโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ย่อมมี อิทธิพลมากในการบริหารงานและการบังคับโทษในเรือนจำ โดยศาลจะใช้มาตรการในการเล็งการ ลงโทษจำคุก และเปลี่ยนเป็นการกำหนดเงื่อนไขในคำพิพากษาให้เปลี่ยนจากโทษจำคุกเป็นการ ลงโทษชนิดอื่น ๆ เช่น การพิพากษาให้จำคุกผู้กระทำความผิดแต่ศาลให้รอการลงโทษไว้ หรือเป็น กรณีที่อาจเล็งโทษจำคุก โดยให้ใช้การลงโทษชนิดอื่นแทน โดยที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือ การลงโทษปรับ ซึ่งข้อเท็จจริงดังที่ปรากฏในการพิพากษาลงโทษของศาลในประเทศสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนีจะพบว่าคำพิพากษาของศาลส่วนใหญ่เป็นกรณีของการรอการลงโทษเสีย มากกว่าการลงโทษจำคุกจริงทุกปี และรอการลงโทษในอัตราส่วนที่มากขึ้นโดยตลอด ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 ถึง ค.ศ.2003

การลงโทษตามนโยบายการบริหารจัดการคดีอาญา จะมีหลักการของการบังคับโทษ หลักทั่วไปของกฎหมายอาญาที่มุ่งเน้นการใช้โทษปรับและโทษจำคุก (ใช้หรือไม่ใช้วิธีการรอการ ลงโทษหรือการคุมประพฤติ) กฎหมายอนุญาตในการกำหนดโทษเพิ่มในการห้ามกระทำบางอย่าง เช่น การห้ามขับรถ ห้ามเข้าเขตกำหนด การให้รายงานตัวต่อเจ้าพนักงานมีกำหนดระยะเวลา เป็นต้น ถ้าผู้ที่ถูกกล่าวหาถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมีกำหนดโทษไม่เกิน 2 ปี การดำเนินการตาม คำพิพากษาจะสามารถรอการลงโทษและหรือให้ผู้ต้องโทษจำคุกเข้าสู่ระบบในการคุมประพฤติได้ ระยะเวลาการคุมประพฤติและเงื่อนไขการคุมประพฤติต่าง ๆ นั้นจะกำหนดโดยศาล ซึ่งระบุไว้ใน คำพิพากษาของผู้ต้องโทษแต่ละคน บุคคลที่ ต้องโทษคำพิพากษาต้องพิสูจน์จนเป็นที่พอใจ ต่อศาลว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต มาตรการในการเล็งโทษจำคุกทำให้บุคคลคนนั้นมีชีวิต ที่ไม่ต้องรับโทษจำคุก มีงานทำ ยังมีชีวิตอยู่กับครอบครัว และมีสังคมอยู่ต่อไป แต่ถ้าหากผู้ต้องโทษ

²⁴ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : วิญญชน, 2555), น. 609-611.

จำคุกนั้นกระทำความผิดอาญาซ้ำอีกหรือกระทำความผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในระหว่างคุมประพฤติ ผู้นั้นจะถูกถอนการพักการลงโทษจำคุกและบุคคลนั้นจะถูกนำตัวไปจำคุกต่อไป²⁵

สำหรับโทษจำคุกที่มีกำหนดโทษสูงในความผิดร้ายแรงระยะเวลายาวนาน การจะพักการลงโทษจำคุกได้จะต้องมีการพิจารณามาก ถ้าศาลพิพากษาลงโทษจำคุกต่ำกว่า 6 เดือน ซึ่งโดยปกติศาลจะสั่งพักการลงโทษจำคุกไว้ได้ทันที (สั่งรอการลงโทษ) เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องเอาตัวผู้กระทำความผิดไว้เพื่อป้องกันเหตุอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 1 ปี ศาลจะใช้วิธีเดียวกัน เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความปลอดภัยของสังคม ศาลอาจสั่งควบคุมบุคคลนั้นไว้ก็ได้ การจำคุก 1-2 ปี การพักการลงโทษก็อาจทำได้ โดยต้องพิจารณาจากสภาพข้อหาและฐานความผิด ตลอดทั้งพฤติการณ์ ความหนักเบา รวมทั้งเหตุผลอื่น ๆ ด้วย ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 38 บัญญัติว่า

“มาตรา 38 ระยะเวลาของโทษจำคุก

(1) โทษจำคุกเป็นกำหนดระยะเวลา เมื่อกฎหมายได้กำหนดโทษจำคุกและไม่ใช้โทษจำคุกตลอดชีวิต

(2) ระยะเวลาขั้นสูงสำหรับโทษจำคุกที่มีระยะเวลามีกำหนดสิบห้าปี ระยะเวลาขั้นต่ำสุดของโทษจำคุก คือ จำคุกหนึ่งเดือน”

หากศาลใช้มาตรการในการคุมประพฤติแทนการลงโทษจำคุก เป็นมาตรการที่นำมาใช้กับผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะไม่ให้ผู้ที่รับการพักการลงโทษจำคุกไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งในการลงโทษจำคุกนั้น ถ้ากำหนดโทษตามคำพิพากษาแล้วจะไม่สามารถใช้วิธีการพักการลงโทษและคุมประพฤติได้หรือถูกเพิกถอนได้ หากผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำอีก ผู้นั้นต้องถูกนำเข้าไปสู่การรับโทษจำคุก

โดยทั่วไปในการลงโทษจำคุก หากผู้ต้องขังได้รับโทษจำคุกมาแล้วเป็นระยะเวลา 2 ใน 3 ส่วน ระยะเวลาในส่วนที่เหลืออาจได้รับการพักการลงโทษ และอาจใช้วิธีการคุมประพฤติแทนได้ หากมีข้อเท็จจริงว่า ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น รู้สึกสำนึกกับความผิด และอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถคืนสู่สังคมโดยสามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ ซึ่งหากคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดนั้นจะเป็นประโยชน์และไม่เป็นอันตรายต่อสังคมด้วย หรือในกรณีที่มีเหตุอันควรอภัยผู้ต้องโทษจำคุกที่จำคุกมาแล้วกว่าครึ่งหนึ่งของการลงโทษนั้น ก็สามารถพักการลงโทษได้เช่นกัน ส่วนโทษจำคุกตลอดชีวิตจะพักโทษได้ต้องจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี โดยจะต้องพิจารณาจากเหตุและพฤติการณ์อันสมควรที่เหมาะสมที่สมควรจะปล่อยผู้ต้องหา นอกจากนี้ยังมีมาตรการอื่น ๆ ที่อาจนำมาใช้เพื่อป้องกันสังคมและฟื้นฟูผู้กระทำ

²⁵ Jorg-martin Juhle. (2005). *Ibid.* p. 29 (อ้างถึงใน ธาณี วรภัทร์, น. 154. เพิ่งอ้าง.)

ความคิดที่สามารถนำมาใช้กับผู้ต้องโทษจำคุกได้เช่นกัน เช่น การจ้างผู้ต้องขังที่ป่วยเป็นโรคจิตไว้ในโรงพยาบาลโรคจิตหรือสถานที่พักฟื้น หรือสถานกักขังพิเศษ เป็นต้น

สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้เยาว์ซึ่งตามกฎหมายได้แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ เด็กที่มีอายุ 14-17 ปี (juvenile offender) และเยาวชนที่มีอายุ 18-20 ปี (young adult) โดยในกฎหมายอาญาได้มีการกำหนดมาตรการในการลงโทษผู้เยาว์ไว้ ประการแรก คือ การให้การศึกษา และการกระทำที่เป็นลักษณะในเชิงคุณธรรม ประการที่สอง คือ การจำคุกแต่มีเงื่อนไขในการพักโทษ และการคุมความประพฤติ โดยมุ่งไปในวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเป็นการปรับปรุงพฤติกรรมนิสัยของผู้เยาว์มากกว่าที่จะมุ่งไปในทางลงโทษ และการดำเนินคดีอาญาที่ผู้เยาว์ได้กระทำความผิดนั้นจะต้องใช้กระบวนการพิจารณาคดีอาญาสำหรับเยาวชน การให้การศึกษาแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้เยาว์ เช่น ในการสั่งให้ผู้เยาว์ต้องเข้ารับการอบรมบางหลักสูตรหรือให้เข้าร่วมกิจกรรมบริการสังคมในชุมชนที่อาศัยอยู่ ส่วนการกระทำเชิง คุณธรรมนั้น ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขความประพฤติ การขอมาผู้เสียหาย การปรับ หรือการ ทำงานชดใช้ เป็นต้น ซึ่งหากต้องมีการลงโทษจำคุกผู้เยาว์นั้น จะกระทำได้อีกต่อเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าการกระทำของผู้เยาว์เป็นความผิดร้ายแรงจริง ๆ ตามปกติศาลมักจะไม่วินิจฉัยลงโทษจำคุกผู้เยาว์แต่ให้ใช้มาตรการอย่างอื่นแทน เว้นแต่การกระทำของผู้เยาว์เป็นความผิดรุนแรง

การคุมประพฤติ²⁶ (Probation) ในการคุมประพฤตินั้นจะนำมาใช้เมื่อมีกระบวนการลงโทษหรือพักการลงโทษหลังจากที่ได้จำคุกไปแล้ว หรือในกรณีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการลงโทษ (Detention) สามารถควบคุมตัวผู้กระทำความผิดนอกเขตเรือนจำได้ อาจควบคุมที่สถานพยาบาล สถาบันต่าง ๆ หรืออาจเป็นที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเอง ภายใต้เงื่อนไขแห่งการคุมประพฤติ (Supervision of Conduct) และผู้กระทำความผิดจะถูกควบคุมความประพฤติโดยเจ้าพนักงานคุมประพฤติ (Probation Officers) การคุมประพฤติใช้ได้กับผู้ใหญ่รวมทั้งเด็กและเยาวชน ด้วย กระบวนการคุมประพฤติจะสิ้นสุดลงก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของการคุม ประพฤติอย่างถูกต้องครบถ้วนตามเวลาที่กำหนดหรืออาจจะสิ้นสุดเมื่อผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนเงื่อนไข แห่งการคุมประพฤติและต้องถูกนำมอลงโทษจำคุกอีกครั้ง

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะคำนึงผลเสียของการลงโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลาที่สั้นอย่างมาก ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 38 จึงได้บัญญัติว่าโทษจำคุกนั้นต้องจำคุกอย่างน้อยหนึ่งเดือน และในวรรคสองกำหนดโทษจำคุกไว้สูงสุดไว้เพียง 15 ปี

²⁶ Jorg-martin Juhle. (2005). *Ibid.* p. 41, 42 (อ้างถึงใน ธานี วรรักษ์, น. 161, เพิ่งอ้าง.)

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกฎหมายค้ำประกันถึงผลเสียของ “โทษจำคุกระยะสั้น” อย่างมาก ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันในปัจจุบันจึงบัญญัติว่าโทษจำคุกนั้นต้องจำคุกอย่างน้อยหนึ่งเดือน”

โทษจำคุกเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพที่สุดที่จะทำให้ผู้ต้องโทษกลับตนเป็นคนดี ฉะนั้นการวางโทษขั้นต่ำน้อยมากจึงไม่สอดคล้องกับหลักทัณฑวิทยา เพราะกรณีจะไม่สามารถใช้การปฏิบัติ (treatment) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 4

วิเคราะห์ ศึกษา เปรียบเทียบ การนำมาตรการอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุก ระยะสั้นในประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษามาตรการทางเลือกอื่นแทนการที่ใช้แทนการลงโทษแทนการจำคุกในต่างประเทศเปรียบเทียบกับการใช้มาตรการทางเลือกอื่นซึ่งใช้เป็นเงื่อนไขในการรอการลงโทษในประเทศไทยนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรใช้มาตรการทางเลือกในการลงโทษที่สอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบัน กล่าวคือ ในการลงโทษควรมุ่งหนักไปในเรื่องการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด อันยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาในการบังคับโทษ เพื่อเป็นการป้องกัน การแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ และการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดให้เจ็ดหลาบ และไม่กลับมากระทำความผิดอีก โดยที่รัฐสามารถนำมาตรการทางเลือกต่าง ๆ มาใช้กับผู้ต้องโทษได้ง่าย การใช้ดุลยพินิจของกระบวนการยุติธรรมต้องได้สัดส่วนและมีความเหมาะสมกับการกระทำความผิด โดยไม่จำเป็นต้องส่งผู้กระทำผิดเข้าสู่เรือนจำ อันยังคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้เสียไป

การใช้มาตรการอื่นที่นำมาใช้บังคับแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นเป็นวิธีการลงโทษอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้แทนโทษจำคุกซึ่งเป็นโทษที่ใช้มากที่สุด และควรนำไปใช้ในกระบวนการของศาลในขั้นตอนของการพิพากษาโดยใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นทั้งหมด เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดอันมิได้มีพื้นฐานหรือสันดานเป็นอาชญากร โดยอาชีพหรือมีจิตใจชั่วร้ายจะต้องเข้าสู่กระบวนการถูกกักขังในเรือนจำ โดยโทษจำคุกที่ใช้มาตรการดังกล่าวได้ต้องมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี ศาลจึงจะพิจารณานำมาตรการคุมประพฤติแบบเข้มข้น การทำงานบริการสังคม และการควบคุมตัวไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ได้ แต่หากผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่ชั่วร้ายสมควรได้รับโทษจำคุก ก็เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะไม่ใช้มาตรการดังกล่าวแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นได้ เพื่อเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่มิได้มีพฤติกรรมชั่วร้ายมิต้องมีตราหรือเสียศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไป

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้เปรียบเทียบและศึกษามาตรการอื่นที่ใช่แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นของต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อที่จะให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่มิได้มีเจตนาที่ชั่วร้ายหรือมีนิสัยเป็นอาชญากร เพื่อที่บุคคลเหล่านี้ จะไม่สูญเสียบุคลิกลักษณะและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไปด้วยการส่งผู้กระทำเหล่านี้เข้าสู่เรือนจำ อีกทั้งผู้กระทำผิดยังสามารถใช้ชีวิตใน

สังคมได้อย่างปกติ โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมความประพฤติและการจำกัดเสรีภาพในบางอย่างของตนเอง ซึ่งการใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นนั้น ถือเป็นกระบวนการที่กฎหมายให้โอกาสผู้กระทำความผิดมีโอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนดี อันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมมากกว่าที่จะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด ซึ่งการรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่น่ามาลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ประกอบกับมีเหตุผลสมควรที่แสดงว่า ผู้นั้นอาจกลับตัวเป็นพลเมืองดี โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ข้อเดียวหรือหลายข้อให้เหมาะสมกับความผิดเป็นกรณีไป ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก ทั้งนี้ ศาลต้องคำนึงถึงลักษณะของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย คือ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา เป็นสำคัญ โดยมีการเปรียบเทียบมาตรการทางเลือกของต่างประเทศและของประเทศไทย ดังนี้

4.1 การคุมประพฤติแบบเข้มข้น

การคุมประพฤติแบบเข้มข้นที่กล่าวถึงนี้เป็นวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างหนึ่ง เนื่องจากผู้กระทำความผิดจะถูกควบคุมสอดส่องมากกว่าการคุมประพฤติแบบปกติซึ่งไม่ใช่การลงโทษ แต่เป็นเพียงเงื่อนไขของการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษเท่านั้น การคุมประพฤติแบบเข้มข้นประกอบด้วย การรายงานตัวต่อตัวพนักงานคุมประพฤติบ่อยครั้งขึ้นเป็นรายสัปดาห์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุม และแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของผู้กระทำความผิด

สำหรับประเทศไทย การคุมประพฤติที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะเป็นการใช้เพื่อเป็นเงื่อนไขในการรอกการลงโทษมิใช่ใช้เป็นมาตรการในเรื่องของแทนการลงโทษจำคุกแต่อย่างใด โดยผู้กระทำความผิดที่เข้าเงื่อนไขในการใช้มาตรการนี้คือเป็นผู้ที่กระทำความผิดในครั้งแรก เป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง และเป็นโทษที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคหนึ่ง เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้กลับตนเป็นพลเมืองดี ซึ่งมาตรการนี้ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดได้เพียงแค่ว่าเฉพาะผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนเท่านั้น โดยทั่วไปศาลจะกำหนดเงื่อนไขโดยให้ผู้กระทำความผิดรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ 4 ครั้งภายในกำหนด 1 ปี และรอกการลงโทษไว้ ซึ่งในระหว่างการคุมประพฤตินี้จะมีการให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะ ควบคุม สอดส่อง ดูแล ให้ความช่วยเหลือและแนะนำผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้หวนไปกระทำผิดอีก

สำหรับต่างประเทศ การคุมประพฤติแบบเข้มข้นเป็นรูปแบบหนึ่งของคำพิพากษาที่ให้ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนได้ ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้แทนการลงโทษผู้กระทำ

ความผิดด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควร โดยผู้กระทำความผิดยังสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติในชุมชนร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องเข้าเรือนจำ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากเรือนจำ ลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ และปรับเปลี่ยนทัศนคติในการดำเนินชีวิตของผู้กระทำความผิด โดยขณะเดียวกันก็สามารถคุ้มครองสังคมให้ได้รับความปลอดภัยด้วย โดยกำหนดให้พนักงานคุมประพฤติคอยควบคุมสอดส่องความประพฤติของผู้กระทำความผิด (intervention) ในช่วงระยะ 3 เดือนแรก เป็นเวลารวม 25 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ และระยะหลังจาก 3 เดือนแล้วค่อยลดลงเหลือจำนวน 12 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งการใช้มาตรการนี้สามารถควบคุมผู้กระทำความผิดได้เข้มงวดมากยิ่งขึ้น โดยจะเป็นการช่วยกันสอดส่องพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับพนักงานคุมประพฤติ ถ้าหากพบผู้กระทำความผิดมีการกระทำความผิดอีก หรือมีการออกนอกบริเวณที่กำหนด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะแจ้งไปยังพนักงานคุมประพฤติเพื่อรายงานศาลต่อไป ซึ่งการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดมุ่งเน้นไปที่การกักบริเวณผู้กระทำความผิด ดังนั้น การคุมประพฤติแบบเข้มข้น ในต่างประเทศจึงเป็นการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยให้โอกาสผู้กระทำความผิดปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ทั้งยังเป็นการข่มขู่ยับยั้งและควบคุมอาชญากรรมอยู่ในตัวอีกด้วย

ดังนั้น ในส่วนของการคุมประพฤติแบบเข้มข้นนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ในประเทศไทย ควรใช้การคุมประพฤติแบบเข้มข้นเฉกเช่นเดียวกับต่างประเทศแทนการลงโทษ โดยศาลควรมีคำสั่งในคำพิพากษาโดยกำหนดเงื่อนไขในเรื่องระยะเวลาให้มากขึ้น อาจให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติโดยกำหนดระยะเวลาเป็นรายสัปดาห์ไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง ต่อหนึ่งสัปดาห์ ในช่วงระยะ 12 เดือนแรก และกำหนดระยะเวลาให้ลดลงมาโดยกำหนดไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง ต่อหนึ่งสัปดาห์ ภายใน 12 เดือนถัดไป และกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่าสัปดาห์และ 1 ครั้ง ไปจนครบกำหนดระยะเวลาการควบคุม อันเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดตามสัดส่วนแห่งการกระทำความผิดแล้ว และการผ่อนปรนความเข้มงวดในการรายงานตัวจะทำให้ผู้กระทำความผิดมีกำลังใจที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขได้สำเร็จมากขึ้น และยังช่วยลดปริมาณงานของพนักงานคุมประพฤติที่ดูแลรับผิดชอบผู้กระทำความผิดด้วย นอกจากนี้ การที่พนักงานคุมประพฤตินี้มีโอกาสแนะนำตักเตือนและสอดส่องความประพฤติของผู้กระทำความผิดเกือบทุกวัน ย่อมเป็นการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดอยู่ในตัว ถ้าหากผู้กระทำความผิดมารายงานตัวตามกำหนดทุกครั้งและปฏิบัติตามเงื่อนไขในคำพิพากษาโดยเคร่งครัดตลอดมาเป็นเวลา 1 ปีแล้ว ก็แสดงว่าผู้กระทำความผิดมีความเกรงกลัวและมีความตั้งใจที่ดีในการแก้ไขปรับปรุงตนเองไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก การรายงานตัวหลังจากนั้นจึงอาจไม่จำเป็นต้องมีความถี่ถึงสัปดาห์ละ 5 ครั้ง เหมือนในปีแรก แต่ผู้กระทำความผิดก็ยังคงมารายงานตัวไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง เป็นเวลา 12 เดือน และจากนั้นจึงมา

รายงานตัวไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ไปจนถึงสิ้นสุดการคุมประพฤติ ซึ่งนับว่าเพียงพอต่อผู้กระทำความผิดที่ได้รับการแก้ไขพฤติกรรมนั้นแล้ว

ส่วนการรายงานตัวนั้น ผู้กระทำความผิดอาจไปพบพนักงานคุมประพฤติที่สำนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานคุมประพฤติจะไปพบผู้กระทำความผิดที่บ้านก็ได้ตามที่ผู้กระทำความผิดและพนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรแต่อย่างน้อยในระยะเวลา 6 เดือน ควรจะต้องมี 2 ครั้ง ที่พนักงานคุมประพฤติไปพบผู้กระทำความผิดที่บ้านของผู้กระทำความผิด เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติได้มีโอกาสตรวจสอบการใช้ชีวิตประจำวันและการคบหาสมาคมของผู้กระทำความผิด รวมทั้งให้ข้อแนะนำหรือคำปรึกษาเกี่ยวกับความประพฤติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการคุมประพฤติแบบเข้มข้นยังรวมถึงการกำหนดระยะเวลาในการเข้าออกจากเคหสถาน กล่าวคือ ศาลมีอำนาจกำหนดช่วงระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิดจะต้องอยู่ภายในเคหสถานเพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยให้แก่สังคมหรือเป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดออกไปนอกเคหสถานในช่วงเวลาที่อาจเสี่ยงต่อการกระทำความผิดได้อีกด้วย

4.2 การทำงานบริการสังคม

การทำงานบริการสังคมเป็นมาตรการที่มีผลเป็นการชดใช้หรือเยียวยาความเสียหายให้แก่สังคมโดยตรง และเมื่อสังคมได้รับประโยชน์จากการชดใช้ด้วยแรงงานหรือการบริการของผู้กระทำความผิดก็เท่ากับ ผู้เสียหายได้รับประโยชน์เช่นว่านั้นด้วย จึงเท่ากับเป็นการชดเชยสังคมและผู้เสียหายวิธีหนึ่ง การทำงานบริการสังคมยังทำให้ผู้กระทำความผิดสูญเสียเวลาและกำลังแรงงานอันเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดจิตสำนึกสาธารณะตระหนักถึงความเสียหายจากการกระทำความผิดของตน ลดช่องว่าง ระหว่างสังคมกับผู้กระทำความผิด และยังเป็นการปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิดไปด้วยในตัว โดยที่รัฐบาลไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือสิ้นเปลืองงบประมาณในการเลี้ยงดูหรือฝึกฝนผู้กระทำความผิดแต่ได้รับประโยชน์จากการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น และยังเป็นมาตรการที่นำมาใช้ได้ทั้งผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล และผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนและผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจึงเป็นมาตรการลงโทษที่ไม่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการบังคับโทษ

สำหรับประเทศไทย การทำงานบริการสังคมถือเป็นมาตรการอีกอย่างหนึ่งซึ่งใช้เป็นที่เงื่อนไขในการรอการลงโทษ โดยลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ซึ่งผู้จะใช้เงื่อนไขวิธีการดังกล่าวได้จะต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน และการใช้เงื่อนไขดังกล่าวมีกฎหมายรับรองโดยถือเป็นมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งในการทำงานบริการสังคม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคสอง นั้น จะเป็นการจัดให้ทำกิจกรรมบริการสังคมหรือ

สาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานคุมประพฤติและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร ซึ่งในประเทศไทยส่วนใหญ่การกำหนดระยะเวลาของการทำงานบริการสังคมจะเป็นจำนวน 48 ชั่วโมง ภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่ปรับเปลี่ยนไม่กลับมาก่อทำความผิดอีก

สำหรับต่างประเทศ การทำงานบริการสังคมถือเป็นมาตรการที่ใช้แทนการลงโทษประการหนึ่ง โดยการใช้มาตรการดังกล่าวอาจเป็นการทำงานบริการสังคมในรูปแบบต่าง ๆ หรืออาจเป็นการทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ถือว่ามาตรการนี้เป็นการชดเชยความเสียหายให้แก่ชุมชน โดยผู้กระทำความผิดจะต้องสมัครใจในการจำกัดเสรีภาพของการใช้เวลาว่างของผู้กระทำผิดเอง ซึ่งการทำงานบริการสังคมเป็นมาตรการลงโทษระดับกลางที่มีลักษณะเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดอยู่ในตัวเอง แต่ก็อาจนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งหรือประกอบกับการลงโทษอย่างอื่นได้ ถือเป็นเหมือนเป็นคำสั่งแก้ไขฟื้นฟูและเป็นการลงโทษผู้กระทำส่วนหนึ่งที่กระทำความผิดในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดแบบเข้มข้น ศาลอาจพิพากษาให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมได้ โดยศาลจะกำหนดจำนวนชั่วโมงการทำงานบริการสังคมได้ตั้งแต่ 40 ถึง 300 ชั่วโมง และผู้กระทำความผิดจะต้องทำงานอย่างน้อย 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้ประกอบอาชีพ ศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทำงานได้ 3 ถึง 4 วันต่อสัปดาห์ แต่ถ้าหากผู้กระทำความผิดประกอบอาชีพมีรายได้ประจำ และศาลจะกำหนดให้ทำงานบริการสังคมในเวลาอื่นนอกเหนือจากเวลาทำงานปกติ เช่น ในตอนเย็นหลังเลิกงานหรือในวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งในต่างประเทศจะกำหนดจำนวนชั่วโมงไว้ค่อนข้างสูง เนื่องจากมาตรการดังกล่าวเป็นวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดและมีผลเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดได้เช่นเดียวกับการลงโทษ ซึ่งศาลจะเป็นผู้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคม

ดังนั้น ในส่วนของการทำงานบริการสังคม นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ประเทศไทยควรใช้มาตรการดังกล่าวแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยอาจพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมเพียงอย่างเดียวแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นก็ได้ โดยเป็นการนำมาตรการทำงานบริการสังคมมาใช้ในลักษณะเดียวเช่นต่างประเทศ โดยไม่ต้องรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ของในประเทศไทย โดยกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานในกรณีที่ศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคม แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นควรกำหนดสูงกว่าจำนวนชั่วโมงในการทำงานบริการสังคมที่ใช้ในปัจจุบัน กล่าวคือ อาจกำหนดจำนวนชั่วโมงอย่างต่ำไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง และไม่เกิน 300 ชั่วโมง ซึ่งจำนวนระยะเวลาดังกล่าวต้องได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดและเท่ากับระยะเวลาของการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดนั้นด้วย เพราะจำนวนชั่วโมงที่กำหนดหากน้อยเกินไปจะเทียบเท่ากับการคุมประพฤติแบบ

ปกติ ทั้งนี้ เพื่อให้การลงโทษนั้นได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดและทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกเจ็บทรมานและไม่หวนกลับมากระทำความผิดอีก

4.3 การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

การควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ก็เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาลงโทษ ผู้กระทำความผิดแทนการจำคุกระยะสั้น เนื่องจากเป็นมาตรการที่สามารถสร้างปลอดภัยให้แก่สังคมได้ไม่ต่างจากโทษจำคุก เพราะผู้กระทำความผิดเหล่านี้ไม่ใช่ผู้ร้ายโดยสันดาน หรือเป็นผู้กระทำความผิดด้วยความประมาทหรือบันดาลโทสะ การควบคุมผู้กระทำความผิดภายนอกเรือนจำจึงเป็นมาตรการทางเลือกที่เพียงพอต่อการลงโทษผู้กระทำความผิดเหล่านี้แทนโทษจำคุกระยะสั้น

สำหรับประเทศไทย การควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยมี ลักษณะคล้ายคลึงกับการลงโทษกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 วรรคสอง ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดไม่เกิน 3 เดือน และเปลี่ยนเป็นโทษกักขัง หากศาลเห็นสมควรให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่ที่กำหนดหรือที่ที่ผู้อื่นยินยอมรับตัวผู้นั้นไว้ โดยให้ผู้กระทำความผิดมีสิทธิในการประกอบสัมมาอาชีพหรือวิชาชีพของตนได้ การควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่ที่กำหนด โดยในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นั้น หากพิจารณาเหตุผลในการให้ประกันตัวหรือให้ประกันตัวผู้ต้องหา เราจะพบว่าการคิด EM มีแนวโน้มสัมพันธ์ไปกับอัตราโทษที่สูงด้วย อัตราโทษจะถูกหยิบมาเป็นหลักนำในการพิจารณามากกว่าพฤติการณ์การทำความผิดหรือการหลบหนี อาจจะไม่ได้อะไรช่วยในเรื่องการเข้าถึงสิทธิประกันตัว ซึ่งสำหรับหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจที่ศาลจะใช้พิจารณาตั้งค่าธรรมเนียมปล่อยชั่วคราว พบว่ามี 7 ประการ คือ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) จำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (7) ในกรณี ที่จำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีค่าคัดค้านของพนักงานสอบสวน

พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณีศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

การนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ควบคุมผู้กระทำความผิดในประเทศไทยนั้น จะใช้โดยเป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ในควบคุมและสอดส่องตัวผู้กระทำความผิดให้อยู่ในสถานที่และเวลาที่กำหนด ใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดในกรณีดังนี้

1) การควบคุมผู้ต้องโทษ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 วรรคหนึ่ง (3) กำหนดให้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ต้องจัดการตามหมายจำคุกได้ร้องขอต่อศาล หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจในการสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของโทษตามคำพิพากษา หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไป หรือจำคุกตลอดชีวิตได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานซึ่งได้แก่ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุก สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการจำกัดการเดินทางและอาณาเขตแก่ผู้ต้องจำคุกได้ โดยให้คำนึงถึงเหตุจำเป็นซึ่งรวมถึงเหตุที่ผู้ซึ่งต้องจำคุกจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุก ผู้ซึ่งต้องจำคุกจำเป็นต้องเลี้ยงดูบิดา มารดา สามี ภริยา หรือบุตร ซึ่งพึ่งตนเองไม่ได้ ผู้ซึ่งต้องจำคุกเจ็บป่วยและต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และผู้ซึ่งต้องจำคุกมีเหตุควรได้รับการดูแลสุขภาพบังคับให้จำคุกด้วยเหตุอื่น ๆ และเจ้าพนักงานผู้ร้องขออาจเสนอเงื่อนไขห้ามมิให้ออกนอกเขตสถานหรือสถานที่อื่นใดในช่วงเวลาที่กำหนดรวมกับการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ในระยะแรกได้มีการควบคุมผู้ต้องโทษด้วยการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์โดยเน้นไปที่กลุ่มผู้ต้องโทษ 4 กลุ่ม¹ คือ

- (1) ผู้ต้องขังชรา หรือป่วยเป็นโรคเอดส์ระยะสุดท้าย ไตวายเรื้อรัง มะเร็งระยะสุดท้าย หากจำคุกต่อไปต้องเสียชีวิตและต้องออกไปรับการรักษา เช่น ฟอกไตหรือฉายรังสีทุกสัปดาห์
- (2) ผู้ต้องขังที่ต้องออกไปดูแลลูกและภรรยา หรือพ่อแม่ที่แก่ชรา ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
- (3) ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยเรื้อรังและต้องเข้ารับการรักษาต่อเนื่อง
- (4) กลุ่มนักโทษที่มีเหตุสุขภาพการลงโทษ เช่น คลอดบุตร วิกฤตจิต

การควบคุมผู้กระทำความผิดด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring: EM) เป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดให้อยู่ในบริเวณจำกัดหรือไม่เข้าไปในบริเวณใด ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ สร้างความมั่นใจและความปลอดภัยให้กับสมาชิกในชุมชน อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้

¹ กระทรวงยุติธรรม, 2556, น. 24.

ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแทนการส่งตัวเข้ารับโทษในเรือนจำ สามารถเพิ่มความมั่นใจให้แก่สังคมได้ว่า ผู้ต้องโทษและผู้ถูกคุมประพฤติจะสามารถกลับตัวเป็นคนดี ไม่ก่ออันตรายต่อสังคม แต่หากไม่สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก หรือหากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีในกรณีของการปล่อยชั่วคราว ก็สามารถที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษได้โดยวิธีการอื่นที่เหมาะสมต่อไป

สำหรับต่างประเทศ การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นการใช้มาตรการที่แทนการลงโทษเช่นกัน ซึ่งมาตรการนี้สามารถนำไปใช้ได้หลายขั้นตอน ทั้งเป็นเงื่อนไขในการประกันตัว เป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษา อีกทั้งยังใช้เป็นเงื่อนไขในการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดที่อยู่ในเรือนจำออกก่อนครบกำหนด ซึ่งมาตรการนี้เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคม การกักบริเวณผู้กระทำความผิดจึงถูกนำมาเป็นเงื่อนไขหรือข้อกำหนดประการหนึ่งของคำสั่งลงโทษในชุมชนดังกล่าว โดยเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้กักบริเวณผู้กระทำความผิดผู้กระทำความผิดจะต้องอยู่ในสถานที่ที่กำหนดในช่วงเวลาที่ระบุไว้ในคำพิพากษา ซึ่งโดยมากแล้วศาลจะมีคำสั่งให้กักบริเวณผู้กระทำความผิดไว้ในบ้านของผู้กระทำความผิดเอง

ดังนั้น ในส่วนของการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าในประเทศไทยจะนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมผู้ต้องโทษ การคุมประพฤติ และการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นว่ายังขาดความพร้อมในเรื่องนี้และเป็น การนำมาใช้เฉพาะพื้นที่หรือทั่วประเทศ และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีฐานะดีส่วนใหญ่จะถูกควบคุมตัวที่บ้าน แต่ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนต้องถูกควบคุมตัวในเรือนจำ และการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวจะมีค่าใช้จ่ายสูง และอาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ หากการใช้เครื่องมือดังกล่าวเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม เฉกเช่นในต่างประเทศ โดยไม่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ไม่ว่าจะผู้กระทำความผิดจะมีฐานะร่ำรวยหรือยากจน ก็มีสิทธิที่จะใช้เครื่องมือดังกล่าวได้อย่างเท่าเทียมกัน หรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้เนื่องจากมีฐานะยากจน หรือผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับเองก็สามารถที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ประกอบการทำงาน และใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวได้ต่อไป ผู้กระทำความผิดก็จะกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีเสถียรภาพ และไม่เสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไป

ตารางเปรียบเทียบการใช้มาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกในประเทศไทยและต่างประเทศ

ประเทศไทย	อังกฤษ	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
<p>1. การนำมาตรการทางเลือกมาใช้แทนจะไม่ใช่เป็นการลงโทษ แต่เป็นเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ โดยที่ผู้กระทำความผิดต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ</p> <p>2. การใช้มาตรการทางเลือกศาลจะเป็นผู้กำหนดมาตรการทางเลือกให้ผู้กระทำความผิดเอง</p> <p>3. การใช้มาตรการทางเลือกผู้กระทำความผิดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง</p> <p>4. การกำหนดระยะเวลาไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน โดยส่วนใหญ่หากเป็นการคุมประพฤติศาลจะกำหนดตั้งแต่จำนวน 5 ถึง 48 ชั่วโมง</p> <p>5. การใช้มาตรการทางเลือกผู้กระทำความผิดที่ศาลตัดสินให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี เท่านั้น</p>	<p>1. การนำมาตรการทางเลือกมาใช้แทนจะใช้เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนแทนการลงโทษจำคุกทั้งหมด หรือแทนโทษจำคุกที่เหลือ ในกรณีที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำก่อนกำหนด โดยที่ผู้กระทำความผิดต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน</p> <p>2. การใช้มาตรการทางเลือกศาลจะเป็นผู้กำหนดมาตรการทางเลือกให้ผู้กระทำความผิดเอง</p> <p>3. การใช้มาตรการทางเลือกผู้กระทำความผิดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง</p> <p>4. มีการกำหนดระยะเวลาในการคุมประพฤติที่แน่นอน โดยมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 12 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี โดยผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้นจึงจะมีสิทธิได้รับการพิจารณาให้คุมประพฤติแบบเข้มข้น สำหรับจำนวนชั่วโมงทำงานตั้งแต่ 40 ถึง 300 ชั่วโมง โดยต้องทำงานอย่างน้อย 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยผู้กระทำความผิดต้องมีความสมัครใจที่</p>	<p>1. การนำมาตรการทางเลือกมาใช้แทนจะใช้สำหรับผู้กระทำความผิดที่ศาลลงโทษจำคุกต่ำกว่า 6 เดือน หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี</p> <p>2. การนำมาตรการทางเลือกมาใช้ในกรณีที่เป็นการลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และอาจได้รับการปล่อยตัวโดยมีหรือในกรณีที่ได้รับโทษไปแล้ว 2 ใน 3 หรืออาจได้รับการปล่อยตัวภายใต้เงื่อนไขพิเศษในกรณีที่ได้รับโทษไปแล้ว 1 ใน 2</p> <p>3. การนำมาตรการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อความปลอดภัยโดยการใช้มาตรการกักขัง ซึ่งได้แก่การนำตัวไปไว้ในโรงพยาบาล โดยมาตรการนี้ใช้บังคับต่อผู้กระทำความผิดที่มีปัญหาทางจิตรุนแรง และมีได้กักขังได้แก่ การเพิ่มตอนใบอนุญาตขับรถซึ่งเป็นการขบวนการที่ใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดทางจราจร</p> <p>4. การให้ทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ โดยการทำงานบริการสังคมเป็นเวลา 5 ชั่วโมง เพื่อทดแทนการที่</p>

<p>6. การใช้มาตรการทางเลือกในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จะใช้สำหรับลงโทษผู้กระทำความผิดแทนโทษจำคุกทั้งหมด และเป็นกรณีที่ศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน โดยเน้นการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในสถานกักขังของรัฐ โดยศาลจะเป็นผู้กำหนดในการใช้มาตรการดังกล่าว ซึ่งผู้กระทำความผิดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย</p>	<p>จะใช้มาตรการทางเลือกนี้ในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จะใช้สำหรับลงโทษผู้กระทำความผิดที่ถูกปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างพิจารณาและเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนแทนการลงโทษจำคุกทั้งหมดหรือแทนโทษจำคุกที่เหลือ ในกรณีที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำก่อนกำหนด ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก และต้องควบคุมตัวไว้ในที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดหรือสถานที่ควบคุม โดยควบคุมไม่น้อยกว่าวันละ 2 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 6 เดือน โดยศาลเป็นผู้กำหนด</p>	<p>จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ 1 วัน</p> <p>5. มีการใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษอาญาสำหรับเยาวชน</p>
---	--	---

เมื่อผลการวิเคราะห์จากตารางจะเห็นได้ว่า สำหรับในประเทศไทย มุ่งเน้นการลงโทษจำคุกเป็นสำคัญ ซึ่งศาลพิพากษาลงโทษเป็นอย่างอื่นนอกจากการลงโทษจำคุกน้อยมาก ซึ่งไม่ได้คำนึงว่าระยะเวลาการลงโทษจำคุกจะสั้นหรือยาวเพียงใด เพราะความผิดส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญา หรือในพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา จำนวนกว่า 1,000 ฉบับ ส่วนใหญ่มีโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ไม่ได้มีมาตรการที่จะให้ศาลใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก ด้วยเหตุนี้เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำความผิดจริง ศาลจะพิพากษาจำคุกเป็นหลัก เว้นแต่จะเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก หรือเมื่อพ้นโทษมาแล้วเกินห้าปี และได้กระทำความผิดเกี่ยวกับประมาท หรือลหุโทษ ก็อาจรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษจำคุกได้ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ดังนั้น สาเหตุส่วนหนึ่งที่ผู้กระทำความผิดต้องถูกส่งในเรือนจำคือ มีจำนวนความผิดทางอาญาเพิ่มมากขึ้น จนเกิด

สภาวะอาญาเพื่อ (over-criminilization) ประกอบกับศาลไม่มีอำนาจในการเปลี่ยนโทษจำคุกมาเป็นโทษอย่างอื่นเช่น คุมประพฤติ หรือการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือการทำบริการสังคม เว้นแต่จะเข้าเหตุของการลงโทษ ด้วยเหตุนี้ จำนวนผู้ที่ถูกจำคุกจึงมาก เกิดผลกระทบหรือความเสียหายแก่สังคมอย่างร้ายแรง การใช้มาตรการทางเลือกอื่น เช่น การคุมประพฤติ การทำงานบริการสังคม เป็นเพียงแค่เงื่อนไขของการลงโทษสำหรับกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้หรือการลงโทษหรือการกำหนดโทษ โดยที่ผู้กระทำความผิดไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ โดยศาลจะกำหนดจำนวนชั่วโมงการคุมประพฤติชั่วโมงตั้งแต่ 5 ถึง 48 ชั่วโมง รวมถึงการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการจำกัดสถานที่ คือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อป้องกันไม่ให้ออกจากพื้นที่ที่จำกัด แทนการลงโทษจำคุก ซึ่งได้มีการนำมาตราการทางเลือกในการคุมประพฤติมาใช้กับผู้กระทำความผิด และต่อมาได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2495 มาตรา 56-58 โดยให้อำนาจศาลใช้วิธีการคุมประพฤติกับจำเลยที่ศาลรอการลงโทษไว้ แต่บทบัญญัติดังกล่าวมีผลทางปฏิบัติเนื่องจากไม่มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงรับ พ.ศ.2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ และเป็นการกระทำความผิดที่ศาลกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี โดยให้ออกสกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม โดยยังไม่ต้องรับโทษจำคุก ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติเพื่อใช้เป็นมาตรการหลักเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้นของผู้กระทำความผิด

สำหรับในประเทศอังกฤษ แม้กฎหมายอาญาจะได้บัญญัติเกี่ยวกับการภาคทัณฑ์และการประกันทัณฑ์มาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่ระบบกฎหมายอังกฤษโบราณมุ่งไปในทางปราบปรามอาชญากรรมโดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษอย่างรุนแรงแม้จะเป็นความผิดเล็กน้อยจึงเป็นผลใช้การคุมประพฤติของประเทศอังกฤษเป็นไปอย่างล่าช้า และเพิ่งจะมีการเริ่มอย่างจริงจังในปี ค.ศ.1820 และเริ่มก้าวหน้ารุ่งเรืองจนกระทั่งอังกฤษได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุมประพฤติเป็นครั้งแรก ซึ่งมีสาระสำคัญว่าผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และไม่เคยทำความผิดมาก่อน เมื่อศาลได้พิเคราะห์ถึงวัย อุปนิสัย ประวัติด ตลอดจนลักษณะร้ายแรงของความผิดหรือพฤติกรรมอื่น ๆ แล้ว ถ้าเห็นสมควรให้ปล่อยตัวไปแทนการจำคุก แต่ให้ผู้นั้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยมีหลักประกันไว้ด้วย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดประพฤติตนเป็นคนดี

สำหรับในประเทศเยอรมันนี ในรัฐบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา (EGStGB) มาตรา 293 ได้บัญญัติทางเลือกของการกักขังแทนค่าปรับไว้ว่าการบังคับคดีในส่วนของกรกักขังแทนค่าปรับ สามารถแทนที่ได้ด้วยการทำงานบริการสังคม (การทำงานนอกที่คุมขัง) ได้ โดย

ผู้กระทำความผิดสามารถที่จะทำงานบริการสังคมเป็นเวลา 5 ชั่วโมง เพื่อทดแทนการที่จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับหนึ่งวัน และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ทำงานบริการสังคมแล้ว การกักขังแทนค่าปรับก็เป็นอันระงับไป จะใช้มีการบังคับโทษปรับแบบระบบปรับตามวันและรายได้ ซึ่งระบบปรับตามวันและรายได้เป็นระบบการลงโทษปรับที่ไม่กำหนดแน่นอนตายตัว โดยอัตราค่าปรับจะกำหนดจากปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ ปริมาณเงินซึ่งจะแปร ตามสภาพเศรษฐกิจของผู้ต้องโทษปรับ โดยคิดคำนวณจากรายได้ต่อวันของผู้ต้องโทษแต่ละรายและ ปริมาณวันปรับซึ่งกำหนดตามความหนักเบาของความคิดที่ได้กระทำ จากการศึกษาพบว่า การบังคับ โทษปรับแบบระบบปรับตามวันและรายได้ นั้นมีความมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการจำคุกระยะสั้นอัน เนื่องมาจากการผิดนัดชำระค่าปรับซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก โดยในเยอรมนีมีการลดการลงโทษจำคุกลงเป็นอย่างมาก และหันมาใช้การลงโทษปรับแบบระบบปรับตามวันและรายได้แทนซึ่งสัมฤทธิ์ผลจากการบังคับใช้โทษปรับแบบระบบปรับตามวันและรายได้ นั้นพบว่าผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษปรับจะหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำน้อยกว่าผู้กระทำความผิดที่ได้รับการโทษจำคุกซึ่งสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการป้องปรามอาชญากรรมได้เป็นอย่างดี

มาตรการทางเลือกในการใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นนั้น ไม่ว่าจะเป็นเป็นการคุมประพฤติแบบเข้มข้น การให้ทำงานบริการสังคม หรือการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ภายในสถานที่ที่กำหนดโดยการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นั้น ล้วนแต่เป็นมาตรการที่อาศัยกลไกในการควบคุมของผู้กระทำความผิดในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มระดับความเข้มงวดโดยมีการเพิ่มความถี่ในการพบพนักงานคุมประพฤติบ่อยครั้งขึ้น หรือการให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคม โดยกำหนดจำนวนชั่วโมงในการทำงานบริการสังคมที่สูงขึ้น เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้สัดส่วนและเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ หรือการควบคุมตัวโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมาตรการเหล่านี้อาจนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยกำหนดอัตราอย่างต่ำเป็นการลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรืออย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ในลักษณะของมาตรการเดี่ยวหรือใช้ร่วมกับมาตรการอื่นอีกก็ได้ นอกจากนี้จะเป็นการจำกัดเสรีภาพและทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความทรมาณในการควบคุมแล้ว ยังสามารถรักษาความปลอดภัยของสังคมได้โดยไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดมีจิตใจและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปอันเป็นผลกระทบจากการถูกลงโทษจำคุก จึงสมควรนำมาตรการเหล่านี้มาใช้เป็นทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นซึ่งจะทำให้เกิดผลในยุติคดีของสังคมไทยอันยั่งยืนและยุติธรรม

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในประเทศไทยนั้น การนำมาตรการทางเลือกมาใช้จะเป็นการใช้เพื่อเป็นเงื่อนไขในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ โดยผู้กระทำความผิดต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ประเทศไทยจะมุ่งเน้นการลงโทษจำคุกเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามบทกำหนดโทษของกฎหมายอาญาที่บัญญัติโทษไว้เท่านั้น ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษจำคุกในระยะเวลาอันสั้น อาจมีพฤติกรรมหรือบุคลิกลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ศาลไม่สามารถใช้มาตรการทางเลือกอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ ในทางอาญากับผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งเมื่อลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดก็มิได้เป็นไปได้ในแนวทางของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้เจ็ดหลาย หลายจำ หรือเป็นการแก้ไขฟื้นฟูตัวผู้กระทำความผิดเท่าที่ควร

การลงโทษจำคุกนั้น เป็นโทษที่ใช้บังคับมากที่สุดในประเทศไทย และถือว่าเป็นบทลงโทษที่สำคัญและส่งผลกระทบสำหรับผู้ที่ถูกลงโทษจำคุกในฐานความผิดต่าง ๆ กล่าวคือ เมื่อผู้ที่ได้รับบทลงโทษดังกล่าวต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ เมื่อบุคคลเหล่านั้นกลับออกมา มักจะถูกตีตราหรือตีตราด้วยคำว่า คนคุก และในสังคมมักจะไม่ค่อยยอมรับหรือให้โอกาสแก่บุคคลเหล่านี้เท่าที่ควร หากการลงโทษจำคุกกระยะสั้นอาจไม่เหมาะสมกับความผิดบางประเภท ซึ่งจากแนวความคิดของนานาประเทศจะหันมาให้ความสนใจกับการใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดมากขึ้น เช่น การคุมประพฤติ การทำงานบริการสังคม การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ศาลในการลงโทษผู้กระทำความผิด เนื่องจากผู้กระทำความผิดบางรายสามารถปล่อยให้อยู่ในสังคมได้โดยไม่เป็นอันตรายต่อสังคม และทำให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากกว่า การตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมโดยการลงโทษจำคุก ทั้งยังเป็นการลดจำนวนนักโทษในเรือนจำได้ดีในระดับหนึ่งด้วย

ในประเทศไทยนั้น หากจะกล่าวถึงการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้แก่ การเปลี่ยนอัตราโทษจำคุกที่ศาลพิพากษาลงโทษไม่เกิน 3 เดือน เป็นโทษกักขังแทนการจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 การลดโทษหรือการยก

โทษจำคุกที่มีกำหนดไม่เกิน 3 เดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 55 และการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ส่วนใหญ่ศาลจะใช้มาตรการในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษมาใช้ โดยจะเป็นในกรณีของผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ แต่หากการลงโทษจำคุกจะใช้บังคับผู้กระทำความผิดที่กระทำไปเพียงเพราะไม่ได้มีเจตนาที่จะกระทำความผิดอีกหรือทำให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้น หรือมิได้มีพฤติการณ์ร้ายแรง แต่การกระทำดังกล่าวกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดต้องลงโทษจำคุกและผู้กระทำความผิดได้เคยมีการกระทำความผิดมาแล้ว การกระทำเหล่านี้จะไม่เข้าข่ายของการรอกการลงโทษหรือการรอกการกำหนดโทษ ศาลจึงจะลงโทษจำคุกตามที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำไว้ตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อพิเคราะห์ดูในเรื่องของการลงโทษที่มีบทกำหนดถึงจำคุกหากไม่เข้าเงื่อนไขในการการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ นั้น เห็นว่า หากสังคมประสงค์จะให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึกในการกระทำ อีกทั้งเป็นการแก้ไขฟื้นฟูและให้โอกาสผู้กระทำความผิดในการกลับตนเป็นพลเมืองดีโดยไม่ได้รับการตีตราจากการลงโทษจำคุก หากเพียงแต่นำวิธีการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษมาใช้ในบางกรณี จึงมิใช่เป็นมาตรการที่จะแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวได้เสมอไป อีกทั้งยังอาจทำให้ผู้กระทำความผิดที่มีได้มีนิสัยเป็นอาชญากรมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปได้อีกด้วยเมื่อต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ สังคมจะไม่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดดังกล่าวเมื่อได้ศึกษาและเปรียบเทียบถึงมาตรการลงโทษจำคุกกระยะสั้นตามกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศแล้ว สรุปได้ว่า

ในประเทศอังกฤษการคุมประพฤติแบบเข้มข้น การทำงานบริการสังคม และการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นรูปแบบหนึ่งของคำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชน ซึ่งกำหนดวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยที่บุคคลดังกล่าวยังคงสามารถใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้ในระหว่างที่ได้รับโทษ การลงโทษผู้กระทำความผิดในชุมชนนี้ใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป และเป็นกรกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรงและไม่มีนิสัยเป็นอันตราย โดยเป็นการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้แทนการลงโทษจำคุกทั้งหมดตั้งแต่แรก ผู้กระทำความผิดจึงมีโอกาสที่จะไม่ต้องได้รับโทษจำคุกเลย ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหรือพนักงานคุมประพฤติต้องตักเตือนผู้กระทำความผิด หากภายใน 12 เดือน ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดยังฝ่าฝืนข้อกำหนดอีก พนักงานคุมประพฤติต้องรายงานต่อศาลเพื่อให้ศาลกำหนดคำสั่งที่มีความเข้มงวดมากขึ้น หรือกรณีความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุก ศาลสามารถลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดได้ แต่หากความผิดเช่นนั้น

มีโทษไม่ต้องจำคุก ศาลอาจลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ได้ไม่เกินตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้ง การนำมาตราการลงโทษในชุมชนดังกล่าวมาใช้ยังเป็นมาตรการบังคับโทษนอกเรือนจำอีกด้วย

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะลงโทษ โดยการจำคุกและการปรับเท่านั้น โดย อนุญาตให้มีการจำคุกตลอดชีวิตได้ แต่จะกระทำได้เพียงแต่อาชญากรรมที่ร้ายแรง เท่านั้น เพื่อลด การลงโทษ โดยศาลอาจมีคำสั่งให้คุมประพฤติผู้กระทำความผิดได้ ทั้งนี้จำกัดอยู่แต่เพียงการ ลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และอาจได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติในกรณีที่ได้รับโทษ ไปแล้ว 1 ใน 3 หรืออาจได้รับการปล่อยตัวภายใต้เงื่อนไขพิเศษในกรณีที่ได้รับโทษไปแล้ว 1 ใน 2 และมาตรการฟื้นฟูแก้ไขและความปลอดภัย อันเป็นรูปแบบของการบังคับใช้โทษอย่างหนึ่ง ส่วน การบังคับใช้ระบบการบังคับโทษปรับ จะใช้แบบระบบปรับตามวันและรายได้ (Day Fine) โดยการ ปรับในระบบปรับตามวันและรายได้นี้จะกำหนดอัตราค่าปรับให้มีความสัมพันธ์กับรายได้โดยเฉลี่ย ในแต่ละวันของผู้กระทำความผิด เพื่อให้การลงโทษปรับต่อผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพในการ ยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดอีก และช่วยให้การลงโทษปรับบรรลุตามวัตถุประสงค์ ของการลงโทษไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะมีฐานะร่ำรวยหรือฐานะยากจนก็สามารถนำมาใช้ บังคับได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคนขึ้น โดยการให้ระบบบังคับโทษปรับในเยอรมนีนั้นมี ประสิทธิภาพสูง ลดการลงโทษจำคุกลงได้เป็นอย่างมาก และยังพบว่า ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการ ลงโทษปรับจะหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำน้อยกว่าผู้กระทำความผิดที่ได้รับการโทษจำคุก ซึ่ง สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการป้องปรามอาชญากรรมได้ ส่วนทางเลือกในการทำงาน บริการสังคมแทนการปรับนั้น โดยผู้กระทำความผิดสามารถที่จะทำงานบริการสังคมเป็นเวลา 6 ชั่วโมง เพื่อทดแทนการที่จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับหนึ่งวัน และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ทำงาน บริการสังคมแล้ว การกักขังแทนค่าปรับก็เป็นอันระงับไป ซึ่งมาตรการให้ทำงานบริการสังคมของ เยอรมนีนั้นถือเป็นโทษทดแทน

5.2 ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อเสนอแนวทางในการนำมาตราการอื่น มาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ซึ่งได้แก่ การรอ การกำหนดโทษหรือการรอการลงโทษ ซึ่งหลักเกณฑ์และข้อจำกัดในเรื่องของการใช้มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่หากในทางปฏิบัติของ กระบวนการยุติธรรม การลงโทษจำคุกนั้น ยังเป็นการจำคุกจำกัดเสรีภาพผู้กระทำความผิดให้อยู่ใน สถานของรัฐ เป็นการแยกผู้กระทำความผิดออกไปจากชุมชน หากกฎหมายไทยมีการปรับเปลี่ยน ให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจโดยการให้มาตรการอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

นอกเหนือไปจากการใช้เป็นเงื่อนไขในปัจจุบัน เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่มีได้มีเจตนาที่จะกระทำความผิดด้วยความชั่ว หากแต่ได้กระทำไปเพราะความประมาท การป้องกันตัว หรือการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามที่กฎหมายกำหนด ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกคุมประพฤติแบบเข้มข้น ทำงานบริการสังคม หรือควบคุมตัวไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นก็ได้ ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกตัดขาดจากสังคมดังเช่นการถูกลงโทษจำคุก อันมีผลให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายสมกับความผิดที่ได้กระทำด้วย ซึ่งการใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นนับว่าเป็นผลดีทั้งต่อผู้กระทำความผิดเอง และสังคมส่วนรวม ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นควรนำมาตรการคุมประพฤติแบบเข้มข้น การทำงานบริการสังคม และการควบคุมตัวไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ มาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นในระบบกฎหมายไทย โดยให้มีการนำมาตรการทางเลือกดังกล่าวมาใช้โดยสรุปได้ดังนี้

5.2.1 การนำมาตรการอื่นที่ใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นในประเทศไทย

5.2.1.1 การคุมประพฤติแบบเข้มข้น

การคุมประพฤติแบบเข้มข้นนี้ จะเป็นมาตรการทางเลือกที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างหนึ่ง โดยผู้กระทำความผิดจะต้องถูกควบคุม ดูแล สอดส่องโดยเข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติแบบปกติ ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด ประกอบด้วยการรายงานตัวต่อตัวพนักงานคุมประพฤติบ่อยครั้งขึ้นเป็นรายสัปดาห์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของผู้กระทำความผิด ศาลควรมีคำสั่งในคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นรายสัปดาห์ โดยอาจกำหนดไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 ครั้ง ในช่วง 12 เดือนแรก และลดลงเป็นสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง ใน 12 เดือนถัดไป และไม่น้อยกว่า สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ไปจนสิ้นสุดการควบคุม อีกทั้งการที่ผู้กระทำความผิดพบพนักงานคุมประพฤติบ่อยขึ้นเพื่อที่พนักงานคุมประพฤติจะคอยแนะนำตักเตือนและสอดส่องความประพฤติของผู้กระทำความผิดเกือบทุกวัน และยังเป็นการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดอยู่ในตัว ถ้าหากผู้กระทำ ความผิดมารายงานตัวตามกำหนดทุกครั้งและปฏิบัติตามเงื่อนไขในคำพิพากษาลงมาเป็นเวลาถึง 12 เดือนก็แสดงว่าผู้กระทำความผิดมีความเกรงกลัวและมีความตั้งใจที่ดีในการแก้ไขปรับปรุงตนเองไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก การรายงานตัวหลังจากนั้นจึงอาจไม่จำเป็นต้องมีความถี่ถึงสัปดาห์ละ 5 ครั้งเหมือนในระยะ 12 เดือนแรก แต่ผู้กระทำความผิดก็ ยังต้องมารายงานตัวไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง เป็นเวลา 12 เดือน และจากนั้นจึงมารายงานตัวไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ไปจนสิ้นสุดการคุมประพฤติ ซึ่งนับว่าเพียงพอต่อผู้กระทำความผิดที่ได้รับการแก้ไขพฤติกรรมนั้นแล้ว ซึ่งในการ

รายงานตัวนั้น ผู้กระทำความผิดอาจไปพบพนักงานคุมประพฤติที่สำนักงานคุมประพฤติ หรือ พนักงานคุมประพฤติจะไปพบผู้กระทำความผิดที่บ้านก็ได้ตามที่ผู้กระทำความผิดและพนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร

5.2.1.2 การทำงานบริการสังคม

การทำงานบริการสังคมเป็นมาตรการที่มีผลเป็นการชดใช้หรือเยียวยาความเสียหายให้แก่สังคมโดยตรง และเมื่อสังคมได้รับประโยชน์จากการชดใช้ด้วยแรงงานหรือการบริการของผู้กระทำความผิดก็เท่ากับ ผู้เสียหายได้รับประโยชน์เช่นว่านั้นด้วย จึงเท่ากับเป็นการชดเชยสังคมและผู้เสียหายวิธีหนึ่ง การทำงานบริการสังคมเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดสูญเสียเวลาและกำลังแรงงานอันเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดจิตสำนึกสาธารณะตระหนักถึงความเสียหายจากการกระทำความผิดของตน ลดช่องว่างระหว่างสังคมกับผู้กระทำความผิด และยังเป็นการปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิดไปด้วยในตัว โดยที่รัฐบาลไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือสิ้นเปลืองงบประมาณในการเลี้ยงดูหรือฝึกฝนผู้กระทำความผิดแต่ได้รับประโยชน์จากการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น และยังเป็นมาตรการที่นำมาใช้ได้ทั้งผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล และผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนและผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจึงเป็นมาตรการลงโทษที่ไม่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการบังคับโทษ ศาลอาจพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมเพียงอย่างเดียวแทนการลงโทษจำคุกกระยะสั้นก็ได้ และยังเป็นการพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมแทนการลงโทษจำคุกได้ทันที โดยไม่มีเงื่อนไขของการรอกำหนดโทษ หรือรอกำหนดโทษ การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมจึงต้องเป็นทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความยากลำบากไม่น้อยไปกว่าการลงโทษจำคุกกระยะสั้นเช่นเดียวกัน ดังนั้น จำนวนชั่วโมงทำงานในกรณีศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคม แทนการลงโทษจำคุกกระยะสั้น จึงควรมีกำหนดสูงกว่าจำนวนชั่วโมงในการทำงานบริการสังคมที่เป็นเงื่อนไขในการคุมประพฤติแบบปกติ กล่าวคือ ควรกำหนดไม่มากกว่า 300 ชั่วโมง และต้องไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง หากนำระยะเวลาดังกล่าวมาใช้ ผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นการเหมาะสมและได้สัดส่วนกับโทษจำคุกกระยะสั้นที่ใช้ทดแทน และเป็นจำนวนชั่วโมงที่เหมาะสมเมื่อเทียบกับการคุมประพฤติแบบปกติแล้ว และไม่มากจนเกินไป ทั้งนี้ เพื่อก่อให้การลงโทษนั้นได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด

5.2.1.3 การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

การควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ก็เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาลงโทษ ผู้กระทำความผิดแทนการจำคุกกระยะสั้น เนื่องจากเป็นมาตรการที่สามารถสร้างผลตอบแทนให้แก่สังคมได้ไม่ต่างจากโทษจำคุก เพราะผู้กระทำ

ความผิดเหล่านี้ไม่ใช่ผู้ร้ายโดยสันดาน หรือเป็นผู้กระทำความผิดด้วยความประมาทหรือบันดาลโทษ การควบคุมผู้กระทำความผิดดังกล่าวไว้ภายในสถานที่ที่กำหนดนั้นถือเป็นมาตรการทางเลือกที่เหมาะสมต่อการลงโทษผู้กระทำความผิดเหล่านี้แทนการโทษจำคุกระยะสั้น การควบคุมผู้กระทำความผิดที่ศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน โดยการควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนด หากศาลเห็นเป็นการสมควรให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่ที่กำหนดหรือในที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเอง หรือผู้อื่นยินยอมรับตัวผู้กระทำความผิดนั้นไว้ได้ โดยผู้กระทำความผิดมีสิทธิในการดำเนินการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพของตนเองในสถานที่ดังกล่าวได้ เหมือนบทบัญญัติของประเทศอังกฤษ ตามมาตรา 266 ซึ่งมุ่งเน้นการใช้ที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดนั้นเองเป็นสถานที่ควบคุม โดยอาจเป็นการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยตลอด 24 ชั่วโมง หรือเป็นการจำกัดอิสรภาพของผู้กระทำความผิดในช่วงระยะเวลาหนึ่งของแต่ละวัน เพื่อให้ผู้กระทำความผิดยังสามารถดำเนินกิจกรรมประจำวันของตนเอง เช่น ไปทำงาน หรือไปเรียนหนังสือได้ แต่จะต้องอยู่ภายในที่พักอาศัยของตนตามช่วงเวลาที่เราศาลกำหนดเพื่อเป็นการลงโทษและตัดโอกาสออกไปกระทำความผิดในช่วงเวลาที่มีความเสี่ยง โดยผู้กระทำความผิดจะต้องสวมเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้กระทำความผิดอยู่ภายในที่พักอาศัยในช่วงเวลานั้น ๆ หรือไม่ รวมทั้งเจ้าหน้าที่อาจออกไปตรวจสอบผู้กระทำความผิดด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การควบคุมตรวจสอบผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.1 เงื่อนไขในการบังคับใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นในประเทศไทย

5.3.1.1 ระยะเวลาในการใช้มาตรการดังกล่าวแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

ระยะเวลาในการใช้มาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นนั้น ไม่ว่าจะใช้มาตรการใด จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาไม่ควรเกินจากโทษจำคุกที่ได้รับเช่นกัน ซึ่งต้องถือเสมือนการใช้มาตรการดังกล่าวต้องเทียบเท่ากับการลงโทษจำคุกตามคำพิพากษาด้วย

5.3.1.2 ลักษณะความผิดที่นำมาตราการอื่นมาใช้บังคับแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

ในลักษณะของลักษณะความผิดที่จะสามารถนำมาตราการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นได้นั้น ต้องเป็นโทษทั่วไปในความผิดที่มีบทกำหนดโทษให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และควรใช้ได้ทั้งในคดีที่เป็นความผิดทุกประเภทที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดอันเกิดจากการใช้เชื้อ เป็นต้น ส่วนความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดต่อชีวิต หรือความผิดฐานทำร้ายร่างกาย หากการกระทำดังกล่าวเป็นการป้องกันหรือเป็นการกระทำด้วยความจำเป็น หรือบันดาลโทษ หรือกระทำโดยประมาท หากไม่เกินสมควรแก่เหตุ ซึ่งถือไม่ได้ว่าเกิดจากเจตนาชั่วร้ายของผู้กระทำผิด ศาลต้องลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ศาลอาจนำมาตราการอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นตามที่เห็นสมควรได้ ซึ่งผู้กระทำความผิดเหล่านี้ยัง

ถือว่าเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมได้ โดยต้องคำนึงปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาโดยคำนึงถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษา สุขภาพ จิตใจ นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด ประกอบกับพฤติกรรมแห่งคดีเป็นสำคัญ

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวมา ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการนำมาตรการทางเลือกมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น สำหรับผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และไม่รวมกับหลักเกณฑ์ของการรอการลงโทษหรือการรอการกำหนดโทษ เพื่อเป็นการให้โอกาสผู้ที่มีได้มีเจตนากระทำความผิดหรือมีจิตใจเป็นอาชญากร โดยอาชีพ ได้กลับตนเป็นพลเมืองดี อีกทั้งยังเป็นการลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการจำคุกในเรือนจำได้เป็นอย่างดี โดยให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการกำหนดระยะเวลาของการใช้มาตรการดังกล่าวให้มีความเหมาะสมและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ว่า

“ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ
 (2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ... ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้คอยดูแล สอดส่อง สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องของความประพฤติและการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพ หรืออาจจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(2) ให้ผู้กระทำความผิดมีการฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ห้ามผู้กระทำความผิดละเว้นจากการคบหาสมาคมหรือการประพาศอื่นใดอันจะนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(4) ให้ผู้กระทำความผิดไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) ให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(6) ห้ามผู้กระทำความผิดออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

(7) ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(8) ให้ผู้กระทำความผิดแก้ไขฟื้นฟู หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(9) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(10) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำบทบัญญัติมาตรา 47 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

โดยในบทบัญญัติมาตรา 56 วรรคหนึ่ง จะบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องของการใช้มาตรการอื่นเป็นเงื่อนไขในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ โดยต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเป็นการกระทำโดยประมาท จึงจะใช้มาตรการทางเลือกได้ ทำให้ผู้กระทำความผิดที่มีได้มีพฤติกรรมเป็นผู้ร้ายหรือมิได้เป็นอาชญากรโดยอาชีพ หรือเป็นการกระทำที่มีได้มีเจตนาต้องถูกลงโทษจำคุก ทำให้เสียพฤติกรรมหรืออาจไปลอกเลียนแบบพฤติกรรมภายในคุกทำให้เกิดอาชญากรเพิ่มขึ้นได้ จึงเสนอให้เพิ่มเติมในหลักของการใช้มาตรการทางเลือกโดยไม่ใช้เป็นเงื่อนไขแต่ใช้สำหรับการลงโทษจำคุกระยะสั้นที่ไม่เกิน 3 ปี ซึ่งยังคงไว้ในส่วนเดิมสำหรับการรอก

การลงโทษหรือการกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ได้กระทำความผิดในครั้งแรก หรือเป็นการกระทำโดยประมาท

ในมาตรา 56 วรรคสอง ได้บัญญัติไว้ถึงข้อเท็จจริงที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจว่าจะรอกการลงโทษหรือการกำหนดโทษหรือไม่ และให้ใช้ในกรณีของการลงโทษจำคุกกระยะสั้นด้วย

ในมาตรา 56 วรรคสาม เจื่อนใจในการคุมพุดินนั้น ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม

จากที่กล่าวมานั้น หากกระบวนการยุติธรรมของไทยควรจะต้องนำมาตรการทางเลือกอื่น ๆ แทนการใช้โทษจำคุกกระยะสั้น สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกในระยะสั้น เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ศาล อีกทั้งยังเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่มีได้มีเจตนาชั่วร้ายหรือมิได้มีจิตใจเป็นอาชญากรโดยอาชีพให้ต้องได้รับโทษจำคุกอันอาจทำให้ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหรือมีตราบาปติดตัวไปในชีวิต หากต้องถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจนสู่กระบวนการของการถูกคุมขังในเรือนจำ ซึ่งการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวต้องมีความเข้มงวดมากกว่าการรอกการลงโทษหรือการกำหนดโทษจำคุก และมีประสิทธิภาพในการลงโทษทั้งยังช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมากกว่าการกักขังหรือการขกโทษจำคุก โดยการลงโทษไม่จำต้องส่งผู้กระทำความผิดเข้าสู่เรือนจำเสมอไป การใช้มาตรการเหล่านี้ก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม และตัวผู้กระทำความผิดเองยิ่งกว่าการนำตัวผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษจำคุกเพียงแค่ระยะสั้นต้องถูกคุมขังในเรือนจำ ทำให้ลดปริมาณนักโทษในเรือนจำได้เป็นอย่างดี ก่อให้เกิดประสิทธิภาพความสงบสุขในสังคม และยังทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความสำนึกในการกระทำของตนและไม่ทำให้เสียลักษณะบุคลิกหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต้องเสียไป อีกทั้งยังทำให้การบังคับโทษของประเทศไทยสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษได้อย่างเหมาะสมและยุติธรรม ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสงบสุขในบริบทของกระบวนการยุติธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 11
แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. โทษปรับ. บทบัญญัติ. เล่มที่ 30. ตอน 3. (2516).
- โกเมน ภัทรภิรมย์. การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์, 2533.
กิติพงษ์ กิตยารักษ์. ชาติ ชัยเดชสุริยะ และฉันทวสา ฉัตรไพฑูริย์. มาตรฐานของ. 2547.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. “คำอธิบายกฎหมายอาญาฝรั่งเศส.” เอกสารประกอบการบรรยายชั้นปริญญาโท
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. “นักโทษสันคูกวิฤตสังคมไทย.จดหมายข่าวยุติธรรม,” กระทรวงยุติธรรม,
9 (1). น. 4 – 5 (มิถุนายน 2552).
- “กระบวนการสันนิษฐานใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด.”
เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 1. (2546).
- คณิต ณ นคร. ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายพื้นฐานการเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ 12.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.
- คณิต ณ นคร. วิธีพิจารณากฎหมายอาญา หลักกฎหมายพื้นฐานการเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.
- คณิต ณ นคร. “เหตุยกเว้นโทษเฉพาะตัว.” วารสารนิติศาสตร์. 2. 16. (มิถุนายน 2529).
โครงการวารสารกำลังใจ. ปีที่ 8.ฉบับที่ 1 (เมษายน – มิถุนายน 2561).
- ชานนท์ ศรีสาตร์. “เหตุยกเว้นโทษในกฎหมายอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2545.
- ชวกล สาครรัตน์. “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับโทษปรับ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560.
- จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 11.
กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2555.

ดล บุนนาค. “ทางเลือกในการลงโทษจำเลยในคดีอาญา: มาตรการลงโทษระดับกลาง.”

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554.

ทินกร วันไชยธนวงศ์. “มาตรการทางกฎหมายในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.

ธานี วรภัทร์. วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2554.

ธานี วรภัทร์. หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553.

ธานี วรภัทร์. “การบังคับโทษจำคุกในประเทศอังกฤษ.” วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิต, 7. 1.

น. 25-26 (มกราคม-มิถุนายน 2550).

ธานี วรภัทร์. “กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย : การบังคับโทษจำคุก.”

วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.

นัทธี จิตสว่าง. หลักทัณฑ์วิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์, 2541.

นัทธี จิตสว่าง. หลักทัณฑ์วิทยา : หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์. ม.ป.ท.: ม.ป.พ, ม.ป.ป.

บุญยฤทธิ ตั้งสูณาวรรณ. “ศูนย์ควบคุม: มาตรการทางเลือกในกระบวนการยุติธรรม.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

เบญจจะ เพ็งดิษฐ์. “การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ปกป้อง ศรีสินทิ. “การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน.” บทบัณฑิต, 63. 2.

น. 34 (2550).

ประเสริฐ จันทรวท. “วิธีการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในระยะสั้น.”

วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 4, ตอนที่ 1. (2515).

ปาริมา คงสุจริต. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองการทำงานของผู้ต้องขัง.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.

ปฐมพร ธาระวานิช. “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สำหรับคดีอาญาที่อยู่ใน

เขตอำนาจของศาลแขวง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.

พิทยา จินาวัฒน์. สรุปเนื้อหาบทความที่เกี่ยวกับหลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน.

กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

กระทรวงยุติธรรม. (2557).

พรรณนิภา พลศิลป์. “มาตรการเสริมโทษทางอาญา: ศึกษากรณีการให้ทำงานบริการสังคม.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553.

เพชรรวี แก้วลอยมา. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำงานและการแก้ไขฟื้นฟูของผู้ต้องขังหญิง
ในเรือนจำ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559.

ภราดร ภัคพัฒน์. “การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการลงโทษ.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

มนสิชา บุนนาค. “การกำหนดโทษเลือกกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556.

รัตนภรณ์ จันทพันธ์. “มาตรการทดแทนโทษอาญา ศึกษากรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ภายใต้

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2559.

ธณยูทธ นวนนุกูล. “การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ฐานความผิดยาเสพติดให้โทษประเภท 1
ในเรือนจำจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย,
ม.ป.ป.

วรินทร กิจเจริญ. “การพักการลงโทษโดยมีเงื่อนไขในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.

วารภรณ์ ศิริสังวัตน์. “โทษปรับ-ศึกษากรณีระบบวันปรับ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญวิทยาและกระบวนการยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. (2557).

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. “รายงานผลการวิจัย เรื่อง มาตรการเลี้ยงโทษ
จำคุกระยะสั้น.” (2550).

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. หลักกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลาคม จำกัด, 2542.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. “การกระทำโดยจำเป็น : เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้
ตามกฎหมายฝรั่งเศส.” วารสารนิติศาสตร์. (2530).

สทรน รัตน์ไพจิตร. “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมาย
ลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

สัญญาชัย คุณคำเกิง. “สิทธิประโยชน์ของผู้ต้องขังกับระบบการจัดชั้น.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.

สมยศ วัฒนภิรมย์. “การรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษปรับ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 21. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548.

อรัญ สุวรรณบุบผา. หลักอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2581.

อঞ্জรียา ชูตินันท์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2557.

อณนพ ชูบำรุง. ทฤษฎีอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527.

องค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลาคม จำกัด, ม.ป.ป.

เอกสารประกอบคำบรรยาย. “อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา.” อาจารย์ ดร.สุมนทิพย์ จิตสว่าง.

ม.ป.ป.

อรนิตย์ บุญรัตน์พันธุ์. “มาตรการทางกฎหมายในการใช้วิธีการคุมประพฤติแบบเข้ม.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

อรกนก ทับทิมทอง. “การตรวจสอบความจริงในชั้นเจ้าพนักงานกับการคุ้มครองสิทธิของ

ผู้ถูกกล่าวหา : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นบุคคลวิกลจริต.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2558.

อรศรี อธิกิจ. “มาตรการบริการสังคมกับโทษในคดีอาญา.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ภาษาต่างประเทศ

Anton M. van Kalmthout and Jack T.M. Derks. Probation and Probation Services : A European Perspective. Netherlands : Wolf Legal Publishers, 2000.

Black’s Law Dictionary. 8th ed. Minnesota : West, 2004.

Bringewat Peter: Grundbegriffe des Strafrecht. 2.Auflage. Baden – Baden, 2008.

C.M.V. Clarkson and H.M. Keating. Criminal Law : Text and Materials. 4th ed.
London : Sweet & Maxwell, 1998.

Eamonn Carrabine. Pam Cox. Maggy Lee. Ken Plummer and Nigel South.

Criminology A Sociological Introduction. 2nd ed. Oxon : Routledge, 2009.

George Mair, Charles Lloyd, Clair Nee and Rae Silbitt. Intensive Probation in England and Wales : An Evaluation (Home Office Research). London : Stationery Office Books, 1995.

Gerhardt Grebing. The Fine in Comparative Law : A Survey of 21 Countries.
Cambridge : Institute of Criminology, 1982.

Günther Kaiser. Heiz Schöch: Strafvollzug.5. neu bearbeitete Auflage.
C.F. Müller Verlag, Heidelberg, 2003.

Mc Cormick, Charles T. Damages. Minnesota : West Publishing, 1980.

Sarah Partridge, Jessica Harris, Mark Abram and Angie Scholes. Intensive Control and Change Programme pilots : a study of implementation in the first year. London : Home Office, 2005.

Todd R. Clear and Harry R. Dammer. The Offender in the Community. 2nd ed.
Canada : Wadsworth, 2003.

Vgl. Hans-Heinrich Jescheck. Lehrbuch des Strafrechts:Allgemeiner Teil.

<https://siamrath.co.th/n/37135>

<http://libdoc.dpu.ac.th/article>

<https://www.matichon.co.th/local/crime/news>

<https://www.moj.go.th/ministertalk/articles>

http://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report

<http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la>

<http://libdoc.dpu.ac.th/thesis>

<http://dspace.spu.ac.th/bitstream>

<https://www.isranews.org/thaireform-other-news>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

จรรยา หลีสิริ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2554 นิติศาสตร์บัณฑิต

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

พ.ศ. 2539-ถึงปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรมชำนาญงาน

